

ڪميونٽي بنيادن تي ڊزاسٽر رسڪ مينيجمينٽ

تربيت ڏيندڙن جي گائيد

پيش لفظ

پي ڊي ايمر اي سنڌ، صوبي جي ماڻهن کي درپيش خطرن کي گهٽائڻ لاءِ منظم، تربيت يافتہ ۽ چڱي ريت پڙ ڪميونٽيز جي اهميت جو سوچي رهي آهي، تنهنڪري ڪميونٽي بيسڊ ڊزاسٽر رسڪ مينيجمينٽ (سي بي ڊي آر ايمر) کي هٿي وٺرائڻ پراونشل ڊزاسٽر مينيجمينٽ اٿارٽي سنڌ جي انتهائي اهم مقصدن مان هڪ آهي. پي ڊي ايمر اي سنڌ جي سي بي ڊي آر ايمر نقطه نظر تائين پهچڻ لاءِ ڪميونٽي اندر امڪاني خطرن بابت معلومات حاصل ڪرڻ لاءِ ڪميونٽي ڪم ڪار ۾ هر آهنگي پيدا ڪرڻ، حساسيت جي سجاڳ ڪرڻ، خطرن کي منهن ڏيڻ لاءِ سرگرمين جي ڪوششن وٺڻ جي سلسلي ۾ نقشا ٺاهڻ جي صلاحيت، لاڳاپيل ردعمل جون مهارتون، مقامي ذريعن جي دستيابي ٺاهڻ ۽ خطرا گهٽائڻ جي آپائڻ جي مستقل مزاجي کي يقيني بڻائڻ تمام ضروري آهي. اهڙي ريت هنگامي ردعمل سي بي ڊي آر ايمر جو اهڙو حصو آهي جيڪو خاص طور تي صوبي جي ڏورانهن علائقن (ڳوٺن) لاءِ انتهائي ضروري آهي جتي پيشيورائو هنگامي ردعمل وارن ادارن ۽ صحت مرڪزن/اسپتالن تائين فوري پهچ ميسر نه هوندي آهي.

ماضيءَ ۾، ڪيترن ئي سرڪاري ۽ غير سرڪاري ادارن ڊزاسٽر رسڪ مينيجمينٽ-ڊي آر ايمر ۽ ايمرجنسي ريسپانس-اي آر (شروعاتي طبي امداد، باهه وسائڻ، ڳولا ۽ بچاءُ) جوڙڻ توڙي سکيا جو مواد ۽ برادرين کي سکيا فراهم ڪرڻ لاءِ ڪم ڪيو. جيئن ته پي ڊي ايمر اي سنڌ ڏنو ته اهو ڪم التوا ۾ پيل آهي ۽ تربيتي مواد جي معيار ۽ اسٽينڊرڊز جي سلسلي ۾ مختلف اسٽيڪ هولڊرس وچ ۾ ٿورڙي اتفاق جي ضرورت آهي، اهو نتيجو نڪتو ته مختلف تربيتي مواد، تربيتي مدو، تربيتي معيار ۽ نتيجا خاص طور تي هنگامي ردعمل (شروعاتي طبي امداد، باهه وسائڻ ۽ ڳولا ۽ بچائڻ) بابت سڄي صوبي ۾ ڄاڻ، قابليتون ۽ مهارتون خصوصي طور تي منسلڪ آهن.

تنهنڪري، سڄي صوبي ۾ برادرين ۽ برادري سطح جي تنظيم جي سکيا لاءِ مستقل مزاجي، معيار ۽ اعليٰ معياري ڊزاسٽر مينيجمينٽ ۽ ايمرجنسي ريسپانس (شروعاتي طبي امداد، باهه وسائڻ ۽ ڳولا ۽ بچائڻ) جو قيام يقيني بڻائڻ لاءِ پي ڊي ايمر اي سنڌ عالمي بينڪ جي شراڪتداري سان ڪم ڪري رهي آهي. پي ڊي ايمر اي سنڌ، سڄي صوبي ۾ موثر ڊزاسٽر/ايمرجنسي مينيجمينٽ سسٽم جي قيام لاءِ پوري سنڌ ۾ وليج/يونين ڪائونسل ڊزاسٽر مينيجمينٽ ڪميٽيون وي/يوسي ڊي ايمر سي ۽ تربيت يافتہ ڪميونٽي ايمرجنسي ريسپانس ٽيمون (سي اي آر ٽيز) ٺاهڻ جو ارادو رکي ٿي.

اهڙي ريت برادرين جي متحرڪ ۽ صلاحيتون وڌائڻ لاءِ اعليٰ معياري نصاب جي روشني ۾ ڪميونٽيز جي سکيا جي ضرورتن جي نشاندهي ۽ صورتحال جو جائزو وٺڻ لاءِ وڏي پيماني تي مشاورت ڪئي وئي. اها ڄاڻ (سڪيائي مواد) مينوئل ۾ شامل آهي جيڪا صلاح مشورن ۽ جائزن جي نتيجن تي ٻڌل آهي. پيو اهو ته سکيا مواد سنڌ صوبي جي خاص طور تي شهري ۽ بهراڙي جي برادرين جي ضرورتن مطابق تيار ڪيو ويو آهي. پهرئين مرحلي ۾ 2019-20 ع دوران سنڌ جي 6 انتهائي حساس ضلعن ۾ پائليٽ پروجيڪٽ تي عملدرآمد ٿي ويندو. اهو تصور ڪيو ويو ته پائليٽ پي ڊي ايمر اي سنڌ کي اهي بنياد فراهم ڪندو جنهن جي بنياد تي مواد جي نظرثاني ۽ وڌيڪ بهتر بڻائڻ سميت سرگرميون شروع ڪري سگهبيون ته جيئن سڄي صوبي ۾ ڪميونٽي جي ضرورتن جي پورا لاءِ اعليٰ معياري ڊزاسٽر رسڪ مينيجمينٽ اينڊ ايمرجنسي ريسپانس جو نصاب لاڳو ڪري سگهجي.

سي بي ڊي آر ايمر ٽريننگ مينوئل-ٽرينرز گائيڊ پي ڊي ايمر اي سنڌ پاران ان ڏس ۾ تيار ڪيل پيو ڪتاب آهي. سي بي ڊي آر ٽريننگ مينوئل-شرڪت ڪندڙن جي گائيڊ ۾ نصاب جي نفاذ جي باري ۾ معلومات ۽ رهنما اصول شامل آهن، جيڪي ٽن ماڊيولز تي ٻڌل آهن، پهريون ماڊيول خصوصي طور تي ڪميونٽي سطح تي سي بي ڊي آر ايمر تربيتي ڪورسز جي منظم ۽ انعقاد جي طريقيڪار، جڏهن ته ٻيو ۽ ٽيون برادري سطح تي ڊي آر ايمر ۽ اي آر ٽريننگ سيشن جي ترسيل لاءِ واضح هدايتن تي مشتمل آهن.

جائزو:

1. سي بي ڊي آر ايم ٽريننگ مينوئل-ٽرينرز گائيڊ جو مقصد مينوئل جو بنيادي مقصد مقامي پنهنجي ئي ساٿي ڪميونٽي ميمبرز جي تربيت ذريعي مقامي برادرين کي سکيا ڏيندڙ طور تيار ڪرڻ آهي جيڪي اثرائتي نموني نصاب جي نفاذ (ڊزاسٽر رسڪ مينيجمينٽ ڄاڻ ۽ هنگامي ردعمل مهارتون) ڪري سگهندا.

2. مقصد:

ٽريننگ مينوئل جا مکيه مول متن به ڪميونٽي سطح تي ٽرينرز کي تيار ڪرڻ آهن.

- ڳوٺ ۽ يونين ڪائونسل سطح تي مصيبت يا خطري جي سڃاڻ کي منهن ڏيڻ ۽ ڊزاسٽر رسڪ مينيجمينٽ رٿابندي لاءِ ڄاڻ توڙي مهارتون فراهم ڪرڻ.
- بنيادي هنگامي ردعمل عملي مهارتون (شروعاتي طبي امداد، باهه وسائڻ، ڳولا ۽ بچائڻ) سکيڻ ۽ سڄي سنڌ جي ڪميونٽيز جي ڳوٺ/يونين ڪائونسل سطح تي ڊزاسٽر مينيجمينٽ ڪميٽيون (يو سي/وي ڊي ايم سي منظم ڪرڻ ۽ ڪميونٽي سطح تي ايمرجنسي ريسپانس ٽيمون سي اي آر ٿي جوڙڻ).

3. سکڻ جا نتيجا

- سي بي ڊي آر ايم تربيتي سبق جي رٿا تيار ڪرڻ
- آزادانه ۽ تربيتي ٽيم جي حصي طور تربيتي پروگرامن جو ڪونائڻ ۽ منظم ڪرڻ
- پاڻمرادو تربيتي سرگرمين جي نگراني ۽ مشترڪه مشق/ڪم کي منظم ۽ منعقد ڪرڻ (بنيادي پهرئين امداد، باهه وسائڻ، ڳولا ۽ بچائڻ)
- ڪميونٽي سطح تي مهارت سان گڏ بنيادي طبي امداد، باهه وسائڻ، ڳولا ۽ حفاظتي صلاحيتن جو مظاهرو ڪرڻ سکيا جي پروگرامن دوران هنگامي ردعمل جي عملي مهارتن جي موثر ۽ محفوظ طريقي سان رهنمائي ڪرڻ (بنيادي پهرئين امداد، باهه وسائڻ ۽ بچاءُ)

4. اهميت ۽ ضرورت

سي بي ڊي آر ايم ٽريننگ مينوئل-ٽرينرز گائيڊ ۾ شامل سيشنز آسان ٻولي، چڱي ريت وضاحتي مقصدن ۽ صاف خاڪن کي استعمال ڪندي ڊيزائن ڪيا ويا آهن.

- سڄي صوبي ۾ ڪميونٽي ٽرينرز کي سي بي ڊي آر ايم ڪورس پهچائڻ ۾ سهولت فراهم ڪرڻ
- معياري سيشن خاڪن ۽ سبق منصوبن ذريعي هڪ جهڙي سي بي ڊي آر ايم ڪورس پهچائڻ کي يقيني بڻائڻ
- سڄي صوبي ۾ وڌ کان وڌ تربيتي معيار، خاص طور تي هنگامي ردعمل مهارتن ۾ برابريءَ جي سکياي معيارن کي برقرار رکڻ.
- سنڌ صوبي اندر مختلف قسمن جي ترتيب ۾ سکياي گهرجن کي پورو ڪرڻ.
- سنڌ صوبي اندر سمورين برادرين کي سڀ کان بهترين سکياي تجربو فراهم ڪرڻ ۽ لاڳيتو سکياي نتيجن کي يقيني بڻائڻ.

5. مواد

سي بي ڊي آر ايمر تربيتي مينوئل-ٽرينرز گائيڊ پي ڊي ايمر اي سنڌ پاران ان ڏس ۾ تيار ڪيل ٻيو ڪتاب آهي. سي بي ڊي آر تربيتي مينوئل-شڪرت ڪندڙن جي گائيڊ ۾ نصاب جي نفاذ جي باري ۾ معلومات ۽ رهنما اصول شامل آهن، جيڪي ٽن ماڊيولز تي ٻڌل آهن، پهريون ماڊيول خصوصي طور تي ڪميونٽي سطح تي سي بي ڊي آر ايمر تربيتي ڪورسز جي منظم ۽ انعقاد جي طريقيڪار، جڏهن ته ٻيو ۽ ٽيون برادري سطح تي ڊي آر ايمر ۽ اي آر تربيتي سيشن جي ترسيل لاءِ واضح هدايتن تي مشتمل آهن.

نمونو-1 ڪميونٽي ٽرينر بڻجڻ/انسٽرڪٽر

- سيشن-1 ڪميونٽي سطح جي ڪورسز لاءِ سبق رٿا تيار ڪرڻ
- سيشن-2 ڪميونٽي سطح تي سي بي ڊي آر ايمر ڪورس ڪرائڻ ۽ منظم بڻائڻ
- سيشن-3 ڪميونٽي سطح جو سڪيائي نقطو نظر ۽ سڪيائي گڙ

نمونو-2 ڊزاسٽر رسڪ مينيجمينٽ - ڊي آر ايمر

- سيشن-1 منعقد ڪرڻ: ڪميونٽي لاءِ آسان ڊزاسٽر رسڪ مينيجمينٽ وضاحتون
- سيشن-2 منعقد ڪرڻ: ڪميونٽي سطح تي سي بي ڊي آر ايمر جو تعارف ۽ ان جو عمل
- سيشن-3 منعقد ڪرڻ: سنڌ صوبي ۾ ڪميونٽي تيار ڪرڻ
- سيشن-4 منعقد ڪرڻ: شراڪتي مصيبت خطري جي سڃاڻ وارو عمل
- سيشن-5 منعقد ڪرڻ: شراڪتي مصيبت خطري جو انتظام- ڊي آر ايمر رٿابندي

نمونو-3 هنگامي ردعمل (بنيادي طبي امداد، باهه وسائڻ، گولا ۽ ريسڪيو)

- سيشن-1 منعقد ڪرڻ: ڪميونٽي ايمرجنسي ريسپانس ٽيم جوڙڻ، ڪردار ۽ ترجيحو
- سيشن-2 شروعاتي امدادي مهارتون فراهم ڪرڻ
- سيشن-3 گولا ۽ بچائڻ جون مهارتون فراهم ڪرڻ
- سيشن-4 باهه وسائڻ ۽ ان تي ضابطي آڻڻ جي ڄاڻ ۽ مهارت فراهم ڪرڻ

6. گهريل ٻڌندڙ/پڙهندڙ

اميد آهي ته هن مينوئل ۾ شامل ڄاڻ خاص طور تي سنڌ صوبي جي ٻهراڙي ۽ شهري برادرين جي انهن سمورن ميمبرن جي استعمال ۾ ايندي جيڪي ڪميونٽي سطح جا سڪيا ڏيندڙ بڻجڻ جا خواهشمند آهن.

7. تربيتي ڪورس جي سڪيا ڏيندڙ جا شرط

پي ڊي ايمر اي سنڌ پاران منعقد ڪرايل سي بي ڊي آر ايمر تربيتي ڪورس جي ڪامياب پڄاڻيءَ جو شرط

8. سڪيا جو مدو

پي ڊي ايمر اي سنڌ جي اهم ڪم هيٺ سي بي ڊي آر ايمر سڪيا جي ڪامياب پڄاڻيءَ کي سامهون رکندي ڪورس جي سڪيا جو تجويز ڪيل مدو 5 ڏينهن آهي، تربيت جا پهريان 3 ڏينهن ڪميونٽي سطح جي سي بي ڊي آر ايمر سڪيا لاءِ وقف هئڻ گهرجن، جڏهن ته تربيتي ڪورس جي تربيتي آف ٽرينر واري حصي جي شروعات چوٿين ڏينهن کان شروع ٿئي ٿي ۽ تربيتي ڪورس جي پنجين ڏينهن تائين جاري رهي ٿي.

9. سيڪارڻ جي اهليت سي بي ڊي آر ايمر مينوئل جو حصو ٻيو (ايمرجنسي ريسپانس) انسٽرڪٽر/ٽرينرز گهرجون

- هڪ مڃيل اداري جهڙوڪ: ريڊ ڪراس/ڪريسنٽ، ريسڪيو 1122، سول ڊفينس ۽ ٻيا مان جديد فرسٽ ايڊ/سي بي آر-ٽرينر جو سرٽيفڪيٽ
- هڪ مڃيل اداري جهڙوڪ: ريڊ ڪراس/ڪريسنٽ، ريسڪيو 1122، سول ڊفينس ۽ ٻيا مان هنگامي ردعمل (باهه وسائڻ اينڊ ڳولا ۽ ريسڪيو) ٽرينر سرٽيفڪيٽ
- ايمرجنسي ميڊيڪل ريسپانس ٽرينر سرٽيفڪيٽ جهڙوڪ: ڪنهن مڃيل اداري مان ايڊوانسڊ لائيف سپورٽ-آي ايل ايس/بيسڪ لائيف سپورٽ بي ايل اس ٽرينر سرٽيفڪيٽ
- ايمرجنسي نرسن/پيراميڊڪس ۾ تصديق شده ٽرينر
- هنگامي طبي ردعمل لاءِ انسٽرڪٽر جي تصديق سان گڏ ڊاڪٽر
- سي بي ڊي ايمر اي سنڌ جو تصديق ڪيل ڪميونٽي ليول سي بي ڊي آر ايمر ٽريننگ سرٽيفڪيٽ

10. تربيت ڏيڻ جي پهچ

سڪيا ڏيندڙن کي لاڳاپيل ضلعن ۾ تيار ڪيل ڪلاس رومز/ٽريننگ هالز ۾ تربيت فراهم ڪرڻ جو رٿيو ويو آهي. شرڪت ڪندڙن کي لاڳيتي، اعليٰ معياري ۽ درست معلومات فراهم ڪرڻ لاءِ مختلف فني قسمن ذريعي سيشنز/سبق منعقد ڪيا ويندا. ڄاڻ جي فراهمي واري طريقيڪار ۾ پريزنٽيشنز، مشرڪ مشق، صلاحيتن جا مظاهرا، مهارتون سکڻ جا سيشنز ۽ هدايتي مباحثا، ان سان گڏوگڏ لهه وچڙ جي مختلف قسمن کي روايتي ليڪچرز ۾ ضم ڪيو ويو آهي جنهن سان شرڪت ڪندڙن کي نئين ڄاڻ حاصل ڪرڻ ۽ تربيتي ڪورس جي مقصدن کي چڱي ريت سمجهڻ جون صلاحيتون توڙي قابليت وڌائڻ ۾ مدد ملندي.

سي بي ڊي آر ايمر ٽريننگ مينوئل- ٽرينرز گائيڊ

ڪميونٽي ٽرينر بڻجڻ/انسٽرڪٽر

ماديوئل-1

- سيشن-1 ڪميونٽي سطح جي ڪورسز لاءِ ليسان پلان تيار ڪرڻ
- سيشن-2 ڪميونٽي سطح تي سي بي ڊي آر ايمر ڪورس ڪرائڻ ۽ منظم بڻائڻ
- سيشن-3 ڪميونٽي سطح جو سڪيائي نقطه نظر ۽ سڪيائي گڙ

ڊزاسٽر رسڪ مينيجمينٽ - ڊي آر ايمر

ماديوئل-2

- سيشن-1 منعقد ڪرڻ: ڪميونٽيز لاءِ آسان ڊزاسٽر رسڪ مينيجمينٽ وضاحتون
- سيشن-2 منعقد ڪرڻ: ڪميونٽي سطح تي سي بي ڊي آر ايمر جو تعارف ۽ ان جو عمل
- سيشن-3 منعقد ڪرڻ: سنڌ صوبي ۾ ڪميونٽيز تيار ڪرڻ
- سيشن-4 منعقد ڪرڻ: شراڪتي مصيبت خطري جي سجاڳ وارو عمل
- سيشن-5 منعقد ڪرڻ: شراڪتي مصيبت خطري جو انتظام- ڊي آر ايمر رٿابندي

هنگامي ردعمل (بنيادي طبي امداد، باهه وسائڻ، ڳولا ۽ ريسڪيو)

ماديوئل-3

- سيشن-1 منعقد ڪرڻ: ڪميونٽي ايمرجنسي ريسپانس ٽيم جوڙڻ، ڪردار ۽ ترجيحو
- سيشن-2 شروعاتي امدادي مهارتون فراهم ڪرڻ
- سيشن-3 ڳولا ۽ بچائڻ جون مهارتون فراهم ڪرڻ
- سيشن-4 باهه وسائڻ ۽ ان تي ضابطي آڻڻ جي ڄاڻ ۽ مهارت فراهم ڪرڻ

ڪميونتي بيسڊ ڊزاسٽر رسڪ مينيجمينٽ

سي بي ڊي آر ايمر تربيتي مينوئل
ٽرينرز گائيد

ماديوول - 1

ڪميونتي ٽرينر / انسٽرڪٽر بڻجڻ

سيشن-1

برادري سطح جي ڪورسز لاءِ

سبق رٿا جي تياري

سيشن جو مقصد

هن سيشن جي پڄاڻي تي، شرڪت ڪندڙن کي سمجهڻ ۽ ڄاڻڻ جي ضرورت آهي:

- سبق جي اثرائتي رٿابندي ڪيئن ڪرڻي آهي
- سبق رٿڻ جون اهم شيون
- سڪڻ جي سرگرمين جا مختلف قسم

1. سبق رٿا

هڪ سبق سرگرمين جو گروهه آهي جيڪو ڪنهن به تربيتي ڪورس منعقد ڪرڻ لاءِ رٿابندي جي ضرورت هوندو آهي. هڪ اثرائتي سبق رٿڻ ۾ وقت، لڳاءُ، ٻڌندڙن جي قابليت توهي تربيتي مقصدن جي تارگيت جي پرڪ درڪار هوندي آهي. موثر تربيت پهچائڻ لاءِ هر انسٽرڪٽر شرڪت ڪندڙن کي جيترو ٿي سگهي ڄاڻ حاصل ڪرڻ طرف مائل ڪرڻ جي سخت محنت ڪندو آهي. ڪامياب سبق جي رٿا جو اندازو وقت جي موثر استعمال، پهچائڻ جي طريقي، گروپ ورڪ ۽ ٿڌائي توڙڻ ذريعي شرڪت ڪندڙن کي شامل ڪرڻ مان لڳائي سگهيو آهي. سبق رٿا انسٽرڪٽر جي روڊ ميپ طور ڪم ڪندو آهي جنهن ذريعي هو ڏنل وقت ۾ تمام اثرائتي سڪيائي طريقيڪار استعمال ڪندي معلومات ۽ ڄاڻ فراهم پڄائيندو آهي. ان سبق رٿا جي بنياد تي ئي انسٽرڪٽر سڪڻ جون مناسب سرگرميون ۽ حڪمت عمليون تيار ڪندو آهي. محتاط نموني جوڙيل سبق رٿا هجڻ سان ئي استاد کي چڱي ريت تيار ۽ وڌيڪ اعتماد سان گڏ تربينگ هال ۾ داخل ٿيڻ ڏيندو آهي جنهن سان ڪورس جي شرڪت ڪندڙن سان معنيٰ خيز سڪڻ جا وڌ کان وڌ موقعا فراهم ٿين ٿا. هڪ بهتر رٿابنديءَ تحت سبق رٿا تيار ڪندي استاد کي چٽا سڪڻ جا مقصد ڏيڙائڻ ڪرڻا هوندا آهن، سبق جي مُدي بابت ڄاڻڻ، سبق جو مواد، تربيت جا طريقا جيڪي هو/هوءَ استعمال ڪندو، مختلف تربيتي مددون جيڪي شرڪت ڪندڙن جي راين ۽ تشخيص کانپوءِ ڪتب اينديون.

2. سبق رٿا ڪيئن ٺاهجي؟

هڪ سٺي سبق رٿا ٽن مختلف مرحلن کي ذهن ۾ رکي جوڙي ويندي آهي جهڙوڪ: سيشن جي فراهمي کان اڳ، فراهميءَ جي وچ ۾ ۽ سيشن واري مرحلي کانپوءِ. انهن سمورن مرحلن ۾ فراهميءَ کان اڳ وارو مرحلو تمام اهميت رکي ٿو.

1.2 سيشن فراهميءَ کان اڳ

1.1.2: ٻڌندڙن-شرڪت ڪندڙن جو هدف ڄاڻڻ

انسٽرڪٽر کي ڪورس جي شرڪت ڪندڙن جو پروفائيل ڄاڻڻ گهرجي جن لاءِ هو/هوءَ سبق رٿا تيار ڪري رهيو آهي. ان مقصد لاءِ انسٽرڪٽر جداگانه طور تي تجربي، مهارت، روين، عمر، ڄاڻ، نوڪري/پوزيشن، تعليم، نين ذميوارين ۽ سکيا جي ضرورتن بابت پڇي سگهي ٿو. ڪورس جي شرڪت ڪندڙن جو پروفائيل ڄاڻڻ جي بنياد تي

انسٽرڪٽر پنهنجي سيشن پهچائڻ لاءِ سکيا جا مختلف اسلوب جوڙي سگهي ٿو. جيڪڏهن هڪ انسٽرڪٽر شرڪت ڪندڙ جي مشترڪ سرگرمين کان واقف آهي، هو/هوئ ڪورس جي شرڪت ڪندڙن جي مصروف ۽ لهه وچڙ وڌائڻ لاءِ وقت کان اڳ رٿا جي چونڊ ڪري سگهي ٿو.

2.1.2. سڪن جي مقصدن جي نشاندهي

سبق رٿڻ کان اڳ، انسٽرڪٽر کي سبق جي مقصدن سڪن جي واضح نموني نشاندهي ڪرڻ گهرجي. هڪ سڪن جو مقصد ئي ٻڌائيندو آهي ته ڇا ڪورس جي شرڪت ڪندڙن مان سڪن جي ڪهڙي اميد ڪري سگهجي ٿي يا سڪن جي تجربي کانپوءِ بلڪ هدايت دوران شرڪت ڪندڙن جي سامهون ڇا آندو ويندو (جهڙوڪ عنوان). اهو مشورو آهي ته سبق لاءِ مقصد ۽ جائزو چارٽن تي لکيو وڃي ۽ ان کي نمايان جڳهه تي تنگيو وڃي. مقصد ۽ هڪ جائزو ان بنياد جي حيثيت سان ڪم ڪندا جنهن تي سبق ٺهڻو آهي.

3.1.2. مخصوص سڪن جي سرگرمين جي رٿا ٺاهيو

جڏهن سڪن جي سرگرمين جي رٿا ڪئي وڃي، انسٽرڪٽر کي سرگرمين جي قسمن تي غور ڪرڻ گهرجي ڪورس جي شرڪت ڪندڙن کي علمي ۽ مهارتي نشونما ۾ مصروف رکڻ جي ضرورت پئجي سگهي ٿي. سڪن جي سرگرمين جو سڌو سنئون تعلق ڪورس جي مقصد سڪن سان هئڻ گهرجي، اهڙا تجربا فراهم ڪيو جيڪي شرڪت ڪندڙن کي بهتر سمجهائي/مهارتون حاصل ڪرڻ واري مشق ۾ مصروف رکڻ جي قابل بڻائين. سڪن جي سرگرمين جي رٿابندي ڪندي، هر سرگرمي لاءِ ڪيترو وقت گهربل هوندو. ياد رکو ته وسيع وضاحت يا مباحثي لاءِ رٿابندي ڪرڻي آهي. سڪن جون سرگرميون تيار ڪرڻ وقت هيٺين سوالن تي غور ڪرڻ ڪارائتو ثابت ٿي سگهي ٿو.

- عنوان جي وضاحت لاءِ آئون ڇا ڪندس؟
 - عنوان جي مختلف نموني وضاحت لاءِ آئون ڇا ڪندس؟
 - شرڪت ڪندڙن کي عنوان ۾ آئون ڪيئن مصروف رکي سگهان ٿو؟
 - اهي ڪهڙا لاڳاپيل حقيقي زندگي جا مثال، تشبيهون يا حالتون آهن جيڪي شرڪت ڪندڙن موضوع سيڪارڻ ۾ مدد ملي سگهي؟
 - شرڪت ڪندڙن کي موضوع بهتر نموني سمجهڻ لاءِ سندن ڪهڙي مدد ڪرڻ جي ضرورت آهي؟
- شرڪت ڪندڙن کي معنيٰ خيز مصروف فعال ۽ تعميري انداز ۾ سرگرم رکڻ لاءِ اهو ضروري آهي ته هر سبق ۾ سڪن جي هر سرگرمي سبق جي سکيائي مقصدن مطابق هئڻ گهرجي. هميشه ياد رکي ٿو ته شرڪت ڪندڙ وڌيڪ اهو ئي برقرار رکڻ ۽ حاصل ڪري سگهن ٿا جيڪو اهي سرگرمي ۾ شامل رهي سگهي چڪا آهن ۽ ان کي ڪنهن ٻئي تناظر ۾ استعمال ڪيو، يا ٻئي مقصد لاءِ.

ٽيبل 1: سڪڻ جي سرگرمين جا مختلف قسم

سيريل	سڪڻ جي سرگرمي	وضاحت ۽ رهنمائي
1	انسٽرڪٽر پاران ليڪچر ۽ پرزنتيشن	ليڪچر معلومات پهچائڻ ۽ مقصد بيان ڪرڻ لاءِ سيشن شروع ڪرڻ ۽ سکيا جا جا نقطا فراهم ڪرڻ لاءِ اثرائتو طريقو آهي. ڇاڪاڻ جو ليڪچر ڏيڻ شرڪت ڪندڙن جي سڪڻ لاءِ غيرفعال طريقو آهي، اهو وصفن ۾ استعمال ٿيڻ گهرجي. ڊگهو ليڪچر ڏيڻ شرڪت ڪندڙن کي بور ڪرڻ جو سبب بڻجي سگهي ٿو، جنهن جا اثر موثر سڪڻ تي پئجي سگهن ٿا.
2	رهنما بحث/مشاورتي سيشنز	رهنما مباحثا معلومات جي فراهمي ۽ مواد جي نفاذ جو هڪ ٻيو طريقو آهن. سيشن ۾ ڪنهن خاص جڳهه تي هدايتن جي استعمال جي سفارش ڪجي ٿي. تربيت ڏيندڙن کي شرڪت ڪندڙن کان تعارف ڪرائڻ گهرجي جيڪي سيشن جي مقصدن متعلق سوال جواب جي باري ۾ اشارو ڪري سگهن ٿا جنهن جي نتيجي ۾ سمورن شرڪت ڪندڙن کي مباحثي ۾ شامل ڪيو. بحث جي هر وقت نگراني ۽ رهنمائي ڪيو ۽ ڪنهن به غلط تاثر کي درست ڪيو ته جيئن اڳتي وڌي سگهو. سکيا ڏيندڙ اٿاريل نقطن جو رڪارڊ رکي سگهي ٿو ۽ جيڪڏهن ضرورت هجي ته مکيه نظريا فلپ چارٽ تي لکي وٺي.
3	وڊيو/تصويرن جو استعمال	ليڪچرز کي تصويرن ۽ وڊيو جي مدد سان پورو ڪرڻ هميشه هڪ سٺو تصور هوندو آهي، انسانن ۾ تصويري يادگيري وڌيڪ پائيدار ۽ سمجهڻ ۾ سولي هوندي آهي. هميشه مقصد ۽ ٿيم جي وضاحت ڪريو جڏهن به فوٽو يا وڊيو جو استعمال ٿئي. اهڙن ماڻهن، ايونٽس، واقعن ۽ موضوعن جي تصويرن/وڊيو جي استعمال کان پاسو ڪيو جيڪي جذبن کي مجروح/آماده ڪن، هميشه غيرجانبدار ۽ هاڪاري موضوع واريون تصويرون/وڊيو استعمال ڪيو.
4	گڏيل ڪم ۽ گڏيل مشق	شرڪت ڪندڙن کي تازو حاصل ڪيل ڄاڻ جي استعمال جو موقعو فراهم ڪرڻ لاءِ گڏيل سرگرميون تيار ڪرڻ ۽ مسئلن جي حل کي گڏيل ڪم/مشق طور سڃاتو ويندو آهي. اهو جيڪو سڄي ڪورس ۾ شامل آهي شرڪت ڪندڙن کي ڪورس جي نظرين کي پنهنجي ذاتي ۽ مقامي برادري تجربن سان ڳنڍڻ جو موقعو ملندو آهي. اهي سرگرميون شرڪت ڪندڙن وچ ۾ لهه وچڙ وڌائڻ، هم آهنگي ۽ ٿيم اسپرٽ کي هٿي وٺرائڻ طور ڪم ڪنديون آهن. ڪجهه سرگرمين ۾ ڪنهن مسئلي کي حل ڪرڻ يا گڏجي سرگرمي مڪمل ڪرڻ ۾ ٻن کان چار شرڪت ڪندڙن جي ضرورت ٿي سگهي ٿي. ننڍيون مشترڪ سرگرميون شرڪت ڪندڙن کي هڪٻئي جي علم جي استعمال ۽ تجربن مان سڪڻ جو موقعو ملي ٿو. وڏين مشترڪ سرگرمين ۾ هڪ وڏو گروپ يا سڄو ڪلاس شامل هوندو آهي. وڏيون مشترڪ سرگرميون مسئلن تي بحث، خيالن جي مٽا سٽا ۽ ڪنهن به مسئلي جي حل بابت مختلف طريقن سان سوچڻ جا موقعا فراهم ڪنديون آهن. جڏهن مشترڪ سرگرميون منعقد ڪريو، اوهان کي گروپن جي سائيز ۽ ميڪ اپ ٻنهي جي وضاحت ڪرڻ گهرجي. شرڪت ڪندڙن جي ڪجهه تعداد تي ٻڌل گروپ ٺاهيو،

<p>هر سرگرمي لاءِ نوان گروپ ٺاهيو. هر گروپ لاءِ گروپ ميمبرن جي متاستا ڪلاس هم آهنگي ۽ ٽيم اسپرٽ کي هٿي وٺرائيندي آهي.</p>	
<p>هنر سکڻ جا سيشنز هن تربيتي ڪورس جو اهم حصو آهن. اسڪل سيشنز دوران شرڪت ڪندڙ نيون مهارتون سکندا ۽ مڪمل ڪندا آهن. وڌ کان وڌ ڪارڪردگي ۽ بهتر سکڻ جا نتيجا حاصل ڪرڻ لاءِ، اسڪل سيشنز چڱي ريت منظم هئڻ گهرجن. هڪ ڪامياب مهارتي سيشن لاءِ، اسٽرڪٽرز لازمي طور تي رستو ۽ هدايتون فراهم ڪن، گهڻي مشق جو وقت، هاڪاري موت ۽ اصلاحي رايي جي همت افزائي ڪئي وڃي ۽ هميشه ڌيان سان مهارت سکڻ واري سيشن جي نگراني ڪيو.</p> <p>شرڪت ڪندڙن جي مدد ۽ کين درست ڪريو. انهن کي ٻڌائڻ لاءِ تيار رهو ته ڪيئن ڪارروائي (مهارت) کي صحيح طريقي سان انجام ڏنو ويندو آهي ۽ خاص طور تي اهو طريقو ضروري ڇو آهي. مثال طور: 30 سيني جا ڊٻا ۽ 2 بچا جا ساھ. مهارت سکڻ وارو سيشن هيٺين طريقن تي مشتمل آهي.</p> <p>انسٽرڪٽر جي قيادت ۾ مشق: انسٽرڪٽر جي اڳواڻي ۾ مشق ڏيڻ دوران، مهارت جي هر مرحلي ۾ شرڪت ڪندڙ جي رهنمائي ڪندو آهي، جڏهن ته هو شرڪت ڪندڙن جي لاڳيتو جاچ پڙتال کي يقيني بڻائي ته اهي مڪمل ڪيل سمورن قدمن جو صحيح طريقي سان مظاهرو ۽ وضاحت ڪري رهيا آهن.</p> <p>ساٿي تي ٻڌل مشق: ساٿي تي ٻڌل مشق جو طريقو شرڪت ڪندڙن کي هڪ حقيقي فرد جي سارسنيال ڪرڻ جي تجربو فراهم ڪرڻ لاءِ بيحد فائديمند آهي ۽ ان جو حقيقي زندگي جي حالتن سان گهرو لاڳاپو آهي. هڪ شرڪت ڪندڙ زخمي يا بيمار شخص طور جڏهن ته ٻيو سارسنيال ڪندو آهي. اهي مشق دوران هڪٻئي مان سکندا ۽ پاڻ کي درست ڪندا آهن.</p> <p>بطرفي مشق: بطرفي مشق شرڪت ڪندڙن کي جوڙن يا ٽولن جي صورت ۾ ڪم ڪرڻ جي اجازت ڏئي ٿو. اهي هڪٻئي جو مشاهدو ڪندا آهن، مهارت جو مظاهرو ۽ رهنمائي توڙي رايو فراهم ڪندا آهن. ان جو مقصد اهو آهي ته شرڪت ڪندڙ پنهنجي ساٿي جي ڪنهن مدد ڪانسواءِ صحيح نموني سان مهارت جو مظاهرو ڪري رهيو آهي.</p>	<p>5</p> <p>هنگامي ردعمل مهارت سيڪارڻ جا سيشن (ڳولا ۽ بچائڻ، باھ وسائڻ ۽ شروعاتي امداد)</p>
<p>شرڪت ڪندڙ جي سامهون اصل ۾ ڪرڻ وسيلي ڪجهه خيال، شيون، معلومات يا هڪ مهارت جو اصل حالت ۾ مظاهرو ڪري ڏيکارڻ. اهو مظاهرو ڪنهن پيغام اندر رول پلي/ڊرامو پڻ ٿي سگهي ٿو. مظاهرو حقيقي زندگي به ٿي سگهي ٿي، يا آڊيو وڊيو وزيوئل ڊوائيس ذريعي به ڏيکاري سگهجو ٿو جهڙوڪ: ٽي وي، لپ ٽاپ يا ملٽي ميڊيا.</p> <p>هنگامي جوابي مهارت جو مظاهرو مرحليوار هدايتن جي روشني ۾ ٿيندو آهي ته ڪهڙو عمل (مهارت) ڪيئن انجام ڏيڻو آهي جهڙوڪ: سي بي آر ضرورت مطابق ڪيترائي ڀيرا ان عمل کي انجام ڏيڻ سان. زباني هدايتون عام طور تي مظاهرن کي بهتر بڻائڻ ۾ مدد ڏين ٿيون.</p>	<p>6</p> <p>مظاهرو/ رول پلي</p>

4.1.2. شرڪت ڪندڙ جي ڄاڻ جو اندازو لڳائڻ جو منصوبو

سڃاڻ مثال طور: پهريان ۽ ٽيسٽ ڪانپوءِ، معروضي/موضوعاتي سوال، ۽ ادائگي ٽيسٽون، شرڪت ڪندڙن کي حاصل ڪيل مهارت ۽ ڄاڻ جو مظاهرو ڪرڻ جو موقعو فراهم ڪيو ۽ استادن لاءِ ته اهي وڌيڪ سکيائڻي رهنمائي ڪرڻ لاءِ وڌيڪ رايا پيش ڪن.

5.1.2. سبق جي ترتيب جو منصوبو ٺاهيو

دستياب وقت جو موثر استعمال ڪندي سڪڻ جي مختلف سرگرمين کي منطقي ترتيب ۾ شامل ڪيو وڃي.

حقيقت تي ٻڌل ٽائيم لائينز

وقت مطابق پنهنجي سبق جي رٿابندي ڪرڻ تمام ضروري آهي. اهڙي صورت ۾ مٿريل انسٽرڪٽر احاطو ڪرڻ گهري ته مختص ڪيل وقت تمام گهڻو آهي. انسٽرڪٽر سبق رٿا کي مختلف سيڪشنز اندر توڙي سگهي ٿو. جنهن سان انسٽرڪٽر کي رهيل وقت جو طعين ڪندي تيز رفتار يا جهڪو ٿيڻ جي اجازت هجي ٿي.

7.1.2. سبق بند ڪرڻ جو منصوبو ٺاهيو

سبق جي بندش شرڪت ڪندڙن جي سڪڻ کي مستحڪم ڪرڻ جو موقعو فراهم ڪندي آهي، سبق جي بندش انسٽرڪٽرز ۽ ڪورس جي شرڪت ڪندڙن بنهي لاءِ لاپائتي آهي. انسٽرڪٽر هن ريت بند/سهيڙي سگهي ٿو:

- شرڪت ڪندڙ جي سمجهائي ڇاڇيو ۽ بعد جون هدايتون معلوم ڪيو (ان مطابق سبق سبق رٿا ايڊجسٽ ڪيو)
- اهم معلومات ۽ سڪڻ جي نقطن تي زور ڏيو
- ڀلن سُن کي ٻڌڻ
- ڪاٺي غلط فهمي دور ڪيو
- ايندڙ موضوعن جو جائزو وٺو

انسٽرڪٽر ڪيترن ئي طريقن سان سبق بند ڪري سگهي ٿو.

- اهم نقطا بيان ڪيو جهڙوڪ (“اڄ اسان ڳالهه ڪئي آهي...”)
- شرڪت ڪندڙ کي اهم نقطن جو خلاصو ڪرڻ ۾ مدد ڪرڻ لاءِ چئو.
- سمورن شرڪت ڪندڙن کي ڪاغذ جي هڪ ٽڪڙي تي لکڻ جو چئو ته هو سبق جا ڪهڙا اهم نقطا سمجهيا آهن.

2.2. سبق رٿا پيش ڪرڻ (سيشن دوران)

هاڪاري توانائي، اعتماد ۽ جوش و جذبي سان پيش ڪيو، پنهنجي آواز ۽ پهچائڻ جي رفتار جي صورتحال

مطابق رکو

هميشه شراڪتدارن کي اهو ٻڌائڻ شروع ڪيو ته هو ڇا سکي رهيا هوندا ۽ ڇا تربيتي سيشن ۾ ڪرڻ سان ڪين وڌيڪ مصروف ۽ مستقل رکڻ ۾ مدد ملندي. سيشن وقت کي معنيٰ خيز منظور ٿيڻ شرڪت ڪندڙن کي نه رڳو بهتر ياد رکڻ ۾ مدد ڪري سگهي ٿو پر انسٽرڪٽر جي پوزيٽيٽيٽي جي پيروي به ڪري سگهن ٿا، ۽ منصوبو سڪڻ جي سرگرمين جي پٺيان دليل کي به سمجهي سگهن ٿا، انسٽرڪٽر پنهنجي سبق منصوبي جي ايجنڊا آگاهي وائيت بورڊ تي به لکي سگهن ٿا ته جيئن شرڪت ڪندڙن کي واضح طور تي پتو پوي ته هو ايندڙ سيشن ۾ ڇا سکندا ۽ ڇا ڪرڻو آهي پنهنجي پوزيٽيٽيٽي دوران هميشه لڄڪدار رهو ۽ سبقن جي منصوبه بندي کي شرڪت ڪندڙن جي ضرورتن مطابق

ايدجسٽ ڪرڻ لاءِ تيار رهو، هميشه اصل منصوبي تي قائم رهڻ بدران ٻين نتيجن ڏيندڙ شين ۽ منصوبي تي وڌيڪ ڌيان ڏيو. ٽيبل نمبر 1 ۾ ڏنل گائيد لائينز جي پيروي ڪيو ۽ سڪڻ جون مختلف سرگرميون انجام ڏيو.

3.2 سبق رٿا تي روشني وجهو (سيشن کانپوءِ)

هر سيشن کانپوءِ ڪجهه منٽ ڪيو ۽ پنهنجي ڪم تي گهرائي سان غور ڪريو ۽ عڪاسي ڪيو ته ڇا ڪم ٿيو ۽ ڇو ٿيو، هڪ انسٽرڪٽر اهو ڪم مختلف انداز سان به ڪري سگهي ٿو. سيشن جي سرگرمين ۽ وقت کي ڪامياب ۽ ناڪامياب منظم بڻائڻ جي نشاندهي ڪرڻ ڪلاس روم جي هنگامي صورتحال کي ايدجسٽ ڪرڻ آسان بڻائيندي، جيڪڏهن ضرورت پوي ته سبق منصوبي تي نظرثاني ڪيو.

سيشن-2

سي بي ڊي آر ايمر ٽريننگ ڪورس جو منعقد ڪرڻ

سيشن جو مقصد

هن سيشن جي پڄاڻي تي شراڪتدارن کان اميد ڪئي پئي وڃي ته اهي تربيت جي عمل کي سمجهندا ۽ ڄاڻندا ۽ ڪميونٽي سطح تي هڪ ڪامياب سي بي ڊي آر ايمر ڪورس منعقد ڪرڻ لاءِ ضروري تربيتي تياري ڪندا.

1. تعارف

هن سيشن ۾، اسان ان ڳالهه تي ڳالهائينداسين ته سنڌ ۾ ڪميونٽيز لاءِ هڪ اثرائتو سي بي ڊي آر ايمر تربيتي ڪورس جو انتظام ڪيئن ڪيون، اهڙي طرح جي سي بي ڊي آر ايمر ڪورسز جي ٻڌندڙن جو هدف مقامي ڪميونٽيز جا رضاڪار، مقامي حڪومتي نمائندا، برادري جا معزز ماڻهو ۽ مقامي سطح تي ڊزاسٽر مينيجمينٽ ڪميٽيون آهن. هي سي بي ڊي آر ايمر سکياڻي ڪورسز ڪين نظرين ۽ معلومات فراهم ڪرڻ ۽ ڪميونٽي سطح تي ان کي موثر نفاذ تي عملدرآمد ٿيڻ لاءِ تمام ضروري آهن.

آساني سان سمجهڻ لاءِ ڪميونٽي سطح جي سي بي ڊي آر ايمر تربيتي ڪورس جي ٽن مختلف مرحلن ۾ درجه بندي ڪئي وئي آهي، يعني تربيتي ڪورس کان پهريان، وچ ۽ بعد ۾.

2. سي بي ڊي آر ايمر ٽريننگ ڪورس منعقد ڪرڻ کان اڳ

ڪامياب سي بي ڊي آر ايمر تربيتي ڪورس منعقد ڪرڻ لاءِ هيٺين اڳواٽ تربيتي سرگرمين کي يقيني بڻائڻ لاءِ مشورو ڏنو ويو آهي.

- مناسب تاريخن ۽ ڪورس جي وقت جي چونڊ: ڪورس جي فراهمي جو فيصلو ڪندي مناسب وقتن ۽ تاريخن کي به ذهن ۾ رکڻو چاڪاڻ ته ڪميونٽي ميمبر هارپ يا لابياري ۾ به مصروف ٿي سگهن ٿا يا انهن لاءِ ڪي ٻيا به مصروف ڏينهن ٿي سگهن ٿا جنهنڪري ڪورس ۾ شرڪت جي قابل نه هجن يا دلچسپي نه رکندا هجن.
- هر سيشن لاءِ حتمي ايجنڊا ۽ تفصيلي سبقن جي تياري ڪرڻ جهڙوڪ پنتي بيان ٿيو آهي.
- مناسب تربيتي ماڳ جي چونڊ: پندال ڪميونٽي کان پري نه هئڻ گهرجي چاڪاڻ ته ڪميونٽي لاءِ روزانو سفر ڪرڻ ڏکيو هوندو جيسيتائين ڪورس جي شرڪت ڪندڙن جي روزانو پڪ ايندڙ ڊراپ جو انتظام نه ٿئي.
- تربيتي مواد جي تياري سادي مقامي ٻولي ۽ گهڻين تصويرن، مثالن، ڪهاڻين ۽ خاڪن سان ڪئي وڃي.
- اهم سرگرمين کي اجاگر ڪرڻ لاءِ ذميوار ماڻهن سان گڏ چيڪ لسٽ ٺاهيو ٿيم جي ميمبرن سان گڏ اڳپرائي جي نگراني لاءِ روزانو اجلاس ڪيو.
- تشخيص جي تياري (ٽيسٽ کان اڳ ۽ پوءِ)، ڪورس لاجسٽڪس جن ۾ رجسٽريشن فارم، تشخيصي فارم، شرڪت ڪندڙن جي عليحدده فولڊرز ۽ سموري تربيتي مواد جون هارڊ ڪاپيون ڪورس جي ايجنڊا جي ڪاپين سان گڏ.
- شراڪتدارن جي دعوت لاءِ لاڳاپيل تنظيم سان گڏ ويجهن رابطن کي هڻي ڏيڻ.
- شراڪتدارن جي فهرست تيار ڪيو، انسٽرڪٽرز تجربو، مهارت، رويي، عمر، علم، ملازمت، پوزيشن، تعليم نئين ذميوارين ۽ سڪڻ جي ضرورتن بابت انفرادي طور تي پڇي سگهن ٿا.
- استثنوي ۽ تربيتي سامان جي فهرست ٺاهيو ۽ ان جو اڳ ئي بندوبست ڪرڻ

- آڊيو/ وڊيو ۽ ضروري اسٽيشنري شيون فلپ چارٽ، فلپ اسٽينڊز ۽ گهريل مارڪر وغيره سان گڏ بندوبست ڪرڻ
- سيشنز تي منحصر ٽريننگ مدد جو بندوبست جن ۾ مينڪن، فرسٽ ايڊ ٽريننگ باڪسز ۽ باهه وسائڻ جا اوزار شامل آهن.

3. ڪورس جي فراهمي دوران

- هڪ ڀيرو جڏهن سموري تياري مڪمل ٿي چڪي هجي ۽ ڪورس اصل پهچائڻ شروع ٿي وڃي ته هيٺيون اهم سرگرميون سي بي ڊي آر ايمر ڪورس جي آسانيءَ سان فراهمي کي يقيني بڻائين ٿيون.
- ڪلاس روم مينيجمينٽ جو خيال رکڻ جنهن ۾ لائيت، ملٽي ميڊيا، اسڪرين، وائيت بورڊ، لاڳاپيل مارڪر ۽ ٻيا اسٽيشنري آئٽمز ۽ رسد جو انتظام ڪرڻ.
- سمجهه عقل جي سطح جو اندازو لڳائڻ پهرئين ڏينهن ترجيحي سرگرمي طور پري ٿيسٽ جو انتظام ڪرڻ، سوالنامو ڪيترن ئي جوابن سان گڏ آڄيڪٽو ٽائپ وڌيڪ هٿ ڳهرجي.
- سکيا دوران وقت جو انتظام شراڪتدارن سان گڏوگڏ انسٽرڪٽرن لاءِ به تمام ضروري آهي. ڪميونٽي سطح جي ڪورسز تي، اهو تجويز ڪيو وڃي ٿو ته لاجسٽڪس ۽ ڪورس جي هموار فراهمي ۾ مدد لاءِ انتظامي ٽيمون جوڙيون وڃن، انتظامي ٽيمون جون اهم ذميواريون هيٺيون آهن.
- گذريل ڏينهن جو جائزو وٺو ۽ ڏينهن جي سرگرمي سان جڙيا رهو
- ماڻهن کي وقت تي گڏ ڪيو
- هر سيشن ۽ وقفن جي وقت جو انتظام
- انتظامي سهڪار ۽ ڪلاس روم انتظام (هيٺ آئوٽس ۽ مواد جي ورڇ، روزانو ويهڻ جو انتظام تبديل ڪريو، مختلف تنظيمن جا مختلف ماڻهو)
- حوصله افزائي، مصروف رکڻ بي صورت ۾ سائين کي بيدار ڪريو، شراڪتدارن جي توانائي جي سطح مانيٽر ڪيو ۽ بعد ۾ آئيس بريڪر تيار ڪريو.
- انتظامي اعلان ڪريو.
- روزانو ري ڪيپ ۽ پڄاڻي ۽ مڪيه سڪڻ جي نڪتن سان ڏينهن جي سيشن کي بند ڪرڻ جو انتظام ڪريو
- انسٽرڪٽرز جو لباس تمام اهم ڪردار ادا ڪندو آهي، تنهنڪري اهو تجويز ڪيو ويندو آهي ته انسٽرڪٽر کي ڪورس جي فراهمي دوران مقامي لباس پائڻ گهرجي ۽ سماجي اصولن جو احترام ڪرڻ گهرجي.
- برادري جي مقامي رسم و رواج ۽ روايتن جو احترام ڪريو ۽ جيڪڏهن ضرورت پوي ته مرد ۽ عورت ميمبرن جي ڌار سکيا جو منصوبو جوڙيو.
- تربيتي ڪورس گهڻو عملي ۽ حصو وٺڻ وارو هٿ ڳهرجي، جنهن ۾ ڪافي تعداد ۾ گڏيل مشقون، گروپس پريزنٽيشنز، گڏيل رابطي جي پريزنٽيشنز، نقل مشقون ۽ آئيس بريڪر، وڌيڪ اهو ته تصويرون، عڪاسي ڪهاڻيون، آڊيو وڊيو جو استعمال ڪرڻ ۽ انسٽرڪٽر ذريعي رول پلي جي انتهائي سفارش ڪئي وڃي ٿي.
- استادن کي مشورو ڏنو وڃي ٿو ته اهي مقامي ٻولي سان گڏ آسان لفظ/جملا استعمال ڪن، اٿوڻڊڙ ۽ ٽيڪنيڪي لفظن کان پاسو ڪن.
- عام طور تي ڪميونٽي سطح جي ڪورس ۾ پاور پوائنٽ/ملٽي ميڊيا جو استعمال ڏکيو هوندو آهي، متبادل طور منصوبو، فلپ چارٽ، بليڪ/وائيت بورڊ ۽ عڪاسي جو استعمال ڪيو.

- گروپ ورڪ ۽ گروپ پرزنتيشن جي حوصله افزائي ڪريو ته جيئن شرڪت ڪندڙن کي فعال شرڪت سان گڏوگڏ پنهنجي صلاحيت ڏيکارڻ جو موقعو ملي. شرڪت ڪندڙن کي پنهنجي تجربا ڏسڻ ۽ شيئر ڪرڻ جي اجازت ڏيو.
- تربيت حاصل ڪندڙن جي عملي سوچ کي وسيع ڪرڻ لاءِ ميداني نمائش ۽ تدريسي سفر جو انتظام ڪيو.
- سڪڻ جو مناسب ۽ آرامده ماحول پيدا ڪريو، ڪثرت سان شرڪت ڪندڙن جي راءِ حاصل ڪيو ۽ جيڪڏهن ڪا شيءِ جنهن ۾ بهتري جي ضرورت هجي ته فوري طور تي عمل ڪريو.
- ڏينهن جي پڄاڻي تي سيشن سهيڙڻ وقت شرڪت ڪندڙن جا ٿورا ميجڻ ۽ سندن حوصله افزائي ڪرڻ نه وساريو.
- آخري ڏينهن پوسٽ ٽيسٽ ۽ ڪورس جي تشخيص جو اھتمام ڪيو.

4. ڪورس کانپوءِ

- تشخيصي فارم جو تجزيو، ٽيسٽ کان اڳ ۽ پوءِ
- ڪورس جي پڄاڻي رپورٽ تيار ڪريو.
- انسٽرڪٽرز ۽ شراڪتدارن جي ڊائريڪٽري تيار ڪيو جنهن ۾ تصويرون، نالا، عهدا، موجوده پوزيشن ۽ رابطي جا تفصيل شامل هجن.
- ڪورس جي رپورٽ ۾ شريڪ ماڻهن جي عام تبصرن کي شامل ڪرڻ کي يقيني بڻايو
- ڪورس جي رپورٽ ۾ انسٽرڪٽر جي مشاهدي ۽ مستقبل جي ڪورس جي ڪارروائين لاءِ سفارشون به هجڻ گهرجن.
- سبق سڪڻ، تجزيي ۽ مستقبل جي منصوبابندي لاءِ ڪورس جي تشخيص جا نتيجا انسٽرڪٽرز ۽ ڪورس منتظمين سان به شيئر ڪرڻ جو مشورو ڏنو ويو آهي.

سيشن-3

تربيت ڏيندڙن جا ڪردار

۽ ذميواريون

سيشن سکڻ جا مقصد

سيشن جي پڄاڻيءَ تي، شراڪتدارن کان ڄاڻن جي اميد ڪئي پئي وڃي ته:

- ڪميونٽي ٽريننگ ڪورس ڪاميابي سان هلائڻ لاءِ ٽرينرز مينوئل جو استعمال ڪيئن ڪيون.
- ڪميونٽي ٽريننگ ڪورسز منعقد ڪرڻ وقت اهم عملن تي غور ڪرڻو آهي.
- ڪنهن ڪميونٽي ٽرينر جا اهم ڪردار ۽ ذميواريون

1. ٽرينرز مينوئل جو استعمال- هدايتنامو

بعد جي سبقن جي منصوبن ۾ شامل ليڪچر پوائنٽس انهن بنيادي تصورن ۽ مخصوص مواد جي نمائندي ڪن ٿا جيڪي انسٽرڪٽرز کي شراڪتدارن بابت سکڻ جا مقصد پورا ڪرڻ ۽ مهارت جي سيشنز کي ڪاميابي سان مڪمل ڪرڻ لاءِ ڳالهائيندا آهن. ماڊيول نمبر 1 ۽ 2 ۾ ليڪچر پوائنٽس لکيا ويا آهن ته جيئن انهن کي سمجهڻ ۽ ان جي پيروي ڪري سگهجي. انسٽرڪٽر پنهنجي فطرتي ڳالهائڻ جي انداز ۽ شرڪت ڪندڙن جي فهمي سوچ تي فت هئڻ لاءِ سيشن جي مواد کي ٻيهر بدلائي سگهي ٿو. تربيت ڏيندڙن کي ليڪچر پوائنٽس موجب مقامي ٻولي ۾ پاور پوائنٽ پريزنٽيشن يا فلپ چارٽ تي سيشن پريزنٽيشن تيار ڪرڻي پوندي. شرڪت ڪندڙن جي علم حاصل ڪرڻ ۾ مدد لاءِ ليڪچرز کي هميشه تصويري امداد ۽ مظاهري سان گڏ پورو ڪرڻ گهرجي.

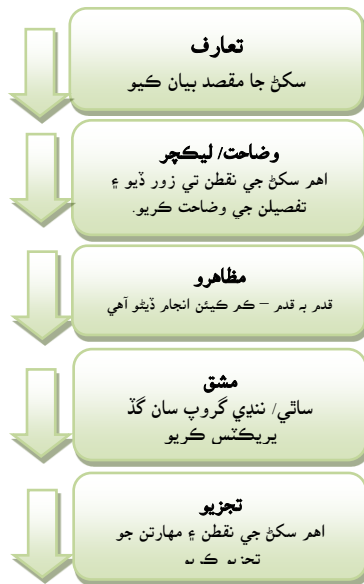
ماڊيول نمبر-1: تدريسي نقط نظر

ڊي آر ايمر قابليتون- تدريسي سلسلو

اهڙي ريت، گروپ مشقون ڪرائڻ، هنر سکڻ جي سيشن ۽ شرڪت ڪندڙن جي ذريعي اجتماعي قدم تي عمل ڪرڻ ۽ آساني سان وضاحت ڪئي وئي آهي ۽ تفصيل به بيان ڪيا ويا آهن. گڏيل/مشق، رهنمائي هيٺ بحث ۽ مظاهرا درسي مقصدن سان مطابقت رکڻ ۽ ضروري معلومات ۽ صلاحيتن کي هٿي وٺرائڻ لاءِ تيار ڪيا ويا آهن، جن کي شراڪتدارن کي حاصل ڪرڻ جي ضرورت آهي. انهن سرگرمين مان انسٽرڪٽر/تريئر کي به موقعو ملندو آهي ته اهي شرڪت ڪندڙن کي ان موضوع بابت سمجهڻ جي ويجهڙائي سان جائزو وٺي سگهن. انهن سرگرمين کي ڊزائن مطابق منعقد ڪرڻو آهي ۽ انهن کي تبديل يا ترڪ ناهي ڪري سگهيو. وقت جي ڪوت کي پورو ڪرڻ لاءِ معذور ماڻهن جي شرڪت جي سهولت لاءِ ترميم (جيڪڏهن ضروري هجي ته) ڪري سگهجي ٿي.

ماڊيول نمبر-2: تدريسي نقط نظر
اي آر عملي مهارتون- تدريسي سلسلو

ڪورس کي هڪ ترقي پسنداڻو انداز ۾ تربيت ڏنو ويو آهي ته جيئن شراڪتدارن کي هڪ متوقع تربيت ۾ سکڻ سان گڏوگڏ مشق ڪرڻ لاءِ ڪافي وقت ملي سگهي. تنهنڪري، تربيتي ڪورس جي مقصدن تي پورو لهڻ لاءِ ڪورس جون هدايتون ۽ سبقن جي منصوبن تي عمل ڪرڻ تمام ضروري آهي. سهولتن جي دستيابي يا پندال جون رڪاوٽون، انسٽرڪٽر کان حصو وٺڻ جي شرح، سازو سامان کان حصو وٺڻ جي شرح يا شراڪتدارن جي تعداد جي ضرورتن ترقي ۽ معيار کي برقرار رکڻ لاءِ سيشن جي خاڪي ۾ مطابقت پيدا ڪرڻ جي ضرورت پئجي سگهي ٿي. تربيت کي اپنائڻ جو مطلب اهو ناهي ته اوهان ان مواد کي شامل، حذف يا تبديل ڪري سگهو ٿو. هميشه اها ڳالهه ذهن ۾ رکو ته هڪ ڪامياب انسٽرڪٽر شراڪتدارن جي پس منظر ۽ محرڪ کي سمجهندو آهي ۽ ان مطابق پنهنجي تدريسي طريقي (ڪورس نه) ۾ به ترميم ڪري سگهي ٿو.

ڪميونٽي تربيتي ڪورسز جي انعام وقت جن عملن تي غور ڪرڻو آهي.

تجويز ڪيل شراڪتدارن جي تعداد ۽ تربيت ڏيندڙ کان شرڪت ڪندڙن جي شرح

1.2

زندگي بچائڻ جي مهارت جهڙوڪ تلاش ۽ بچاء جي تربيت دوران، باهر وسائڻ ۽ بنيادي طبي امداد ۾ سکيا ڏيندڙ کان شرڪت ڪندڙن جو مثالي تناسب 1:6 هوندو آهي، تنهن هوندي به چاڪاڻ ته هتان جو مقصد برادري رضاڪارن

ڪي زندگي بچائڻ جي مهارت جي بنياد تي سفارش ڪيل شرح 1:10 آهي، اهو ڪنهن به صورت ۾ نه ٿو وڌي سگهي. تنهنڪري ٽيهن شرڪاءَ جي ڪلاس لاءِ فرسٽ ايڊ/ايمرجنسي ريسپانس جي اهل گهٽ ۾ گهٽ ٽي تربيتي ضروري آهن.

2.2 تربيتي امداد جو تجويز ڪيل تعداد

هنر سڪڻ جي سيشن لاءِ مناسب مقدار ۾ تربيتي امداد ضروري آهي. سي بي آر سيشن لاءِ بالغ پتلن جي شرح 2 شرڪت ڪندڙن لاءِ هڪ پتلو تجويز ڪيو ويو آهي. تنهن هوندي به هن ڪميونٽي تربيتي ڪورس ۾ گهٽ ۾ گهٽ 4 بالغ ۽ 4 ننڍا پتلن جي دستيابي ضروري آهي. پتلن جي محدود تعداد سبب انسٽرڪٽرس کي گذارش آهي ته هو انهن کي آلودگي کان بچائڻ لاءِ سٺي ريت نسيبدي ۽ جراثيمن کان پاڪ رکڻ کي يقيني بڻائين.

3.2 هڪ ٽريننگ هال/ ڪلاس روم جي جڳهه جون ضرورتون

ڪميونٽي ٽريننگ ڪورس جي فراهمي لاءِ لاڳاپيل ضلعن ۾ ڪلاس روم/ٽريننگ هالز ڊزائن ڏنا ويا آهن. ڪورس پروگرام لاءِ هڪ ڪلاس روم لاءِ هڪ اهڙي جڳهه جي ضرورت هوندي آهي جيڪا ليڪچرز، بصري اوزارن جي استعمال ننڍي جماعتي سرگرمين، ڪردار ادا ڪرڻ جي سرگرمين، پيشڪاري، مظاهرو ۽ هنر سڪڻ جي سيشن لاءِ موزون هجي. تربيتي هال/ڪلاس روم جو محفوظ، آرامده ۽ مناسب سڪڻ جو ماحول فراهم ڪرڻ گهرجي. ڪمرو سٺي طرح روشن هئڻ گهرجي، سٺي ريت هوادار هئڻ گهرجي، آرام ده ۽ پرسڪون گرمي پد ۽ ويهڻ جي ويڪري ايراضي هئڻ گهرجي جيڪا خلفشار کان پاڪ هجي. سماجي ماحول ۾ ڪجهه وقتن ۾ کلي جڳهن جهڙوڪ شيڊز ۽ ڪيبن وغيره ۾ به تربيت منعقد ڪري سگهجي ٿي. ياد رکو ته ڪجهه سرگرمين ۾ موڙڻ، گوڏا کوڙڻ ۽ فرش تي سمهڻ جي ضرورت به هوندي آهي. جيڪڏهن ڦالين دستياب نه هجي ته صاف ستري فرشي مٿس ۽ چادرون تربيت جي فراهمي جو حصو بڻائڻ گهرجن. بهرحال هميشه ياد رکو ته سڪڻ ۾ وڌ کان وڌ فائڊو ان وقت ٿيندو آهي جڏهن شراڪتدار آرامده محفوظ ۽ غير منحصر هجن.

4.2 مواد، سامان ۽ لاڳاپيل شيون

تربيت ڏيندڙ جي اهم ذميواريون مان هڪ اها آهي ته تربيتي ڪورس شروع ٿيڻ کان پهريان تربيتي شيون جو بندوبست ڪري. ٽرينر کي تربيتي ڪورس دوران تربيتي شيون جي ڪوت، استعمال ۽ نقصان کي به سامهون رکڻو آهي، ته جيئن ته انهن جو پهريان ئي اهتمام ڪري سگهجي ۽ منصوبه بندي مطابق سيشن بغير ڪنهن رڪاوٽو جي اڳتي وڌي سگهي، هر سيشن پلان جي آغاز ۾ مخصوص تربيتي شيون، سازو سامان ۽ تربيتي مدد جو ذڪر ڪيو ويو آهي.

5.2 شراڪتدارن جي تشخيص ۽ تجزيو

پهريان ۽ پوءِ جي ٽيسٽ، معروضي/موضوعاتي سوال، ۽ ڪارڪردگي ٽيسٽ جهڙي تشخيص ۽ تجزيا شرڪاءَ کي حاصل ڪيل علم ۽ صلاحيتن جو مظاهرو ڪرڻ جو موقعو فراهم ڪندا آهن ۽ استادن لاءِ اهي رايو پيش ڪندا آهن جيڪي سڪڻ جي وڌيڪ رهنمائي ڪري سگهن ٿا. سي بي ڊي ايم اي سنڌ سان گڏ پيشگي حتمي شڪل ڏيڻ لاءِ شراڪتدارن کي معلومات ۽ هنر جي سطح/گهٽ ۾ گهٽ معيار مطابق ڪنهن به ڪوچنگ يا مدد کان بغير هنرمندانہ طور تي قدم ۽ صلاحيتن کي انجام ڏيڻ ۽ انهن جي قابل ٿي وڃڻ لازمي آهي، اهو عنصر ڪورس جي ضرورتن کي مڪمل ڪرڻ ۽ پورائي سرٽيفڪيٽ حاصل ڪرڻ لاءِ تشخيص ۽ تجزيي جي عمل ۾ رهنمائي ڪندو.

3. ٽرينرز جا ڪردار ۽ ذميواريون

بطور ٽرينر اوهان جي ذميوارين ۾ شامل آهي:

- (1) پنهنجي سيشنز لاءِ چڱي ريت مشق ۽ تيار هجو
 - (2) ڪورس ڊزائن مطابق تربيتي ڪورسز ڪرايو جيئن سي بي ڊي آر ايمر ٽرينرز مينوئل ۾ ٻڌايو ويو آهي
 - (3) سبق آموز ڊزائن موجب درس ڏيو، جڏهن ته سمورن نصابن، پاليسين ۽ طريقيڪار جي پيروي ڪريو جيئن سي بي ڊي آر ايمر ٽرينرز مينوئل ۾ ٻڌايو ويو آهي.
 - (4) مواد ۽ تربيتي اوزارن جي موثر استعمال بابت واقفيت
 - (5) تربيتي جي شروعات کان گهٽ ۾ گهٽ هڪ ڏينهن اڳ تربيتي هنڌ جو دورو ڪريو
 - (6) يقيني بڻايو ته سموري تربيتي مواد، تربيتي جو مددي سامان مڪمل ۽ ڪارائتو آهي.
 - (7) غير خطره ماحول پيدا ڪريو جيڪو سڪڻ جي مقصدن حاصل ڪرڻ لاءِ موزون هجي.
 - (8) ڪورس جي مقصد کي پورو ڪرڻ لاءِ شرڪاءَ کي تيار ڪريو ۽ انهن جي حوصله افزائي ڪريو.
 - (9) شراڪتدارن کي ڪورس ۽ بطور ٽرينر اوهان جي ڪارڪردگي جو اندازو لڳائڻ جو موقعو فراهم ڪيو
 - (10) شراڪتدارن جي تجربن ۽ صلاحيتن سان مطابقت حاصل ڪرڻ لاءِ پنهنجي تدريسي روش ۽ انداز کي اپنائيو
 - (11) انهن شراڪتدارن جي نشاندهي ڪريو جن کي سڪڻ ۾ ڏکيائي پيش اچي سگهي ٿي انهن کي ڪورس مقصدن حاصل ڪرڻ ۾ مدد لاءِ پنهنجي اثرائتي حڪمت عملي اپنائيو.
 - (12) انهن شراڪتدارن کان باخبر رهو جن کي صلاحيتن جو انجام ڏيڻ ۾ ڪا جسماني يا ذهني ڏکيائي پيش ايندي هجي ۽ اوهان ڪنهن به قسم جي معذوري واري شراڪتدار کان به واقف هجو.
 - (13) شراڪتدارن کي علم ۽ مهارت جي جاچ جي طريقي ڪار ۽ ڪورس جي تڪميل جي ضرورتن بابت آگاه ڪيو.
 - (14) شراڪتدارن جو تجزيو ڪيو جڏهن اهي مهارت جو مظاهرو ڪن ۽ جڏهن اهي مهارت جي مشق ڪن ته رهنمائي ڪيو ۽ وقت تي مثبت ۽ اصلاحي رايو پيش ڪندا رهو.
 - (15) امڪاني انسٽرڪٽر اميدوارن جي نشاندهي ڪريو ۽ انهن کي پي ڊي ايمر اي سنڌ جو حوالو ڏيو.
 - (16) انسٽرڪٽر گائيڊ ڪتاب ۾ شامل سمورن قاعدن ۽ فرضن جي پابند ڪريو.
 - (17) شراڪتدارن جي صحت ۽ حفاظت جي فراهمي لاءِ يقيني بڻائڻ:
- انساني پتلا ۽ چادرون صحت جي سفارش ڪيل معيارن مطابق چڱي ريت صاف ۽ آلودگي کان پاڪ هجن
 - ڪورس اوزار (طبي ۽ فوري امدادي شيون) صاف ۽ بهتر ڪارائتيون آهن
 - شراڪتدارن کي صحت بابت احتياطي تدبيرن ۽ وبائي مرضن جي منتقلي بابت هدايتن کان آگاه ڪيو
 - سرگرمين جي ويجهڙائي ۽ محتاط نگراني جنهن ۾ شراڪتدارن جي وچ ۾ ويجهي جسماني رابطو ٿي سگهي ٿو.
 - تربيتي ڪورس دوران ٽرڪٽ/نوڪر ۽ گرڻ سان ٿيندڙ زخمن کي منهن ڏيڻ لاءِ تمام ضروري احتياطي تدبيرون اختيار ڪريو.
 - هر طرح جي مظاهري ۾ سموري ضروري احتياطي تدبيرون اختيار ڪريو جن ۾ باهه وسائڻ، ڳولا ۽ بچاءَ جي مهارتون شامل آهن.

4. ڪامياب مظاهرا ۽ مشقي سيشنز منعقد ڪرڻ لاءِ نقطا مظاهرا

- (1) ڪلاس جو بندوبست ڪريو ته جيئن هر شراڪتدار کي مظاهرو ڏسڻ لاءِ ڪافي گنجائش هجي (ويڊيو يا انسٽرڪٽر ذريعي)
- (2) سمورا هنري مظاهرا هڪ گهٽ رفتار ۽ قدم به قدم ڪيا وڃن.
- (3) مظاهرو ڪندڙ يا بئيو ٽرينر مهارت جي هر هڪ قدم جي زباني طور تي وضاحت ڪندو رهي جڏهن مهارت جو مظاهرو هلي رهيو هجي.
- (4) تربيت ڏيندڙن کي اهو يقيني بڻائڻو پوندو ته ان ۾ شامل سمورن قدامت کان شراڪتدارن کي واقف ٿين.
- (5) مهارت (مظاهرو) ڪيڪيٽرائي پيرا ورجائي سگهجي ٿو، جيسيتائين ته ٽرينرز کي يقين نه اچي وڃي ته ان کي سمجهو وڃي ٿو.
- (6) شراڪتدارن کي سوال پڇڻ جي ترغيب ڏيو جيڪڏهن اهي مهارت جي ڪنهن حصي کي انجام ڏيڻ ۾ يقين نه ٿا رکن ۽ شراڪتدارن کي وضاحت لاءِ ڪافي وقت ڏيو.

مهارت سکڻ- پريڪٽس سيشنز

- (1) ڪلاس روم جو پهريان ڪان ٿي مهارت جي مشق لاءِ بندوبست ڪريو ۽ ان ڳالهه کي يقيني بڻايو ته ڪلاس ۾ شريڪ ماڻهن جي انگ لاءِ مناسب مقدار ۾ تربيتي امداد، سازو سامان ۽ شيون موجود آهن.
- (2) مهرباني ڪري هر شريڪ کي مهارتي مشق جي انوقت تائين اجازت ڏيو جيسيتائين هو ڪارڪردگي جي معيار مطابق مهارت حاصل نه ڪري وٺي.
- (3) هنر سيشن جي ڊيگهه مهارت ۽ تربيت امداد جي تعداد جي بنا تي مختلف هوندي چو ته هر شريڪ جي سامان جي استعمال جي واري ايندي آهي پتلو وغيره.
- (4) انسٽرڪٽر جي حيثيت سان اوهان جو سڀ کان مشڪل چئلينج هي آهي ته ان ڳالهه کي يقيني بڻايو ته شراڪتدار صحيح طريقي سان مشق ڪن. مشق ڪرڻ وقت شراڪتدارن جون جيڪي غلطيون ٿيون هجن انهن کي ڏسندي سمورن شراڪتدارن جي مستقل نگراني ڪريو.
- (5) مهارت جي سيشنز دوران دستياب ٽرينرز جي تعداد مطابق ڪلاس کي قابل انتظام حصن ۾ ورهايو، جيئن ته جيڪڏهن 30 شراڪتدارن جي ڪلاس لاءِ ٽي ٽرينرز دستياب هجن ته اوهان وٽ 3 سيڪشن ٿي سگهن ٿا، هر ٽرينر پريڪٽس سيشن دوران پنهنجي 10 شراڪتدارن جي سيڪشن جي رهنمائي ۽ نگراني ڪندو.
- (6) ان ڳالهه کي ذهن ۾ رکيو ته سڪاريل مهارت اڪثر شراڪتدارن لاءِ ممڪن طور تي نئين هوندي، تنهنڪري شراڪتدارن تي جداگانه ڌيان ڏيڻ جي ضرورت پئجي سگهي ٿي.
- (7) شراڪتدارن کي پنهنجي ساٿين جي چونڊ ڪرڻ ۾ مدد ڪريو، مخالف جنس جي شرڪت ڪندڙن جا جوڙا ڳنڍي گروپ نه ڪريو.
- (8) شراڪتدارن کي موج مستي ۾ مشغول ٿيڻ جي اجازت نه ڏيو جيڪي زخم يا جهيڙي جو سبب بڻجي سگهي ٿي.
- (9) هڪ ڪامياب هنري سيشن لاءِ استادن کي لازمي طور تي صحيح سمت ۽ هدايتون، عملي طور تي ڪافي وقت حوصله افزائي مثبت عملدرآمد ۽ اصلاحي رايو فراهم ڪرڻا پوندا.

ڪميونٽي بنيادن تي ڊزاسٽر رسڪ مينيجمينٽ
سي بي ڊي آر ايم ٽريننگ مينوئل
ٽرينرز گائيڊ

ماديوئل 2

ڊزاسٽر رسڪ مينيجمينٽ- ڊي آر ايم

سيشن 1- انعقاد. برادرين لاءِ ڊي آر ايمر آسان بنائڻ ۽ تشريح

☆ سيشن سڪڻ جا مقصد

هن حصي جو مقصد شراڪتدارن کي ڊي آر ايمر ۾ استعمال ٿيندڙ بنيادي تصور ۽ اصطلاحن کي سمجهڻو آهي

☆ وقت مختص

هڪ ڪلاڪ / 60-70 منٽ

☆ سهولت جو طريقڪار

بطرفو ليڪچر، بحث ۽ سوال جواب

☆ حوالو سيڪشن

حصو پهريون، سيڪشن 1 شراڪتدارن لاءِ سي بي ڊي آر ايمر تربيتي ڪتاب

☆ ضروري سامان

- وائيت بورڊ
- گهڻن رنگن جا مارڪر
- فلپ چارٽس
- فلپ اسٽينڊ
- لپيٽاپ ۽ اسڪرين سان گڏ ملتي ميڊيا
- سيشن هيٺاٺوٽس
- تشريحن بابت مختلف تصويرون
- اصطلاحن وارا ڪارڊ (هر ڪارڊ تي هڪ ڊي آر آر اصطلاح لکيل هجي)

☆ سيشن فراهمي لاءِ عمل:

تربيت ڏيندڙن جي حوصله افزائي ڪئي وڃي ٿي ته اهي هيٺين هدايتن تي عمل ڪن جڏهن اهي سيشن جي

سهولت فراهم ڪن.

☆ ليڪچر پوائنٽس- قدم

1. شراڪتدارن کي سي بي ڊي آر ايمر جي سکيا ۽ برادري تنظيم جي ضرورت ۽ اهميت جي باري ۾ ٻڌائيندي اسٽيج تيار ڪريو.
2. سيشن جي تعارف سان شروع ڪريو؛ سيشن جي شروعات ۾ انهن مقصدن کي اجاگر ڪريو جن جي نشاندهي ڪئي وئي آهي ڇاڪاڻ ته اهو پهريون باضابطه سيشن آهي تنهنڪري شراڪتدارن کي باهمي رابطن جي ترغيب ڏيو.
3. شراڪتدارن جي ڪتاب ۾ 16 اهم شرطن جي وضاحت ڪئي وئي آهي، حروف تهجي مطابق ترتيب ڏنا ويا آهن تنهن هوندي به اوهان هنگامي /آفتن جهڙن آسان ۽ عام اصطلاحن جي سان شروع ڪري سگهو ٿا ۽ اڳتي وڌي سگهو ٿا.
4. جيڪڏهن ملتي ميڊيا ۽ ڪمپيوٽر دستياب نه آهي ته اوهان اهي شرط فلپ چارٽ تي لکو ۽ ان کي فلپ اسٽينڊ يا پٽ تي تنگي ڇڏيو. اهو ضروري آهي ته جڏهن اوهان ان جي وضاحت ڪري رهيا هجو ته سمورن شراڪتدار چارٽ تي تعريف ڏسي سگهن.

5. سلائيڊز/ چارٽ ڏيکاري پنهنجي باقاعده پرزنتيشن جي شروعات ڪريو ۽ هر هڪ اصطلاح کي بيان ڪرڻ ۾ گهٽ ۾ گهٽ 2-3 منٽس جو وقت وٺو، شراڪتدارن جي حوصله افزائي ڪندي مشغول رکو.
6. گڏيل ڪم، نمبر-1 وقت 15-20 منٽ

بطرفي گروپ مشق ذريعي شراڪتدارن کي محتاط ڪرڻ لاءِ تمام فائديمند هوندو، ان مقصد لاءِ، حصو وٺندڙن کي يڪسان طور تي 5/4 گروهن ۾ ورهايو.

هارڊ ڪاپيز تي لکيل لاڳاپيل تعريفن سان گڏ اصطلاحي ڪارڊز جا 4 سيٽ ورهايو جن کي هر گروپ کي اڳواٽ تيار ڪرڻ گهرجي.

گروپن کي هر اصطلاح کي تعريف سان گڏ مطابقت ڏيڻ لاءِ چئو ۽ هڪ چارٽ تي اصطلاحي ڪارڊ مطابقتي تعريف سامهون رکو/ چمبڙايو.

گروپن وچ ۾ خيالن جي ڏي وٺ لاءِ ڪين 10 منٽ ڏيو، گروپس کي فلپ چارٽ ۽ چنڊڙائڻ لاءِ گلو اسٽڪس ڏيو.

هر گروپ سان تعريفون پڙهڻ ۽ ڏنل اصطلاحن جي جاچ پڙتال، گفتگو ۽ مطابقت ڪرڻ جو چئو.

بحث جي 10 منٽن کانپوءِ، انهن کان چارٽ پٽ تي نمايان جڳهه تي لڳائڻ جو چئو، اهي ان کي ماسڪنگ ٽيپ جي مدد سان ٻه پٽ تي تنگي سگهن ٿا.

شراڪتدارن جو انهن جي فعال شرڪت تي شڪريو ادا ڪريو، هر چارٽ کي انفرادي طور تي ڏسو ۽ مستقل مارڪرز جي مدد سان $\sqrt{}$ يا X جو نشان لڳايو ته جيئن اهو معلوم ٿي سگهي ته گروپن ڪيترو صحيح اصطلاحن جي نشاندهي ڪئي آهي.

7. پنهنجي سيشن کي سهيڙڻ وقت، شريڪ ماڻهن جي فعال شرڪت تي شڪريو ادا ڪريو ۽ آخر ۾ گڏيل ڪم جي جاچ ڪريو ۽ ڏسو ته ڪهڙي گروپ وٽ وڌيڪ صحيح جواب آهن.
8. انتهائي درست جوابن واري گروپ يا گروپس جو فاتح جي حيثيت سان اعلان ڪريو.

ٽرينر لاءِ مفيد مشورا

- ✚ يقيني بڻايو ته اوهان جي پيشڪش ۾ هر اصطلاح ۽ تصور لاءِ لاڳاپيل تصويرون/ خاڪا شامل آهن.
- ✚ جڏهن تعريفن جي وضاحت ڪريو، آسان ۽ مقامي مثال شامل ڪريو ته جيئن شراڪتدار آساني سان معلومات کي سمهي سگهن ۽ انهن سان لاڳاپيل هجي.
- ✚ شراڪتدارن کي همٿايو ته اهي شرطن ۽ تصورن جي ڪنهن مخصوص تعريف جي سلسلي ۾ لاڳاپيل مثالن کي شامل ڪن.
- ✚ مختص وقت تي قائم رهڻ جي ڪوشش ڪريو، جيڪڏهن شرڪت ڪندڙ گروپ ڊسڪشن دوران مختص وقت کان وڌيڪ وٺي رهيا آهن ته انهن کي شائسته انداز ۾ ياد ڏياريو.

مدي مطالعاتي مواد

- سي بي ڊي آر ايمر تربيتي ڪتاب- شراڪتدارن جي گائيڊ
- ڊزاسٽر رسڪ رڊڪشن تي UNISDR جا اصطلاح

سيشن 2- انعقاد. سي بي ڊي آر ايمر جو تعارف ۽ ڪميونٽي سطح تي ان جو عمل

☆ سيشن سڪڻ جا مقصد

- سيشن جي پڄاڻي تي، شراڪتدارن کان سمجهڻ جي اميد ڪئي پئي وڃي:
- ڪميونٽي تي ٻڌل ڊزاسٽر رسڪ مينيجمينٽ CBDRM جو تصور
- سي بي ڊي آر ايمر عمل ۾ شامل مختلف قدم
- سنڌ صوبي ۾ برادرين لاءِ سي بي ڊي آر ايمر جي اهميت، ضرورت ۽ فائدا

☆ وقت مختص

ٻه ڪلاڪ 30 منٽ / 140-150 منٽ

☆ سهولت جو طريقيڪار

بظرفو ليڪچر، بحث ۽ سوال جواب

☆ حوالو سيڪشن

حصو پهريون، سيڪشن 2 شراڪتدارن لاءِ سي بي ڊي آر ايمر تربيتي ڪتاب

☆ ضروري سامان

- ملٽي ميڊيا
- لپ ٽاپ
- اسڪرين
- فلپ چارٽس
- مستقل مارڪر
- سيشن هينڊ آئوٽس
- رنگين ميٽا ڪارڊز

• ☆ سيشن فراهمي لاءِ عمل:

تربيت ڏيندڙن جي حوصله افزائي ڪئي وڃي ٿي ته اهي هيٺين هدايتن تي عمل ڪن جڏهن اهي سيشن جي سهولت فراهم ڪن.

ليڪچر پوائنٽس- قدم

1. سيشن جي شروعات ۽ ان جي مقصدن سان ڪريو، مهرباني ڪري شراڪتدارن کي آگاه ڪيو ته ان سيشن ۾ گڏيل ليڪچر ۽ سوالن جوابن کان علاوه ذهني آزمائش جي مشق به ٿيندي.
2. “برادري” جي تعريف جي سلسلي ۾ شراڪتدارن جي سمجهه جي باري ۾ پڇا ڪري اسٽيج تيار ڪريو، امڪاني طور تي شراڪتدارن جي مختلف جوابن سان گڏ سامهون ايندا.
3. اوهان انهن جا جواب هڪ فلپ چارٽ تي لکي سگهو ٿا، اوهان شراڪتدارن مان هڪ فرد کي رضاڪاران طور تي فلپ چارٽ تي مکيه نقطا لکڻ جو چئي سگهو ٿا.

4. شراڪتدار رنگ ڪلر ميٽا ڪارڊ استعمال به ڪري سگهن ٿا ۽ ڪارڊي تعريف لکي شيئر به ڪري سگهن ٿا.
5. شراڪتدارن طرفان جواب ملڻ کانپوءِ، اصطلاحن ڪميونٽي جي تعريف واضح/ڏيکاريو ۽ جهڙي ريت مينوئل جي لاڳاپيل سيڪشن ۾ ٻڌايو ويو آهي بيان ڪريو، ڪوشش ڪريو ته بحث کي 20 متنن کان نه وڌايو. شرڪت ڪندڙن جي جوابن جي مثالن جي نشاندهي ڪريو ۽ انهن جي معلومات لاءِ سندن همت افزائي ڪريو.
6. بعد ۾ شراڪتدارن سان سي بي ڊي آر ايمر تي خيالن جي ڏي وٺ ڪريو، سي بي ڊي آر ايمر جي تصور جي وضاحت ڪريو. تشریح سان گڏ شروع ڪريو، اهو ورجائڻو پوندو (پهرئين سيشن ۾ شامل)، سي بي ڊي آر ايمر جي شراڪتدارن کان ان جي مقامي برادري بابت ڪجهه مثالن لاءِ پڇو.
7. ايسنڊڙ قدم سي بي ڊي آر ايمر جي اهميت کي اجاگر ڪرڻ آهي، شراڪتدارن کي اهي عمل ٻڌايو ته جيڪي سي بي ڊي آر ايمر نقط نظر کي سماج لاءِ فائدي مند بڻائين ٿا تربيتي ڪتاب جي لاڳاپيل حصي جو حوالو ڏيو، 15-20 متنن ۾ ختم ڪرڻ جي ڪوشش ڪريو.

اهميت ۽ ضرورت

- 1) برادري جي تاثرن ۽ مقامي معلومات تي ٻڌل
- 2) هيءَ برادري جي اندر هم آهنگي ۽ بٽرفي سهڪار کي هٿي ڏيندي آهي
- 3) برادري کي پنهنجي وسيلن تي پاڙڻ کي هٿي ڏيندي آهي
- 4) برادرين کي پهريون جواب ڏيندڙن جي حيثيت سان تيار ڪريو.
- 5) ان سان برادري جو قدر ٿيندو آهي.
- 6) خطرو گهٽ ڪرڻ جي ڪاررواين ۾ پائيداري کي هٿي ڏيندي آهي.
- 7) قدر جوڳو ۽ قيمتي فائديمند
7. ان مرحلي تي، ٽرينر ان ڳالهه کي اجاگر ڪندو ته برادري سطح جي تياري ۽ سي بي ڊي آر ايمر جي سڀ کان اهم ذميواري برادري تي آهي ۽ هو سي بي ڊي آر ايمر ۾ ڪمزور گروهن کي شال ڪرڻ طرف به اشارو ڪندو ۽ مقامي ڪميونٽي اندر مختلف ڪمزور گروپن جي نشاندهي ڪرڻ جي ڪوشش به ڪندو.
8. ايندڙ سلائيڊ ۾ سي بي ڊي آر ايمر عمل ۾ شامل مختلف قدامت جي باري ۾ وضاحت ڪريو، سلائيڊ / فلپ چارٽ جيڪي اوهان ڏيکاريندا انهن ۾ هيٺ ڏنل قدم هٿ ڳهرجن، تفصيلن لاءِ براءِ مهرباني تربيتي ڪتاب جي لاڳاپيل حصي جو حوالو ڏيو.

سي بي ڊي آر ايمر

- ٽيم جي حيثيت سان هڪ ٻئي سان گڏجي ڪم ڪرڻ جو هڪ عمل
- 1) ڪميونٽي ۾ ٿيندڙ امڪاني خطرن جي باري ۾ معلومات حاصل ڪرڻ
 - 2) خطري جي تشخيص ڪرڻ
 - 3) صلاحيت ۽ وسيلن جي نقشه سازي جو عمل انجام ڏيڻ
 - 4) خطري بابت مخصوص حفاظتي ڪارروايون شروع ڪرڻ ۽ خطرو گهٽائڻ جا اُپاءُ وٺڻ
 - 5) لاڳاپيل ردعمل جي مهارت سکڻ ۽ تيار ڪرڻ

6) تباهي جي خطرن ۾ گهٽتائي لاءِ مقامي صلاحيتن ۽ وسيلن کي دستياب بڻائڻ

7) نگراني ۽ تشخيص

8) قدامت جي تسلسل کي يقيني بڻائڻ

9. عمل جي هر مرحلي کي مختصر بيان ڪيو ۽ مقامي حالتن سان لاڳاپيل هئڻ جي ڪوشش ڪريو، نقطه 1 کان 6 تائين جي تفصيل ۾ نه وڃو. انهن نقطن جو بعد ۾ تفصيل سان احاطو ڪيو ويندو. عملدرآمد، استحڪام ۽ تسلسل تي وڌيڪ خيالن جي ڏي وٺ ڪيو. 15-20 منتن ۾ ختم ڪرڻ جي ڪوشش ڪريو. ان مرحلي تي جڏهن اوهان اڪثر پنهنجي ليڪچر جي پڄاڻي تي هجو، برادرين لاءِ سي بي ڊي آر ايمر جا فائدا ٻڌايو ۽ تربيتي ڪتاب جي لاڳاپيل حصي جو حوالو ڏيو، 10-15 منتن ۾ ختم ڪرڻ جي ڪوشش ڪريو.

11. گروپ ڪم نمبر- 2 وقت 20-30 منٽ

گروپ سرگرمي، وقت 20-30 منٽ

* ٽرينر 7-9 ماڻهن تي ٻڌل هر مباحثي لاءِ ٻه گروپ جوڙي سگهي ٿو، هر گروپ کي هيٺ ڏنل ٻه بيانن مان ڪنهن هڪ جي حمايت ۾ مقدمو بڻائڻو پوندو.

* آفت جي رسڪ مينيجمينٽ جي ذميواري خصوصي طور تي حڪومت/ رياست جي هئڻ گهرجي ۽ حڪومت فيصلو سازي جي عمل ۽ ڪميونٽي جي سطح تي ڊزاسٽر رسڪ مينيجمينٽ انتظامن جي نفاذ ٺهڻ جي انچارج هئڻ گهرجي.

* جڏهن ڪميونٽيز ذميدار، فيصلو سازي جي عمل جون انچارج ۽ ڪميونٽي سطح تي ڊزاسٽر رسڪ مينيجمينٽ لاڳو ڪرڻ جا انتظام هوندا ته ان جا بهتر نتيجا حاصل ٿيندا.

* ٽرينر ڪورس جي 5 شراڪتدارن تي مشتمل جج پينل/گروپ جوڙي سگهي ٿو، ۽ ان کان اهو فيصلو ڪرڻ لاءِ چيو ويندو ته گروپن ذريعي تيار ڪيل ڪهڙو ڪيس سڀ کان وڌيڪ موثر آهي، ججن کي پنهنجي فيصلي جا تفصيلي سبب فراهم ڪرڻ جي هدايت ڪريو.

* هر مباحثي گروپ هڪ ٽيم طور تي ڪم ڪندو، ٽيم ان بيان جي تائيد لاءِ دليلن جو هڪ جامع مجموعو پيش ڪندي جيڪو مختص ڪيو ويو آهي. ٽيم ميمبر دليل پيش ڪرڻ لاءِ گڏجي ڪم ڪندا.

* گروپ اندر تياري/گفتگو لاءِ 5 منٽ ۽ پيشڪش لاءِ 3 منٽ ڏيو.

* جج 3 منتن ۾ پنهنجو فيصلو ۽ سبب ڏيندا.

گڏيل ڪم کانپوءِ، ٽرينر کي پنهنجي گروپن جي تبصرن کي جواز پيش ڪرڻ لاءِ گفتگو جو خلاصو ڪرڻ گهرجي. نوٽ: وقت گهٽ هئڻ جي صورت ۾ اوهان شراڪتدارن کي براه راست پنهنجي بيانن (هڪ ئي وقت) پيش ڪري شراڪتدارن کي شامل ڪري سگهو ٿا ۽ انهن کان رايو طلب ڪري سگهو ٿا.

12. سرگرمي مڪمل ٿيڻ کانپوءِ، شراڪتدارن کي درخواست ڪريو ته اهي واپس وڃن ۽ پنهنجي پنهنجي سڀتن تي ويهي رهن.

13. ان سيشن کي ان ڳالهه تي زور ڏيندي سهيڙيو ته قدرتي يا انانيت آفتن کي منهن ڏيڻ لاءِ ڪميونٽي کي متحرڪ بڻائڻ لاءِ سي بي ڊي آر ايمر هڪ موثر ترين فريم ورڪ آهي. سيشن سهيڙڻ ۾ 10-15 منٽ وٺو.

ٽرينر لاءِ مفيد مشورا

- ✚ گروپ ورڪ (بحث) لاءِ، گروپن کي پنهنجا دليل تيار ڪرڻ لاءِ گهربل وقت ڏيو، ان دوران ججز گروپ کي هدايت ڪئي ويندي ته اهي دليل پيش ڪرڻ دوران فيصلو جو معيار تيار ڪن.
- ✚ گڏيل بحث ۾ مختص شده کان وڌيڪ وقت لڳي سگهي ٿو، تنهنڪري سيشن ڪم ڪرڻ لاءِ ٽرينر کي سختيءَ سان وقت جي پابندي ڪرائڻي پوندي، جيڪڏهن بحث و مباحثو وڌي رهيو هجي ته ٽرينر شائستگيءَ سان شرڪاءَ کي ياد ڏياري سگهي ٿو.
- ✚ شراڪتدارن کي سي بي ڊي آر ايمر پروجيڪٽس جا مثال ٻڌائڻ لاءِ حوصله افزائي ڪرڻ تمام مفيد هوندو جنهن جو انهن مشاهدو ڪيو هو.
- ✚ يقيني بڻايو ته اوهان جي پيشڪش ۾ هر اصطلاح ۽ تصور لاءِ لاڳاپيل تصويرون/خاڪا شامل آهن.
- ✚ جڏهن مثال ڏيو ته آسان ۽ مقامي مثال استعمال ڪريو ته جيئن شراڪتدار آساني سان معلومات کي سمهي سگهن ۽ انهن سان لاڳاپيل هجي.
- ✚ مختص وقت تي قائم رهڻ جي ڪوشش ڪريو، جيڪڏهن شرڪت ڪندڙن جي گفتگو دوران اهي مختص وقت کان وڌيڪ وٺي رهيا آهن ته انهن کي شائستگيءَ سان ان جي ياد ڏياريو.

مددي مطالعاتي مواد

- سي بي ڊي آر ايمر تربيتي ڪتاب- شراڪتدارن جي گائيد

سيشن 3- انعقاد- سنڌ صوبي ۾ ڪميونٽيز کي منظر ڪرڻ

☆ سيشن سڪڻ جا مقصد

- سيشن جي پڄاڻي تي، شراڪتدارن کان سمجهڻ جي اميد ڪئي پئي وڃي:
- ڊزاسٽر مينيجمينٽ - ڊي ايمر ڪميٽيز ۽ ايمرجنسي ريسپانس- اي آر ٽيمز جي جوڙجڪ جو عمل
 - ڳوٺاڻي سطح تي ڊي ايمر ڪميٽيز ۽ اي آر ٽيمز جا فرض، ڪردار ۽ ڪم

☆ وقت مختص

ٻه ڪلاڪ / 120 منٽ

☆ سهولت جو طريقيڪار

بٽرفو ليڪچر، بحث ۽ سوال جواب

☆ حوالو سيڪشن

حصو پهريون، سيڪشن 3 شراڪتدارن لاءِ سي بي ڊي آر ايمر تربيتي ڪتاب

☆ ضروري سامان

- ملٽي ميڊيا
- ليپ ٽاپ
- اسڪرين
- فلپ چارٽس
- مستقل مارڪر

☆ سيشن فراهمي لاءِ عمل:

تربيت ڏيندڙن جي حوصله افزائي ڪئي وڃي ٿي ته اهي هيٺين هدايتن تي عمل ڪن جڏهن اهي سيشن جي سهولت فراهم ڪن.

ليڪچر پوائنٽس- قدم

1. شراڪتدارن کي سيشن ۽ ان جي مقصدن سان گڏ تعارف ڪرايو، اوهان سيشن جي شروعات ۾ ٻڌايل مقصدن جو حوالي ڏئي سگهو ٿا.
2. پهرئين قدم طور اهو ضروري آهي ته ڪميونٽي اندر پهريان کان موجود تنظيم (تنظيم) جي نشاندهي ڪئي وڃي، اهي ثقافتي، سماجي، يا ترقياتي گروپ/ تنظيم ٿي سگهي ٿي، تنهنڪري شراڪتدارن کان مختلف تنظيم جي باري ۾ پڇو ۽ سمورن شراڪتدارن کي ڏيکارڻ لاءِ فلپ چارٽ تي مستقل مارڪر سان لکو.
3. شرڪاءَ کي چئو ته اهي ڪميونٽي ۾ انهن مختلف ٻڌايل ثقافتي، سماجي يا ترقياتي گروپس/ تنظيم جي باري ۾ پنهنجا جداگانہ خيال شيئر ڪن.
4. ڪميونٽي تنظيم ۽ متحرڪ ٿيڻ جي تصور جي مقصد ۽ مطلب بابت شرڪت ڪندڙن سان خيالن جي ڏي وٺ ڪريو.

5. ان ڳالهه تي زور ڏيو ته اجتماعي طور تي متحرڪ ٿيڻ لاءِ ماڻهن کي برادري کي درپيش گڏيل خطرن جو احساس ڪرڻ جي ضرورت آهي ۽ انهن خطرن کي منهن ڏيڻ يا خاتمي لاءِ پنهنجي گڏيل ڪوششون گڏجي ڪتب آڻڻ تي متفق آهن، ان مقصد لاءِ، ڪميونٽي ميمبرن کي ڪميونٽي گروپس جي شڪل ۾ گڏيل پليٽ فارم تي گڏ ٿيڻ انٽر ٿي وڃي ت و. پهريان 5 قدامت کي 20-25 منتن ۾ ذڪر ڪرڻ جي ڪوشش ڪريو.
6. هاڻي وقت آهي ته هو ڊي آر ايمر سان گڏ ڪميونٽي گروپس جي تنظيم جي وڌيڪ جاچ ڪن ۽ ان سان واڳيل هجن، شراڪتدارن کان ڳوٺ يا يونين ڪائونسل سطح جي ڊزاسٽر مينيجمينٽ- ڊي ايمر ڪميٽين ۽ هنگامي ريسپانس اي آر ٽيم جي باري ۾ پنهنجي سمجهه شيئر ڪرڻ جو چئو، اهي يو سي ڊي ايمر سي/ وي ڊي ايمر سي بابت ڪجهه / مني پر معلومات شيئر ڪرڻ جي قابل ٿي سگهن ٿا، 20-25 منتن ۾ مڪمل ڪرڻ جي ڪوشش ڪريو.
7. ايندڙ مرحلي ۾ شراڪتدارن کان پڇو، هڪ ڪميونٽي کي متحرڪ ۽ منظم ڪرڻ ڇو ضروري آهي؟ ڊزاسٽر مينيجمينٽ ڪميٽي ۽ ايمرجنسي ريسپانس ٽيم ڪهڙو ڪردار ادا ڪري سگهي ٿي؟
8. شراڪتدارن کي اهو ٻڌايو ته ڳوٺ جي سطح تي مختلف قسم جي ڊي ايمر/اي آر ڪميٽيون جوڙڻ ڇو ضروري آهن جو اهي ڳوٺ جي سمورين سماجي گروهن جي نمائندگي ڪن ٿيون.
9. ايندڙ مرحلو ڊزاسٽر مينيجمينٽ، ڊي ايمر ڪميٽين ۽ هنگامي ريسپانس اي آر ٽيم جو هڪ مناسب ڍانچو تيار ڪرڻ آهي.
10. پهريان کان ئي تيار ٿيل فلپ يا سلائيڊ تي تجويز ڪيل ڪميٽي ۽ ان جي ميمبرن جي تجويز ڪيل تنظيم ڏيکاريو، ان جي وضاحت ڪريو ته ممڪن ۽ موزون ميمبر ڪير ٿي سگهن ٿا ۽ شراڪتدارن کان انهن خيالن جي باري ۾ پڇو. ياد رکو ته اهي انهن جي ڪميونٽي آهي ۽ اها انهن جي ڪميٽي آهي، تنهنڪري کين چوڻ ڏيو! 20-25 منتن تائين مڪمل ڪرڻ جي ڪوشش ڪريو.
11. هاڻي وقت اچي ويو آهي ته هو ڊي ايمر ڪميٽي ڪميونٽي اي آر ٽيم جو ڪردار ۽ ذميواري جي سلائيڊ يا جيڪي چارٽ ڏيکاريو جيڪي پهريان کان تيار آهي.
12. ان ڳالهه کي واضح ڪيو ته سڀ کان اهم حصو ڪميٽي ميمبرن کي تربيت ڏيڻ ۽ انهن جي صلاحيتن کي مختلف ڪمن تي استوار ڪرڻ آهي جهڙوڪ هنگامي تياري ۽ ردعمل جا انتظام.
13. اوهان شراڪتدارن کان ڳوٺ ۽ يونين ڪائونسل سطح تي ڊزاسٽر مينيجمينٽ ڪميٽين لاءِ جنهن قسم جي تربيت جي ضرورت هوندي ان ۾ داخلا لاءِ به چئي سگهو ٿا. جڏهن شراڪتدار تربيت جا نالا شمار ڪري رهيا هجن ته تربيت ڏيندڙ ان کي ٻن مختلف شيئن تي فلپ چارٽ تي لکي سگهي ٿو يعني ڳوٺاڻي سطح جي تربيتي ڪورس لاءِ ۽ ٻيو هنگامي ردعمل ٽيم لاءِ. 20-25 منتن ۾ مڪمل ڪرڻ جي ڪوشش ڪريو.
14. ڪجهه اهم تربيتن جي اندراج کانپوءِ، لاڳاپيل تربيتي سلائيڊ ڏيکاريو جنهن لاءِ ڪميٽين جي ضرورت هوندي.
15. ان ڪامياب موبائيلائيزيشن کي هتي ڏيندي سيشن کي 15-20 منتن ۾ سهيڙيو ته اها ڪميونٽيز کي وڌيڪ منظم بڻائڻ جو سبب بڻ بڻجندي آهي جنهن جي نتيجي ۾ تباهي جي خطرن کي گهٽ ڪرڻ ۽ هنگامي صورتحال ۾ بيڪار ويهڻ ۽ ٻاهرين مدد پهچڻ جي انتظار بدران پاڻ کي سنڀالڻ ۾ مدد ملندي آهي.

ٽرينر لاءِ مفيد مشورا

- ✚ سختيءَ سان مشورو ڏنو ويو آهي ته ٽرينر کي پهريان کان گهڻو پڙهڻ جي ضرورت آهي ۽ سموري لاڳاپيل ڄاڻ گڏ ڪريو ته جيئن هو معلومات فراهم ڪريو ۽ ميمبرن جي ڪميٽي جي قيام لاءِ صحيح رُخ ۾ رهنمائي ڪريو.
- ✚ شراڪتدارن کي اهو واضح ڪرڻ ضروري هوندو ته وي ڊي ايم سي ۽ يو سي ڊي ايم سي وچ ۾ فرق آهي ۽ سيشن دوران ٻنهي جي ڪردارن ۽ ذميوارين جي واضح نموني وضاحت ٿيڻ گهرجي.

مددي مطالعاتي مواد

- سي بي ڊي آر ايم تربيتي ڪتاب- شراڪتدارن جي گائيد

سيشن 4- انعقاد- شراڪتي آفت جي خطري جي تشخيص جو عمل

☆ سيشن سکڻ جا مقصد

- سيشن جي پڄاڻي تي، شراڪتدارن کي ڄاڻڻ ۽ سمجهڻ جي قابل بڻائڻو آهي:
- ڪميونٽي سطح تي شراڪتي آفت جي خطري جي تشخيص جو عملو
 - مختلف قسم جي خطرن، ڪميونٽي سطح تي آفت جي خطري جي تشخيص جي عمل ۾ خطرن ۽ مهارتن جي تشخيص جا اوزار

☆ وقت مختص

5 ڪلاڪ 30 منٽ

☆ سهولت جو طريقو

بظرفو ليڪچر، بحث ۽ سوال جواب

☆ حوالو سيڪشن

حصو پهريون، سيڪشن 4 شراڪتدارن لاءِ سي بي ڊي آر ايمر تربيتي ڪتاب

☆ ضروري سامان

- ملٽي ميڊيا
- لپ ٽاپ
- اسڪرين
- فلپ چارٽس
- مستقل مارڪر
- سيشن هينڊ آؤٽس

☆ سيشن فراهمي لاءِ عمل:

تربيت ڏيندڙن جي حوصله افزائي ڪئي وڃي ٿي ته اهي هيٺين هدايتن تي عمل ڪن جڏهن اهي سيشن جي سهولت فراهم ڪن.

ليڪچر پوائنٽس- قدم

1. پنهنجي سيشن جي شروعات خطرن، ڪمزوري ۽ صلاحيت جي تشريح سان گڏ ڪريون، اهو ضروري آهي ته شراڪتدار خطري، ڪمزوري ۽ صلاحيت جي تصور تي واضح ٿي ان کان اڳ جو پاڻ مصيبت جي خطري جي تشخيص جي وضاحت ڪرڻ لڳن، مهرباني ڪري شراڪتدارن کي انهن اصطلاحن جي وضاحت ڪرڻ لاءِ چئو جيڪي ملٽي ميڊيا يا فلپ چارٽ تي به ظاهر ٿيندا آهن.

2. ان کان پوءِ تباهي جي خطري جي تشخيص تي خيالن جي ڏي وٺ شروع ڪريو، بعد ۾ شراڪتي تباهي جي خطري جي تشخيص جي تعريف- پي ڊي آر اي، ان جو عمل ۽ عملدرآمد جي قدم سان گڏوگڏ ڪميونٽي جي سطح تي شراڪتي ڊزاسٽر رسڪ اسيسمينٽ جي اهميت کي اجاگر ڪيو.

3. پي ڊي آر اي تي ڳالهائيندي خطري ۾ اصطلاحي عناصرن کي به اجاگر ۽ تعريف ڪريو شراڪتدارن کي ڪميونٽي ۾ خطري ۾ مختلف عناصرن جي نشاندهي جي باري ۾ پڇندي شامل ڪريو. انهن جوابن کي فلپ چارٽ تي لکون/رڪارڊ ڪريو.

4. آفت جي خطري جي تشخيص جي عمل جي وضاحت پوري ٿيڻ کانپوءِ ايندڙ قدم شراڪتدارن کي پي ڊي آر اي جي انعقاد جي عملي قدمن کي سمجهائڻ آهي. خطري جي تشخيص سان گڏ شروع ڪريو: شرڪاءَ کي گهريلو ۽ ڪميونٽي سطح تي خطرن جي ڪجهه مثالن لاءِ پڇي بحث چيڙيو.

5. وڌيڪ بحث پيدا ڪرڻ لاءِ، شراڪتدارن کان پڇو ته مختلف خطرا ڪهڙي ريت ڪميونٽي ۾ خطري ۾ مبتلا عناصرن کي متاثر ڪندا آهن. وڌيڪ اهو ته انهن کان مختلف بين خطرن، فوري / سست آغاز سان ٿيندڙ خطرن ۽ مختلف مثالن بابت پڇو.

6. زلزلي جي باري ۾ سوال خطري جي حيثيت سان رکو، ٻيو خطرو ڇا هوندو؟ جڏهن شراڪتدار جواب ڏئي رهيا هجن ته اوهان ان کي چارٽ تي لکي سگهو ٿا، اهڙي ريت ٻوڏ ۽ ڏڪر جي صورت ۾ ٻئي ثانوي خطري جي باري ۾ به پڇو. فلپ چارٽ تي مثالن کي نوٽ ڪريو ۽ شامل ڪريو جتي شرڪاءَ ڪجهه نقطا ڇڏي ڏنا.

7. ايندڙ سلائيڊ ۾ مختلف قسم جي خطرن جي باري ۾ خيالن جي ڏي وٺ ڪيو ۽ انهن جي وضاحت ڪريو.

- جسماني ڪمزوري
- سماجي برائي
- ذهني پستي

8. ايندڙ سلائيڊ ۾ سماج ۾ مختلف قسم جي وسيلن ۽ صلاحيتن جي باري ۾ ويچار وٺيو.

- جسماني صلاحيت
- سماجي اهليت
- حوصله افزائي جي صلاحيت

9. شراڪتدارن کان انهن جي ڪميونٽي ۾ موجود ڪمزورين ۽ صلاحيتن بابت پڇندا رهو. فلپ چارٽ تي سمورا اهم رُخ لکو.

10. ان مرحلي تي جڏهن شراڪتدار خطرن، ڪمزورين ۽ صلاحيتن جي باري ۾ واضح نموني وضاحت رکندا هجن ته انهن جي ڪميونٽي ۾ خطرن، خطري ۽ صلاحيتن جي تشخيص جي باري ۾ ويچار وٺيو. هي اهو وقت آهي جڏهن شراڪتدارن کي خطري بابت تشخيصي اوزارن سان تعارف ڪرائڻو آهي.

11. موسمي ڪئلينڊر تاريخي پسمنظر، ۽ خطري جا نقشا جهڙوڪ خطري جي جاچ لاءِ چونڊيل اوزار متعارف ڪرائڻ ۽ سمجهائڻ بعد شراڪتدارن کي مشق ڪرڻ لاءِ چئو.

12. گڏيل ڪم 3- وقت 25-30 منت

- شراڪتدارن کي ٻن برابر گروپن ۾ ورهايو
- گروپ 1: ڳوٺ جو موسمي ڪئلينڊر ۽ خطره ميٽرڪس تيار ڪرڻ لاءِ
- گروپ 2: ڳوٺ جو تاريخي پروفائيل بڻائڻ لاءِ
- هر گروپ وٽ 3/2 شراڪتدار هجن جيڪي ڳوٺ جي باري ۾ چڱي معلومات رکندا هجن
- ٻنهي گروهن کي 25-30 منت ڏيو
- شراڪتدارن جي مدد لاءِ فلپ چارٽ تي موسمي تاريخي پروفائيل، ڪيلينڊر ۽ خطره ميٽرڪ جو نمونو وٺو.
- سيشن جي ايندڙ حصي ۾ اڳتي وڌڻ لاءِ گروپ جي ڪم کي وقت سان بند ڪريو.
- گروپن پاران خطره ٽيبلز ٺاهڻ کانپوءِ هر ٽيبل تي وجو ۽ هر گروپ جي درج ڪيلن کي ڏسو، پنهنجي راءِ شامل ڪريو ۽ گروپ جي مدد سان چارٽ کي بهتر ڪريو جتي تفصيل غائب هجن.

13. گروپ ڪم مڪمل ٿيڻ کانپوءِ، خطرن جي تشخيص لاءِ هڪ اهم ذريعي طور خطري جي نقشه سازي جي وضاحت ڪريو، جيڪو سمورن شراڪتدارن کي گڏيل گروپ ورڪ (هوم ورڪ) طور ڏئي سگهجي ٿو. هو راتون رات ان تي مشق ڪندا ۽ نقشن تي ٽيبلن جي سموري معلومات رڪارڊ ڪندا. ايندڙ ڏينهن پهريان سيشن ۾ خطري لاءِ نقشي تي بحث/ويچار وٺيو.

14. شراڪتدارن کي اهو ٻڌايو ته ڪهڙي ريت خطري جو نقشو تيار ڪيو ويندو آهي يعني نقشي ۾ حد جي لڪير، علامتون ۽ اُتر چڪڻ، مختلف علامتن لاءِ مختلف رنگن جو استعمال جهڙوڪ رستن لاءِ ڳاڙهي لڪير، بي ساخته رستن لاءِ ٽٽل ڳاڙهيون لڪيرون، زرعي زمين لاءِ سائي ۽ برائون مٿانهين زمين وغيره ظاهر ڪرڻ لاءِ لائن. نقشي تي مختلف خطرن لاءِ مختلف رنگن ۽ علامتن جو استعمال ڪريو ۽ بائونڊري جي حد بند ڪريو. برادري جي خطرا نقشي ۾ علامتن جي استعمال ۽ علامتون بڻائڻ جو طريقو. ان سلسلي ۾ اهم هدايتون لکو ته فلپ چارٽ تي نقشو ڪيئن ٺاهيو وڃي ۽ ان کي ڪهڙي نمايان هنڌ تي ڊسپلي ڪيو وڃي ته جيئن هر شريڪ ان کي ڏسي سگهي.

15. اڳتي مختلف خطرن جي تشخيص ۽ اوزارن جي باري ۾ شراڪتدارن کي متعارف ڪرائڻو آهي. لاڳاپيل سلائيدز ۽ فلپ چارٽ جي مدد سان هيٺ ڏنل ٻه ٽولز جي وضاحت ڪريو.

ٽيبل نمبر 4- ڪمزوري جي تشخيص (خطرو) ميٽرڪس

ٽيبل نمبر 5- ڪمزوري جو اندازو (سماجي و اقتصادي)

16. هيٺ ڏنل گروپ ڪم لاءِ اهي ٻئي ٽيبل فلپ چارٽ تي پهريان کان ئي بڻايو.

17. گڏيل ڪم 4- وقت 25-30 منٽ

- شراڪتدارن کي ٻن برابر گروپن ۾ ورهايو
- گروپ 1- ٽيبل نمبر 4 کي پر ڪرڻ لاءِ، مقامي گوٺ جي معلومات
- گروپ 2 ٽيبل نمبر 5 - ٺاهڻ لاءِ، مقامي گوٺ جي معلومات
- هر گروپ وٽ 3/2 شريڪ هجن جن کي گوٺ جي باري ۾ بهتر معلومات هجي
- ٻنهي گروپن کي 25-30 منٽ ڏيو
- شراڪتدارن جي مدد لاءِ پهريان کان ئي فلپ چارٽ تي ٻنهي موسمي ٽيبلز جا نمونا رکڻ
- سيشن جي ايندڙ حصي تي اڳتي وڌڻ لاءِ گروپ ورڪ کي وقت سان گڏ بند ڪريو
- گروپ جي ڪم مڪمل ٿيڻ کانپوءِ، هر ٽيبل تي وڃو ۽ هر گروپ جي درج ڪيلن کي ڏسو، پنهنجي راءِ شامل ڪريو ۽ چارٽ کي گروپ جي مدد سان پورو ڪريو جتي تفصيل غائب هجن.
- شراڪتدارن جو شڪريو ۽ ڪم کي سٺي ريت انجام ڏيڻ تي کين مبارڪباد ڏيو
- شرڪت ڪندڙن کي خطري جي نقشي تي ڪمزور ٽيبلز بابت سموري معلومات رڪارڊ ڪرڻ جي هدايت ڪيو، ان کي خطرن سان گڏ خطري جي نقشن جون تصويرون ڏيکاريو ۽ جيڪڏهن کين ڪي سوال هجن ته انهن جي رهنمائي ڪريو.

18. ايندڙ اهم مرحلو ڪمزور گروپن کي شامل ڪرڻ ۽ ڪن خطري جي تشخيص ۾ انهن جي ڳڻتي بابت متعارف ڪرائڻ اهميت رکي ٿو. هيٺ ڏنل ٽيبل يعني شراڪتدارن جي ڪتاب جي ٽيبل نمبر 6 ڪنهن انٽرايڪٽو گروپ ۾ مڪمل ٿيندي.

19. گروپ ورڪ نمبر-5 وقت 25-30 منٽ

- ٽيبل نمبر 6- ڪمزور گروپن کي اجاگر ڪرڻ جا مکيه سوال
- ڇا گوٺ ۾ برادري جي سطح تي ڪا سماجي/ترقياتي/مذهبي تنظيم آهي
 - ڇا عورتن ۽ معذور ماڻهو تنظيم جو حصو آهن
 - ڇا هر شخص کي زمين تائين برابر پهچ حاصل آهي؟
 - ڇا غريبن کي زمين تائين رسائي حاصل آهي؟
 - زمين جي مختص ڪرڻ جو فيصلو ڪير ڪندو آهي؟
 - ماڻهو پاڻي ڪٿان کان جمع ڪرڻ ويندا آهن؟
 - پاڻي ڪير جمع ڪندو آهي؟
 - ماڻهو ڪاٺيون جمع ڪرڻ ڪاڏي ويندا آهن؟
 - ڪير ڪاٺيون جمع ڪندو آهي؟
 - ماڻهو چوپائي مال کي چارڻ لاءِ ڪاڏي ويندا آهن؟
 - اوهان پوري طرح ڪهڙي طرح جون ترقياتي سرگرميون انجام ڏيندا آهيو
 - اوهان کي ڪهڙي وسيلي کان سڀ کان وڌيڪ پريشاني آهي؟
 - ڇا ڪميونٽي ۾ مرد، عورتون ۽ ٻارڙا معذور آهن؟
 - انهن جي ضرورتن جي سارسنپال ڪير ڪندو آهي؟
 - ڇا اهي سماجي/گروهي سرگرمين ۾ حصو وٺندا آهن؟
 - ڇا معذور ٻارڙا اسڪول ويندا آهن؟

- ڇا مرد مقامي طور تي ڪم ڪندا آهن يا ڪميونٽي کان ٻاهر ڪم ڪندا آهن
 - ڇا ڪميونٽي ۾ مذهبي يا نسلي اقليت موجود آهي؟
 - ڇا آهي گڏ يا ڪميونٽي هائوس ڪلسٽر کان پري رهن ٿا؟
 - اقليتون ڇا نوڪري/ڪم/پيشو انجام ڏيندا آهن؟
 - فلپ چارٽ تي ٽيبل نمبر 6 اڳواٽ تيار ڪريو.
 - ان کي ڏيکاريو جتي هر هڪ ٽيبل ڏسي سگهندو هجي.
 - شراڪتدارن کان هڪ وقت ۾ مٿيان سوال پڇو ۽ انهن جا جواب رڪارڊ ڪريو
 - ٽيبل چڱي ريت تيار ٿيڻ کانپوءِ ۽ اوهان سڀني وٽ ڪميونٽي جي ڪمزور گروپ جي معلومات، خيال وٺڻ شروع ڪريو ۽ سمورن شراڪتدارن کي سماج ۾ خصوصي گروپ جي خصوصي ضرورتن ۽ انهن جي نقصانن کان چڱي ريت آگاهه ڪريو.
 - خيالن جي ڏي وٺ دوران اهي ڳالهون قائم ڪرڻ جي ڪوشش ڪيو:
 - خطري ۾ موجود عناصر: خطري سان مختلف عناصرن تي خطري جا ڪهڙا اثر پون ٿا.
 - انهن عناصرن کي خطرو چوڻيندو آهي
 - دٻاءُ: ڪير ڪير ڪمزور حالتون پيدا ڪري رهيو آهي /اهي ڪيئن انجام ڏيون آهن.
 - بنيادي سبب: ڇو ڪمزور حالتون پيدا ٿي وينديون آهن ڪجهه گروهن کي ڇو نظرانداز ڪيو ويندو آهي.
 - شراڪتدارن جو شڪريو ادا ڪريو ۽ انهن کي ڪم سنو ڪرڻ تي مبارڪباد پيش ڪريو
20. هن وقت، شراڪتدارن کي وضاحت ڪريو ته صلاحيت جي تشخيص ڪيئن ڪئي وڃي، شراڪتدارن کي لاڳاپيل سلائيد ۽ فلپ چارٽ جي مدد سان شراڪتدارن جي مينوئل ۾ بيان ڪيل صلاحيت جي تشخيص جي مختلف اوزارن سان تعارف ڪرايو.

21. هيٺ ڏنل گڏيل ڪم لاءِ ٽيبل نمبر 9 رکو، شراڪتدارن جي ڪتاب جي ڪميونٽي جي صلاحيت جي تشخيصي خيالن جي ڏي وٺ جي سوالنامي جو نمونو پهريان کان تيار فلپ چارٽ تي رکو.

22. گڏيل ڪم نمبر-5 وقت 25-30 منٽ

- ٽيبل نمبر 9 رکو: هڪ فلپ چارٽ تي ڪميونٽي صلاحيت جي تشخيص جي نمونن جي باري ۾ خيالن جي ڏي وٺ ٽيبل يعني نمبر 9 کي هڪ بطني گروپ جي صورت ۾ مڪمل ڪيو ويندو جهڙوڪ هيٺ ڏنو ويو آهي:
- * مصيبت ج ردعمل/ آگاهي تي ڪم ڪندڙ ڪميونٽي جي سماجي ۽ مذهبي تنظيم جو انگ
 - * تباهي جي ردعمل ۽ آگاهي تي ڪم ڪندڙ پرڏيهي ادارن يعني اين جي اوز ۽ انٽرنيشنل اين جي اوز جي تعداد
 - * فوري خبرداري نظام، ڪلاڪن ۾ وقت
 - * وارننگ سسٽم جي رسائي ۾ ايندڙ ڳوٺن جو انگ
 - * اڻ پڙهيل وڏن (مرد/عورتون) جو تعداد
 - * معذور ماڻهو (بالغن، پارڙن، عورتن/مردن) جو تعداد
 - * اليڪٽرانڪ ميڊيا تي وي، ريڊيو تائين رسائي آهي يا نه
 - * هنگامي ريسپانس پلان موجود آهي يا نه
 - * منتقلي جو منصوبو موجود آهي يا نه
 - * تباهي کان ڪجهه ڪلاڪ پهرين فوري خبرداري دستياب آهي
 - * فوري خبرداري رسائي جي ڳوٺ جو تعداد

- * برادري هنگامي ردعمل ٽيمن جو انگ
- * پي آر سي ايس رضاڪارن/ٽيمن جو انگ
- * هنگامي ردعمل تي ڪم ڪندڙ عورتن رضاڪارن جو انگ
- * هنگامي ردعمل تي ڪم ڪندڙ مذهبي/فلاحي تنظيم جي نيٽ ورڪس جو انگ
- * بيروني ادارن يعني اين جي اوز ۽ انٽرنيشنل اين جي اوز جو انگ جيڪي هنگامي ردعمل تي ڪم ڪري رهيا آهن
- * ڇا پاڪ فوج ايمرجنسي رپانس ۾ شامل آهي؟ يا نه
- * صحت جون سهولتون ۽ عملي جو انگ
- * منتقلي جا مرڪز/منتقلي مرڪزن طور استعمال ٿيندڙ اسڪولن جو انگ
- * گذريل سال ٻوڏ متاثر آبادي جو انگ
- * انشورنس ۽ قرض جهڙو خطرن جي منتقلي جو طريقڪار موجود آهي يا نه.
- * ٽيبل نمبر-9 سان گڏ فلپ چارٽ ڊسپلي ڪريو جتي هر ڪو ڏسي سگهي
- * شراڪتدارن کان هڪ وقت ۾ مٿان سوال پڇو ۽ انهن جا جواب رڪارڊ ڪريو
- * ٽيبل جي چڱي ريت پر ڪرڻ بعد ۽ اوهان وٽ وسيلن ۽ صلاحيتن جي باري ۾ ڪميونٽي جي سموري معلومات آهي اهر سوال پڇي بحث پيدا ڪريو
- * خطري جي پيش نظر ڪميونٽي جو سڀ کان مضبوط رُخ/ سڀ کان وڌيڪ واضح صلاحيت ڇا آهي؟
- * اوهان جي راءِ ۾ اهو سڀ کان مضبوط رخ ڇو آهي؟
- * ۽ ڪهڙيون صلاحيتون ڪميونٽي کي وڌيڪ مستحڪم ۽ محفوظ بڻائي سگهن ٿيون؟
- * شراڪتدارن جو شڪريو ادا ڪريو ۽ انهن کي ڪم سنو ڪرڻ تي مبارڪباد پيش ڪريو

23. خطري، ڪمزوري ۽ قابليت جي تشخيص کانپوءِ، خطري جو تجزيو ڪرڻ ضروري آهي. خطري جي جائزاتي بحث دوران شراڪتدارن کي شامل ڪريو ۽ انهن کان ڪجهه خطري جا منظرناما تيار ڪرڻ جو چئو، اهي منظرناما خطرن جي باري ۾ تشخيص دوران حاصل ڪيل معلومات، انهن جي ڳاڻيٽي شدت ۽ عناصرن کي خطري ۾ مبتلا مثال تي هوندا، ماڻهو، گهر، فصل، عمارتون، رستا، اسڪول وغيره. اهي اثرن جي حد تائين نشاندهي ڪريو. جهڙوڪ ڪيترا ماڻهو مارجي سگهن ٿا، ڪيترا زخمي ٿي سگهن ٿا ۽ ڪيترا هيڪٽرز ايراضي بري طرح متاثر ٿيندي يا ٻڏي ويندي.

24. خطري جي تشخيص جو آخري مرحلو تباهي جي خطرن کي وڏي ٽما وڏي وچولي ۽ گهٽ حيثيت کان ترجيحي درجن ۾ ترتيب ڏيو، ايئن ڪرڻ لاءِ پهريان کان ٽيبل نمبر 9 فلپ چارٽ تي شراڪتدارن جي مدد سان تيار ڪيل نمونو رسڪ تجزيه ميٽرڪس ۽ خطره تجزيي دوران حاصل ڪيل معلومات جي روشني ۾ ڪميونٽي کي درپيش مختلف تباهين جي خطرن کي ترجيح ڏيڻ/درجه بندي ڪرڻ جي ڪوشش ڪريو. اهڙي ريت سڀ کان انتهائي خطري ۾ مبتلا ۽ وڏي خطري وارا هنڌ، ميونسپلٽي علائقن يا ڪميونٽي گروپس کي به ترجيح ڏيو يا درجه ڏيو.

25. سيشن جي پڄاڻي لاءِ 15-20 منٽ وٺو. مهرباني ڪري نمايان ڪريو ته پي ڊي آر اي جي پوري عمل جو مقصد برادري کي وڌ کان وڌ گهربل هنڌ تي وسيلن کي موڙڻ يا ڪميونٽي ۾ سڀ کان وڌيڪ تباه ڪن مصيبت يا خطرن جي اثرن کي گهٽ ڪرڻ جي قابل بڻائڻو آهي.

26. سيشن جي پڄاڻي تي شراڪتدارن کان سيشن جي حوالي سان ڪو سوال پڇو.

ٽرينر لاءِ مفيد مشورا

➤ اهو يقيني بڻائڻ جو مشورو ڏنو وڃي ٿو ته هر گروپ ۾ اهڙا ماڻهو شامل ڪريو جو پنهنجي برادرين کي چڱي ريت ڄاڻندا هجن، وڌيڪ اهو ته اهڙن شرڪاءَ کي به ورهايو جيڪي سمورن گروپن ۾ برابر طور تي اوزارن جي استعمال کي سمجهندا آهن ڇاڪاڻ ته اهي اوزارن جي مشق ڪرڻ ۾ ٻين شريڪن جي مدد ڪري سگهن ٿا.

➤ پي ڊي آر اي جي هر رُخ کي تفصيل سان بيان ڪريو، پهريان خطرن، ڪمزورين، قابليت ۽ بعد ۾ لاڳاپيل اوزارن جي اصطلاحن جيڪي شراڪتدارن جي رهنمائي ڪتاب ۾ ذڪر ڪيل آهن.

➤ ڄاڻي وائي تجويز ڪيو ويو آهي ته تدريجي ۽ طريقيڪار ناهيو ۽ سمورن شراڪتدارن کي گڏ ڪڍي هلو.

➤ مختلف تباهي جي خطرن کي تمام وڏي، وڏي، وچولي ۽ گهٽ حيثيت ترجيح ۽ درجہ بندي ڪيئن ڪرڻي آهي ان جي وضاحت لاءِ سيشن جي پڄاڻي تي گهٽ ۾ گهٽ 40-50 منٽ مختص ڪريو.

مددي مطالعاتي مواد

▪ سي بي ڊي آر ايم تربيتي ڪتاب- شراڪتدارن جي گائيد

سيشن 5- انعقاد- شراڪتي ڊزاسٽر رسڪ مينيجمينٽ- ڊي آر ايمر منصوبابندي

☆ سيشن سکڻ جا مقصد

- سيشن جي پڄاڻي تي، شراڪتدارن کي ڄاڻڻ ۽ سمجهڻ جي قابل بڻائڻو آهي:
- شراڪتي ڊي آر ايمر منصوبابندي جو عمل ۽ ان جو ڪميونٽي سطح تي خطري جي تشخيص سان تعلق
 - ڪميونٽي سطح تي هڪ عملي ڊي آر ايمر منصوبابندي جا قدم ۽ مواد

☆ وقت مختص

5 ڪلاڪ 30 منٽ

☆ سهولت جو طريقيڪار

پٽرفو ليڪچر، بحث ۽ سوال جواب

☆ حوالو سيڪشن

حصو پهريون، سيڪشن 5 شراڪتدارن لاءِ سي بي ڊي آر ايمر تربيتي ڪتاب

☆ ضروري سامان

- ملٽي ميڊيا
- ليپ ٽاپ
- اسڪرين
- فلپ چارٽس
- مستقل مارڪر
- سيشن هيٺ آٽوٽس

☆ سيشن فراهمي لاءِ عمل:

تربيت ڏيندڙن جي حوصله افزائي ڪئي وڃي ٿي ته اهي هيٺين هدايتن تي عمل ڪن جڏهن اهي سيشن جي سهولت فراهم ڪن.

ليڪچر پوائنٽس- قدم

1. سيشن جو مقصد متعارف ڪرايو، مهرباني ڪري مٿي ڄاڻايل مقصد جو حوالو ڏيو.
2. سيشن مقصدن بعد، ڪميونٽي جي موجوده صلاحيتن کي استعمال ڪندي خطرن کي گهٽائڻ لاءِ ڊزاسٽر رسڪ مينيجمينٽ ڊي آر ايمر جي رٿابندي جي اهميت جو ذڪر ڪريو، اهڙي ريت خطري ۾ گهٽتائي جي مقصد کي حاصل ڪريو.

3. اهو ٻڌايو ته خطرا تباهي ۽ صلاحيتن جي شخصيت سميت شراڪتي ڊزاسٽر جي تشخيص جوڳي عملي منصوبا بندي جو سبب آهي، ان جي وضاحت ڪريو ته آفتون، خطرن ۽ صلاحيتن جي نشاندهي ڪرڻ ضروري آهي ته متاثر ڪميونٽي ٻاهر جي (ماهرين) سان گڏجي تباهي جي خطري کي گهٽ ڪرڻ لاءِ اڳواٽ، دوران، ۽ بعد جي قدمن جو اندازو لڳائي سگهون.

4. خطرو، ڪمزوري ۽ صلاحيت جي تشخيص بابت تازن سيشنز جو حوالو ڏيو ۽ ٻڌايو ته جيسيتائين اهي تباهي جي خطري کي منهن ڏيڻ ۽ انهن کي گهٽائڻ جي عملي منصوبي ۾ قابل نه ٿيندا آهن تيسيتائين اهي تشخيصون بي مطلب آهن.

5. ڊي آر ايمر پلان جو خاڪو/نقطن تي شرڪت ڪندڙن سان خيالن جي ڏي وٺ ڪريو، جنهن ۾ هيٺ ڏنل شامل ٿي سگهن ٿا.

- برادري جا ماڳ، آبادي، روزگار وغيره جو تفصيل:
- آفتن جي تاريخ جو خلاصو ۽ خطره تشخيص جا نتيجا:
- خطرا گهٽ ڪرڻ جا قدم ۽ سرگرميون:
- ڪردار ۽ ذميواريون:
- شيڊولز ۽ ٽائيمر ٽيبلز
- ضميمو

6. هيٺ ڏنل مکيه قدمن جي به وضاحت ڪريو جيڪي عام طور تي هڪ ڊي آر ايمر پلان تيار ڪرڻ لاءِ ضروري آهن، تفصيل سان وضاحت لاءِ 50-60 منت ونو.

- مقصد واضح ڪرڻ ۽ هدف طئي ڪرڻ جو طريقو:
- تباهي کان پهريان، دوران ۽ بعد جي مرحلن لاءِ خطرن جي گهٽتائي جي قدمن جي نشاندهي ڪريو. شراڪتدارن جي مشق ڪاپي جي سيشن 5 مان چيڪ لسٽ نموني کان مدد ونو ۽ ڳوٺ جي سطح تي تياري جي اهميت جي وضاحت ڪريو.
- خطري ۾ گهٽتائي جي قدمن جي نفاذ لاءِ دستياب ۽ گهربل وسيلو:
- ذميواريون سونپيو ۽ عملدرآمد جي حتمي وقت جي شناخت ڪريو. وي ڊي ايمر سي ۽ ڪميونٽي اي آر ٽيمن جي ڪردار ۽ ذميوارين جي اهميت کي اجاگر ڪريو.
- عملياتي طريقا ۽ طريقيڪار:
- رڪاوٽون ۽ چئلينجز جي نشاندهي ڪريو جيڪي منصوبي جي نفاذ ۾ رڪاوٽ بڻجي سگهن ٿا.
- عملدرآمد جي مقصدن لاءِ لاڳاپيل اسٽيڪ هولڊرز سان سهڪار ۽ عهد حاصل ڪريو.
- نگراني ۽ اندازي جو طريقيڪار تيار ڪريو.

7. سيشن سهيڙڻ کان اڳ سوال جواب لاءِ شراڪتدارن کي مدعو ڪريو ۽ تبصرا يا ان کان علاوه جيڪڏهن ٻيا ڪجهه شامل ڪرڻ گهرن ٿا.

8. گڏيل ڪم - 6 - وقت 180 منٽ

گڏيل ڪم: ڊزاسٽر رسڪ مينيجمينٽ قدم (پهريان، دوران ۽ تباهي کانپوءِ)

حصو 1 وقت 60 منٽ

* تازو سيشن ۾ رسڪ ايسيسمينٽ ڊي آر ايمر جي منصوبه بندي لاءِ هڪ مرحلو طئي ڪندو. مهرباني ڪري شرڪاءَ کي 3 کان 4 گروپس ۾ ورهايو.

* خطره تجزيه ٿيبل نمبر 9 جي روشني ۾: رسڪ تجزيه ميٽرڪس (ڪميونٽي ۾ تباهي جي خطرن کي وڌي، تمام وڌي، وچولي ۽ گهٽ حيثيت سان درجه بندي ٿيبل نمبر 9 ۾: خطره تجزيه ميٽرڪس ۽ انتهائي خطري ۾ مبتلا ۽ وڌي خطري وارن هنڌن، ميونسپلٽي علائقن يا ڪميونٽي گروپس جي به ترجيحي درجه بندي ڪريو)

* ان گروپ جي ڪم جي مقصدن جي وضاحت ڪريو يعني ڪميونٽي ۾ خطرن کي گهٽ ڪرڻ جي قدمن جي نشاندهي ڪريو، جڏهن ته مقامي صلاحيتن ۽ وسيلن تي به غور ڪريو جيڪي شناخت ٿيل منظرنامن جي جواب ۾ خطرن کي گهٽ ڪرڻ ۾ استعمال ٿي سگهن ٿا.

* هر گروپ کي هڪ خرو/تباهي بابت مخصوص منظرنامو سونپيو، مثال طور جيڪڏهن ڪنهن به برادري کي ٻوڏ، طوفان ۽ زلزلي جو خطرو هجي ته هر گروپ کي مٿي ڄاڻايل منظر مان ڪنهن هڪ تي به ڪم ڪرڻ جي ذميواري ڏني ويندي، جڏهن ته هو چوٿين گروپ کي ڳوٺ جي انتهائي ڪمزور علائقن/هنڌن تي ڪم ڪرڻ جي ذميواري ڏئي سگهي ٿو.

* خطره تشخيص دوران رڳو ٻن تباهين جا منظرناما تيار ڪرڻ جي صورت ۾ (ڪميونٽي ۾ خطرن تي پاڙڻ) ٻه گروپ خطري بابت مخصوص منظرنامن تي ڪم ڪندا، جڏهن ته ٻين ٻن گروپن کي ڳوٺ اندر انتهائي خطري ۾ مبتلا علائقن/هنڌن تي مقرر ڪري سگهجي ٿو.

* شراڪتدار/گروپ جي ميمبرن کي چئو ته اهي پنهنجي لاڳاپيل منظرنامن لاءِ اڳ، دوران ۽ آفتن کانپوءِ لاءِ خطرو گهٽ ڪرڻ جي قدمن جي نشاندهي ڪن ۽ انهن کي لکي ڏين. تباهي کان اڳ دوران ۽ بعد جي قدمن جي سلسلي ۾ هر هڪ لاءِ 10 منٽ ڏيو.

* هر گروپ کي هدايت ڏيو ته پهريان وچ ۾ ۽ تباهي کانپوءِ جي قدمن جا ٽي ڌار فلپ چارٽ ٺاهيو، گروپن کي گذريل سيشن ۾ خطره، ڪمزوري ۽ صلاحيت جي تشخيص ۽ رسڪ تجزيه گروپ جي ڪم کان مدد ملندي.

مختص وقت کانپوءِ شرڪاءَ کي پنهنجي گروپ ڪم کي پٽ يا فلپ چارٽ اسٽينڊ تي ظاهر ڪرڻ جي هدايت ڪريو. * گروپ ڪم ظاهر ٿيڻ کانپوءِ، انتهائي تباهي جي خطرن وارن گروپن کان پنهنجي گروپ جو ڪم پيش ڪرڻ لاءِ چئو، اهڙي ريت سڀ کان انتهائي ڪمزور علائقن/هنڌن واري گروپ کي پنهنجو ڪم پيش ڪرڻ جي درخواست ڪريو.

* گروپ ورڪ جي پيشڪش جي مڪمل ٿيڻ کانپوءِ، انسٽرڪٽر آفتن کان پهريان، وچ ۾ ۽ بعد جي ڪاررواين جي باري ۾ ٻيهر ڇاچ پڙتال شروع ڪندو ۽ ڏسندو ته ڇا اهي ڪميونٽي اندر وسيلن ۽ صلاحيتون آهن ۽ فني طور تي درست ڪريو. فني خلاصو ڪيو ۽ فني معلومات فراهم ڪريو.

* شناخت ٿيل قدمن ۾ ڪمزور ماڻهن جي ضرورتن تي غور ڪريو ۽ انهن تي ڌيان ڏيو

* گروپ ورڪ ۾ روشني وڌل ڪاررواين تي سمورن شراڪتدارن جو اتفاق راءِ پيدا ڪرڻ لاءِ گفتگو ڪريو.

* شراڪتدارن جو شڪريو ادا ڪريو ۽ انهن کي ڪم سنو ڪرڻ تي مبارڪباد پيش ڪريو

حصو ٻيو- وي ڊي ايمر سي ۽ ڪميونٽي اي آر ٽيمن جون ذميواريون، ڪم ۽ ڪردار- سي اي آر تي اصطلاح ۽ وسيعا

وقت 60 منٽ- هڪ مختصر 5 منٽن جي وقفي کانپوءِ ٻن گروپن ۾ شراڪتدارن جي ٻيهر ترتيب ڏيو.

ٻنهي گروپن ۾ شريڪ ماڻهن کي ٻيهر ترتيب ڏيڻ کانپوءِ هر گروپ کي وي ڊي ايمر سي ۽ سي اي آر تي لاءِ هيٺ ڏنل لکڻ لاءِ چئو، هڪ گروپ وي ڊي ايمر سي ۽ ٻيو سي اي آر تي ڪندو. شراڪتدارن کي پوئين گروپ ورڪ ۾ شناختي ڪيل ڊزاسٽر قدم (اڳ، وچ ۽ بعد) مطابق هيٺين منصوبا بندي ڪرڻ جون هدايتون ڪرڻ نه وساريو.

* ڳوٺ جي سطح تي امڪاني ميمبرن جا نالا:

* گذريل گڏيل ڪم ۾ نشاندهي ٿيل تباهي جي پهريان، وچ ۽ بعد جي قدامت مطابق پوري ڪميٽي/ٽيم جي اهم ڪمن/فرضن جي وضاحت ڪريو.

* مختلف ميمبرن جي ڪردارن ۽ ذميواري جي وضاحت ڪريو.

* ڪميٽي/ٽيم لاءِ ڪين ڪهڙا وسيلو ۽ اوزارن جي ضرورت پوندي.

* ڪميٽي/ٽيم کي ڪهڙا ۽ ڪيئن وسيلو مهيا ڪندا.

* ان لاءِ ڪهڙي قسم جي تربيت جي ضرورت پوندي.

* ڪميٽي کي برقرار رکڻ لاءِ ڪهڙن قدامت ۽ ڪوشش جي ضرورت پوندي.

* هر گروپ کي چار الڳ چارٽ/شيشس تي نقطه نظر (هڪ کان 4 تائين) سان جواب لکڻ جي هدايت ڪريو. باقي نقطا ڪنهن ٻي واحد چارٽ/شيش تي لکي سگهجن ٿا.

* مختصر وقت کانپوءِ، ڪين هدايت ڏيو ته اهي پنهنجي گروپ ڪم کي پت يا فلپ چارٽ اسٽينڊ تي لڳائين، ٻنهي گروهن کان پنهنجو گڏيل ڪم شراڪتدارن سامهون پيش ڪرڻ جو چئو.

ٽرينر مٿي ڄاڻايل ڪاررواين لاءِ مختصر/خلاصو بيان ڪندو ۽ ضروري فني معلومات فراهم ڪندو. اهو به ڏسو ته ڇا جواب ڪميونٽي اندر وسيلو ۽ صلاحيتون موجود آهن ۽ ٽيڪنيڪي لحاظ کان درست آهن.

* شناخت ٿيل قدامت ۾ ڪمزور ماڻهن جي ضرورتن تي غور ڪريو ۽ انهن تي ڌيان ڏيو

* گڏيل ڪم ۾ ٻڌايل جوابن تي سمورن شراڪتدارن جي اتفاق راءِ پيا ڪرڻ تي ويچار وٺيو.

* شراڪتدارن جو شڪريو ادا ڪريو ۽ انهن کي ڪم سنو ڪرڻ تي مبارڪباد پيش ڪريو

حضور ٿيون. ڪميونٽي ڊزاسٽر رسڪ مينيجمينٽ منصوبي کي جوڙڻ/استحڪام

وقت 60 منٽ . 5 منٽن جي وقفي کانپوءِ شراڪتدارن کي پنهنجي نشست تي ويهڻ جي درخواست ڪريو، گروپن جي ضرورت ناهي ڇاڪاڻ ته مشاورتي اجلاس ٿيندو آهي.

* پت يا فلپ چارٽ اسٽينڊ تي ايڇ وي سي تشخيص (خطري جي تشخيص) ٿيلن جو اھتمام ڪريو

* فلپ چارٽ تي ڊي آر ايمر پلان جو مقصد ۽ هدف ڏيکاريو

* ترجيحي خطرن/تباهين کي ظاهر ڪريو

* پهريان دوران ۽ بعد جا قدم آوازن ڪريو.

* وي ڊي ايمر سي ۽ ڪميونٽي اي آر ٽيم، سي اي آر تي جي ڪمن، ڪردارن ۽ فرضن ۽ وسيلن کي واضح ڪريو.

* گذريل گروپ ورڪس دوران حاصل ٿيل مٿي ڄاڻايل ڪم/معلومات کي ظاهر ڪرڻ کانپوءِ ڊي آر ايمر پلان تي عملدرآمد ۾ خلل وجهندڙ رڪاوٽون ۽ چئلينجز جي باري ۾ سوال پڇي بحث پيدا ڪريو ۽ شراڪتدارن کان حڪومتي ۽ نجی شعبي طرفان عملدرآمد جي مقصدن لاءِ لاڳاپيل اسٽيڪ هولڊرز جي نشاندهي ڪرڻ لاءِ چوندا آهن.

* فلپ چارٽ تي چئلينجز ۽ رڪاوٽن کي لکو ۽ لاڳاپيل اسٽيڪ هولڊرز کي ٻئي فلپ چارٽ تي رڪارڊ ڪريو.

* پڄاڻي تي، سمورن شراڪتدارن کي واضح ڪريو ته انهن عملي ۽ حقيقت پسنداڻه وي ڊي ايمر سي ۽ سي اي آر تي جو منصوبو ڪردار، ذميواريون سوپڻڻ سان گڏ ڪاميابي سان ناهيو آهي.

* تازو نامزد ڪيل وي ڊي ايم سي ميمبرن کي چئو ته اهي چارٽ جي سموري معلومات کي هڪ سني ريت تحريري منصوبي ۾ مستحڪم ڪريو ۽ خطري جي نقشي، ٽيبلز ۽ چارٽز کي ضميمي طور ڳنڍيو.
* شراڪتدارن جو شڪريو ادا ڪريو ۽ انهن کي ڪم سنو ڪرڻ تي مبارڪباد پيش ڪريو

9. سڄي سيشن کي سهيڙڻ ۾ 15-20 منٽ وٺو، مهرباني ڪري واضح ڪريو ته ڊزاسٽر مينيجمينٽ پلاننگ جي عمل جو مقصد هڪ عملي ۽ حقيقت پسندانہ وليج ڊي آر ايم پلان جوڙڻو آهي جنهن ۾ وي ڊي ايم سي ۽ سي اي آر تي جا ڪردار ۽ ذميواريون سونپڻ به شامل آهي.

10. شراڪتدارن جو شڪريو ادا ڪرڻ ۽ چڱي ريت سان منصوبا بندي ڪرڻ تي کين مبارڪباد ڏيڻ نه وساريو.

ٽرينر لاءِ مفيد مشورا

➤ اهو يقيني بڻائڻ جو مشورو ڏنو وڃي ٿو ته هر گروپ ۾ اهڙا ماڻهو شامل ڪريو جو پنهنجي برادرين کي چڱي ريت ڄاڻندا هجن، وڌيڪ اهو ته اهڙن شرڪاءَ کي به ورهايو جيڪي سمورن گروپن ۾ برابر طور تي اوزارن جي استعمال کي سمجهندا آهن ڇاڪاڻ ته اهي اوزارن جي مشق ڪرڻ ۾ ٻين شريڪن جي مدد ڪري سگهن ٿا.
➤ شراڪتدارن کي ياد ڏيارڻ جي ڪوشش ڪريو ته انهن جا جواب خواهشي فهرست بدران عملي هئڻ گهرجن.

مددي مطالعاتي مواد

سي بي ڊي آر ايم تربيتي ڪتاب- شراڪتدارن جي گائيد

ڪميونٽي بنيادن تي ڊزاسٽر رسڪ مينيجمينٽ
سي بي ڊي آر ايمر ٽريننگ مينوئل
ٽرينرز گائيڊ

ماديوول 3

هنگامي ردعمل (بنيادي طبي امداد، باهه وسائڻ، ڳولا ۽ بچاء)

1. ماڊيول ٽيون ٽرينرز مينوئل استعمال ڪرڻ بابت هدايتون

هي ماڊيول سکيا ڏيندڙن کي مهارتي ردعمل (بنيادي طبي امداد، ايس اي آر او باهه وسائڻ) جي سکيا فراهم ڪرڻ لاءِ ضروري مهارت ۽ طريقيڪار کان واقف ڪار بڻائڻ لاءِ ڊيزائن ڪيو ويو آهي. حصي ٻئي ۾ هڪگامي ردعمل جي مختلف مهارتون موجود آهن ۽ هر هنر ايمرجنسي ريسپانس مينيجمينٽ دوران اهم ڪردار ادا ڪندو آهي، تنهنڪري هنر سکڻ جو هر سيشن محتاط انداز ۾ هڪ منطقي تسلسل سان گڏ تيار ڪيو ويندو آهي ته جيئن ٽرينر ذريعي ترسيل کي آسان بڻائي سگهجي ۽ شراڪتدارن ذريعي افهام و تفهيم ۾ آساني ٿئي.

اڪثر مهارت سکڻ سکڻ جي سيشن ترسيل جي هيٺ درج ڪيل پيروي ڪندا، مهرباني ڪري هيٺ ڏنل ٽيبل سان مشورو ڪريو ۽ تربيت ڏيندڙن لاءِ ڪامياب هنگامي ردعمل هنر سکڻ جي تربيتي سيشنز جي ڪامياب انعقاد جا مشورا ڏيو.

- (1) قدم ۽ ضروري حفاظتي هدايت جي وضاحت
- (2) ٽرينر يا آڊيو- تصويري مظاهري ذريعي مهارت جو مرحلو ۽ مظاهرو
- (3) جوڙن يا ننڍن گروپن ۾ مهارت جي مشق
- (4) سهيڻ ۽ اهم نقطن تي نظرثاني

ٽيبل 2: ٽرينرز مينوئل جي ماڊيول 2 استعمال ڪرڻ جون هدايتون

سيريل	فراهي جو طريقو	ياد رکڻ واريون هدايتون ۽ نقطا
1	وضاحت ۽ ضروري حفاظتي هدايتون	<p>(1) انسٽرڪٽر جي پوزيشن ۽ ليڪچر، مهارت سکڻ جي سيشن کي متعارف ڪرائڻ ۽ شراڪتدارن جي سڪيورٽي بابت معلومات فراهم ڪرڻ جو هڪ اثراتو طريقو آهي.</p> <p>(2) پاور پوائنٽ سلائيڊ يا فلپ چارٽس سان پنهنجو ليڪچر پورو ڪيو</p> <p>(3) اوهان سکڻ جي عمل کي آسان بڻائڻ لاءِ ڪلاس کان پهريان وائيت بورڊ يا چارٽ تي ليڪچر ۽ حفاظتي هدايتن جا مکيه پيغام بليت پوائنٽ جي صورت ۾ به لکي سگهو ٿا.</p> <p>(4) جڏهن شراڪتدار مشق ڪري رهيا هجن ته مهارت سکڻ جي سيشن حفاظت جي هدايت جي اهم نقطن کي نمايان طور تي مستقل طور تي ظاهر ڪرڻ گهرجي.</p>
2	ايمرجنسي ريسپانس مهارت جو مظاهرو	<p>(1) ڪلاس جو بندوبست ڪريو جنهن ۾ هر شريڪ کي مظاهرو ڏسڻ لاءِ ڪافي گنجائش هجي (وڊيو يا انسٽرڪٽر جي ذريعي)</p> <p>(2) هنگامي ردعمل مهارت جي مظاهري ۾ گهٽ ۾ گهٽ ٻن ڪردارن جي ضرورت هوندي آهي.</p> <p>(3) هڪ انسٽرڪٽر يا شريڪ زخمي/بيمار/متاثر جو ڪردار ادا ڪندو آهي.</p> <p>(4) مظاهرو ڪندڙ (انسٽرڪٽر) هنگامي ردعمل جي ڪردار طور ادا ڪندو آهي ۽ جنهن هنر جو مظاهرو ڪرڻ جي ضرورت هوندي آهي اهو انجام ڏيندو آهي.</p> <p>(5) ان وقت مهارت جو مظاهرو ڪرڻ لاءِ ٻه اسٽرڪٽرز جوڙي ۾ ڪم ڪندا آهن</p>

<p>(6) جيڪڏهن مظاهري کي وڌيڪ حقيقت پسنداڻه جي ضرورت هجي ته ان جو اهمتار شرڪاءَ يا ايڊمن پاران تربيت سان ڪري سگهجي ٿو.</p> <p>(7) اهڙي ريت ڪجهه مظاهرن ۾ باهه وسائڻ جي مهارت جي نمائش ٿيندي ۽ ٻين امدادي مهارتن جو مظاهرو ڪندا.</p> <p>(8) سمورا هنري مظاهرا قدم به قدم ۽ گهٽ رفتار سان ڪرايا وڃن</p> <p>(9) مظاهرن يا ٻئي ترينر مهارت جي هر قدم جيزباني طور تي وضاحت ڪندا رهو، جيستائين مهارت ج و مظاهرو جاري هجي.</p> <p>(10) تربيت ڏيندڙن کي اهو يقيني بڻائڻو پوندو ته ان ۾ شامل سمورن قدامت مان شراڪتدار واقف هجن.</p> <p>(11) مهارت (مظاهري) کي ڪيترائي ڀيرا ورجائي سگهجي ٿو، جيستائين جو تربيت ڏيندڙ کي يقين نه اچي وڃي ته سمجهه ۾ اچي ويو آهي.</p> <p>(12) شراڪتدارن جي سوال پڇڻ ۾ حوصله افزائي ڪريو جيڪڏهن کين يقين ناهي ته مهارت جي ڪنن به حصي کي ڪيئن انجام ڏيڻو آهي، ته شراڪتدارن کي صحيح لاءِ ڪافي وقت ڏيو.</p>	
<p>* انسٽرڪٽر جي قيادت ۾ مشق- ILP: انسٽرڪٽر شراڪتدارن کي هنر جي هر قدم ذريعي، هر موڙ تي رهنمائي ڪندو آهي جڏهن ته شرڪت ڪندڙن جي جاچ پڙتال ڪندي اهو يقيني بڻائيندو آهي ته سڀئي مهارت جي مرحلن کي مناسب طريقي سان مڪمل ڪن، جهڙوڪ. پتلن تي سي پي آر مهارت جي مشق</p> <p>* ساٿي تي ٻڌل مشق- PBP: هڪ شريڪ زخمي يا بيمار فرد طور ڪم ڪندو آهي جڏهن ته ٻيو سارسنپال ڪندو آهي، شرڪاءَ ڪردار جي متاسٽا ڪن ته هر شريڪ کي هڪ ٻئي سان مشق ڪرڻ جو موقعو ملي.</p> <p>* بٽرفي مشق- RP: جوڙن يا گروپن ۾ ڪم ڪندڙ هڪ ٻئي جي ڪارڪردگي جي مشاهدو ڪندا آهن ۽ رهنمائي ۽ رايو پيش ڪن ٿا.</p>	<p>3 جوڙن يا ننڍن گروپن ۾ مهارتي مشق جا طريقا</p>
<p>(1) سهيڙڻ وقت ٻيهر مهارت سيشن جي اهم پيغامن تي وڃو.</p> <p>(2) هڪ ڀيرو ٻيهر مهارت جي حفاظت جي هدايت تي نظرثاني ڪريو ۽ ان تي زور ڏيو</p> <p>(3) آخر ۾، شراڪتدارن کي سوال پڇڻ جي ترغيب ڏيو جيڪڏهن اهي ان ڳالهه تي يقين نه ٿا رکن ته هنر جي ڪنهن به حصي کي ڪهڙي ريت سرانجام ڏنو وڃي ۽ شراڪتدار کي صحيح لاءِ ڪافي وقت ڏنو وڃي.</p> <p>(4) نئين مهارتن جي سکڻ ۾ فعال شموليت ۽ پرپور شرڪت تي شراڪتدارن جو شڪريو ادا ڪيو.</p>	<p>4 اهم نقطن کي سهيڙڻ ۽ نظرثاني</p>

2. ڪامياب مظاهرا ۽ مشقي پروگرامن جي اهمتار جي سلسلي ۾ ترينرز لاءِ مفيد مشورا

- (1) ڪلاس جو بندوبست ڪريو ته جيئن هر شراڪتدار کي مظاهرو ڏسڻ لاءِ ڪافي گنجائش هجي (ويڊيو يا انسٽرڪٽر ذريعي)

- (2) سمورا هنري مظاهرا هڪ گهٽ رفتار ۽ آهستي آهستي ڪيا وڃن.
- (3) مظاهرو ڪندڙ يا بڻيو ترينر مهارت جي هر هڪ قدم جي زباني طور تي وضاحت ڪندو رهي جڏهن مهارت جو مظاهرو هلي رهيو هجي.
- (4) تربيت ڏيندڙن کي اهو يقيني بڻائڻو پوندو ته ان ۾ شامل سمورن قدامت کان شراڪتدارن کي واقف ٿين.
- (5) مهارت (مظاهرو) ڪيڪيٽرائي پيرا ورجائي سگهجي ٿو، جيسيتائين ته ترينرز کي يقين نه اچي وڃي ته ان کي سمجهو وڃي ٿو.
- (6) شراڪتدارن کي سوال پڇڻ جي ترغيب ڏيو جيڪڏهن اهي مهارت جي ڪنهن حصي کي انجام ڏيڻ ۾ يقين نه ٿا رکن ۽ شراڪتدارن کي وضاحت لاءِ ڪافي وقت ڏيو.
- (7) ڪلاس روم کي پهريان کان مهارت جي مشق لاءِ تيار ڪريو ۽ ان ڳالهه کي يقيني بڻايو ته ڪلاس ۾ شريڪ ماڻهن جي تعداد لاءِ مناسب مقدار ۾ تربيتي مدد، سازو سامان ۽ شيون موجود آهن.
- (8) مهرباني ڪري هر شريڪ کي ان وقت تائين مهارت تي عمل ڪرڻ جي اجازت ڏيو جيسيتائين هو ڪارڪردگي جي معيار مطابق مهارت حاصل نه ڪري.
- (9) مهارتي سيشن کي ڊگهو ڪرڻ مهارت ۽ تربيتي امداد جي تعداد جي بنياد تي مختلف هوندي، ڇاڪاڻ ته شريڪ جي سامان جي استعمال جي واري ايندي آهي، پتلو وغيره.
- (10) انسٽرڪٽر جي حيثيت سان اوهان جو سڀ کان مشڪل چئلينج هي آهي ته ان ڳالهه کي يقيني بڻايو ته شراڪتدار صحيح طريقي سان مشق ڪن. مشق ڪرڻ وقت شراڪتدارن جون جيڪي غلطيون ٿيون هجن انهن کي ڏسندي سمورن شراڪتدارن جي مستقل نگراني ڪريو.
- (11) مهارت جي سيشنز دوران دستياب ترينرز جي تعداد مطابق ڪلاس کي قابل انتظام حصن ۾ ورهايو، جيئن ته جيڪڏهن 30 شراڪتدارن جي ڪلاس لاءِ ٽي ترينرز دستياب هجن ته اوهان وٽ 3 سيڪشن ٿي سگهن ٿا، هر ترينر پريڪٽس سيشن دوران پنهنجي 10 شراڪتدارن جي سيڪشن جي رهنمائي ۽ نگراني ڪندو.
- (12) ان ڳالهه کي ذهن ۾ رکو ته سڪاريل مهارت اڪثر شراڪتدارن لاءِ ممڪن طور تي نئين هوندي، تنهنڪري شراڪتدارن تي جداگانه ڌيان ڏيڻ جي ضرورت پئجي سگهي ٿي.
- (13) شراڪتدارن کي پنهنجي ساٿين جي چونڊ ڪرڻ ۾ مدد ڪريو، مخالف جنس جي شرڪت ڪندڙن جا جوڙا ڳنڍي گروپ نه ڪريو.
- (14) شراڪتدارن کي موج مستي ۾ مشغول ٿيڻ جي اجازت نه ڏيو جيڪي زخم يا جهيڙي جو سبب بڻجي سگهي ٿي.
- (15) هڪ ڪامياب هنري سيشن لاءِ استادن کي لازمي طور تي صحيح سمت ۽ هدايتون، عملي طور تي ڪافي وقت حوصله افزائي مثبت عملدرآمد ۽ اصلاحي رايو فراهم ڪرڻا پوندا.
- (16) ڪميونٽي سطح تي هنگامي ردعمل جي مهارت فراهم ڪرڻ لاءِ سڄو ڏينهن مختص ڪرڻ جي سفارش ڪئي وڃي ٿي. تنهن هوندي به جيڪڏهن شراڪتدارن کي تربيت جي پنجين ڏينهن کان 1-2 ڪلاڪن جي مهارت تي عمل ڪرڻ لاءِ اضافي وقت گهربل آهي ته به ان مان فائدو حاصل ڪري سگهجي ٿو.

سيشن 1-

انعقاد

سي اي آر تي تنظيم. ڪردار ۽ ترجيحون

☆ سيشن سڪڻ جا مقصد

- سيشن جي پڄاڻي تي، شراڪتدارن کي ڄاڻڻ ۽ سمجهڻ جي قابل بڻائڻو آهي:
- برادري سطح تي هنگامي ردعمل جي اهميت ڄاڻڻ لاءِ
 - هنگامي صورتحال ۾ ڪميونٽي سطح تي ايمرجنسي ريسپانس ٽيم (سي اي آر تي) جي تنظيم، ڪردار ۽ ذميوارين کي سمجهڻ لاءِ
 - سي اي آر تي هنگامي ردعمل ڪت جي مواد جي نشاندهي ڪرڻ

☆ وقت مختص

30-40 منٽ

☆ سهولت جو طريقيڪار

بطرفو ليڪچر، بحث ۽ سوال جواب

☆ حوالو سيڪشن

حصو ٻيو، سيڪشن 1 شراڪتدارن لاءِ سي بي ڊي آر ايمر تربيتي ڪتاب

☆ ضروري سامان

- وائيت بورڊ
- گهڻ رنگي مارڪرز
- فلپ چارٽس
- فلپ اسٽينڊ
- لپ ٽاپ ۽ اسڪرين سان گڏ ملٽي ميڊيا
- سيشن هينڊ آؤٽس
- ايمرجنسي ريسپانس ٽول ڪٽس

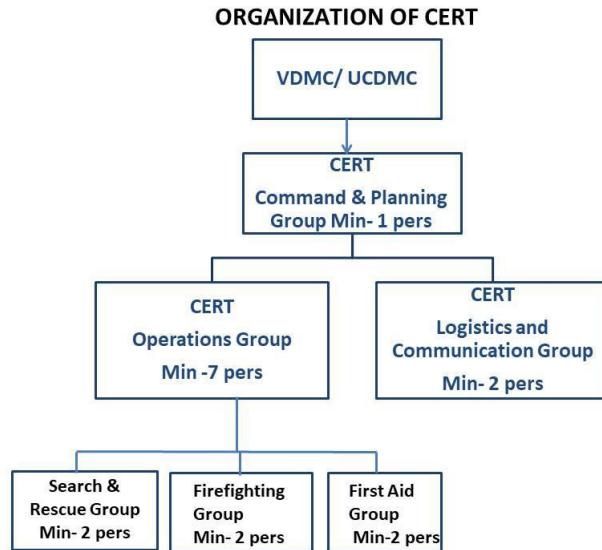
☆ سيشن فراهمي لاءِ عمل:

تربيت ڏيندڙن جي حوصله افزائي ڪئي وڃي ٿي ته اهي هيٺين هدايتن تي عمل ڪن جڏهن اهي سيشن جي سهولت فراهم ڪن.

☆ ليڪچر پوائنٽس- قلم

1. شراڪتدارن کي ڪميونٽي سطح تي هنگامي ردعمل جي اهميت بابت آگاه ڪندي اسٽيج جوڙيو ۽ ان ڳالهه کي اجاگر ڪيو ته ڪميونٽي سطح تي هنگامي ردعمل جي تياري جي پهرئين ۽ اهم ترين ذميوار برادري جي سمورن ميمبرن تي لاڳو آهي.

2. سيشن جي تعارف سان گڏ شروع ڪريو: سيشن جي شروعات ۾ انهن مقصدن کي اجاگر ڪريو جن جي نشاندهي ڪئي وئي آهي.
3. سي اي آر تي جي ڪردار ۽ ذميوارون پهريان جي سيشن ۾ شامل ٿي چڪيون آهن، تنهنڪري انهن جي يادن کي تازو ڪرڻ لاءِ شراڪتدارن کان گذريل ڏينهن سڪاريل مختلف ڪمن کي بيان ڪرڻ جو چئو. انهن کي فلپ چارٽ تي لکو: جيڪڏهن هو ڪنهن به ڪم کي وساري وينا آهن ته کين شامل ڪريو/درست ڪريو.
4. ڪردار ۽ ذميوارين تي نظرثاني ڪرڻ کانپوءِ، فلپ چارٽ يا پاور پوائنٽ تي سي اي آر تي تنظيم کي ظاهر/نمائش ڪريو. واضح ڪريو ته ان تنظيم کي گهٽ ۾ گهٽ (ضروري) هر ٽيم جي 10 رضاڪارن کي سامهون رکندي تجويز ڪيو ويو آهي. جيڪڏهن انساني و مادي وسيلو اجازت ڏين ته انهن گروهن ۾ واڌ ڪري سگهجي ٿي. مثال طور تي ڪمانڊ ۽ پلاننگ فنڪشن لاءِ 2 ڌار ڌار گروپ جوڙي سگهجن ٿا، اهڙي ريت لاجسٽڪ ۽ مواصلات جي ڪمن کي انجام ڏيڻ لاءِ 2 ڌار ڌار گروپس جوڙي سگهجن ٿا. وڌيڪ اهو ته ايس اي آر باهه وسائڻ ۽ ابتدائي امداد ۾ رضاڪارن جي انگ کي به ضرورت ۽ حالتن جي لحاظ کان وڌائي سگهجي ٿو.

5. ايندڙ مرحلي ۾ منظر جي ابتدا ڪرڻ ۽ ابتدائي منظر جي جاچ پڙتال ڪرڻ جي طريقيڪار جي وضاحت ڪريو، هڪ ٻئي پٺيان 9 مرحلن جي وضاحت ڪريو.

سي اي آر ٽي - ايمرجنسي ريسپانس اندازو

- 1) حقيقتون جمع ڪريو- ڇا ٿيو آهي؟ ڪيترا ماڻهو شامل نظر اچن ٿا؟ موجوده صورتحال ڇا آهي؟
 - 2) نقصان جو اندازو ۽ گفتگو ڪريو: اهو ڄاڻڻ جي ڪوشش ڪريو ته ڇا ٿيو آهي، هاڻ ڇا ٿي رهيو آهي ۽ واقعي ۾ ڪيتريون خراب شيون ٿي سگهن ٿيون، پيشي ورائڻ جو جواب ڏيندڙن/ وي ڊي ايمر سي کي ڪال ڪريو.
 - 3) امڪانن تي غور ڪريو: ڇا ٿيڻ جو امڪان آهي؟ جهڙپن جي واقعن سان ڇا سگهي ٿو؟
 - 4) پنهنجي صورتحال جو اندازو ڪريو: ڇا اوهان کي فوري خطرو آهي؟ ڇا اوهان کي صورتحال کي منهن ڏيڻ جي تربيت ڏني وئي آهي؟ ڇا اوهان وٽ سامان آهي جنهن جي ضرورت آهي؟
 - 5) ترجيحن قائم ڪريو: ڇا زندگيون خطري ۾ آهن؟ ڇا اوهان مدد ڪري سگهو ٿا؟ ياد رکو، زندگي جي حفاظت پهرئين ترجيح آهي!
 - 6) فيصلو ڪريو. پنهنجي فيصلن تي مرحلي 1 کان 5 تائين جي جوابن مطابق ۽ ان مطابق ترجيحن سان گڏ جيڪي اوهان قائم ڪيون.
 - 7) ڪارروائي جو منصوبو تيار ڪريو- اهڙو منصوبو تيار ڪريو جنهن سان اوهان پنهنجي ترجيحن کي پورو ڪري سگهو، تيمر جي ميمبرن لاءِ سادو منصوبو زباني هدايت جو ٿي سگهي ٿو.
 - 8) ڪارروايون ڪريو: پنهنجي منصوبي تي عملدرآمد ڪيو ۽ صورتحال جو درست طور تي وي ڊي ايمر سي کي اطلاع ڏيو
- اڳيائي جو اندازو ڪريو: وقفن جي وقت، عملي منصوبي جي مقصدن جي پورائي ۾ پنهنجي اڳيائي جو اندازو لڳايو ته ان ڳالهه جو تعين ڪريو ته ڇا ڪم ڪري رهيا آهيو ۽ صورتحال کي مستحڪم ڪرڻ لاءِ اوهان کي ڪهڙيون تبديليون آڻڻيون پئجي سگهن ٿيون.

6. ان کانپوءِ، هنگامي ردعمل ڪٿ ۽ اوزارن سان گڏ شراڪتدارن کي متعارف ڪرايو. ڪٿس جي ٽريننگ هال/ڪلاس روم کان ٻاهر به ڏيکاري سگهجي ٿو.

7. ذاتي حفاظتي سامان - PPE جي استعمال جي باري ۾ مخصوص تفصيل ۽ هدايتون ڏيو

8. ان هنڌ تي سمورن شراڪتدارن کي پنهنجي انفرادي حفاظت (پي پي اي) پائڻ جي ترغيب ڏيڻ گهرجي ۽ ان ڏينهن جي پڄاڻي تائين ان کي پهرڻ جاري رکندا. شراڪتدارن کي صحيح طريقي سان پي پي اي پائڻ ۾ مدد ڪريو.

9. سيشن کي ان ياد دهاني سان سهيڙيو ته هنگامي ردعمل جي ڪم کي انجام ڏيڻ وقت ڪميونٽي سطح تي هنگامي ردعمل جي تياري جي سڀ کان اهم ذميواري ڪميونٽي جي سمورن ميمبرن تي عائد ٿيندي آهي ۽ پي پي اي جو استعمال ان وقت ڪريو جڏهن هنگامي ردعمل جو ڪم انجام ڏئي رهيا هجو.

- مددي مطالعاتي مواد
- سي بي ڊي آر ايم تربيتي ڪتاب- شراڪتدارن جي گائيد

سيشن - 2

ڪميونٽي ايمرجنسي ريسپانس ٽيم (سي اي آر ٽي) جي فراهمي بنيادي امدادي ڪارروايون ۽ ترجيحو

☆ سيشن سکڻ جا مقصد

- سيشن جي پڄاڻي تي، شراڪتدارن کي ڄاڻڻ ۽ سمجهڻ جي قابل بڻائڻو آهي:
- واقعي واري هنڌ بنيادي امدادي ترجيحو جو اندازو لڳائڻ ۽ START (سادو نموني تپاسڻ ۽ تڪڙو علاج)
 - اڪثر عام هنگامي صورتحال کي سنڀالڻ لاءِ بنيادي طبي امداد جي مهارتن کي سمجهڻ ۽ سکڻ

☆ وقت مختص

3 ڪلاڪ / 180 منٽ

☆ سهولت جو طريقيڪار

بطرفا ليڪچر، مظاهرا، مشق، بحث ۽ سوال جواب

☆ حوالا سيڪشن

حصو-2 سيڪشن-2 شراڪتدارن لاءِ سي بي ڊي آر ايمر تربيتي ڪتاب

☆ ضروري سامان

- وائيت بورڊ
- گهڙي رنگي مارڪرز
- فلپ چارٽس
- فلپ اسٽينڊ
- لپ ٽاپ ۽ اسڪرين سان گڏ ملٽي ميڊيا
- سيشن هينڊ آؤٽس
- ٽرائج ڪلر ريبنس
- پتلا، سي بي آر
- بنيادي طبي امدادي ڪٽ (زخمن جي ڊريسنگ، پٽي، دستانه ماسڪ وغيره)

☆ سيشن فراهمي لاءِ عمل:

تربيت ڏيندڙن جي حوصله افزائي ڪئي وڃي ٿي ته اهي هيٺين هدايتن تي عمل ڪن جڏهن اهي سيشن جي سهولت فراهم ڪن.

حصو پهريون

واقعي جو اندازو ڪريو، START، ٽرائج ڪلر ڪوڊ ۽ DR-ABC

وقت	فراهمي جو طريقو	ليڪچر نقطا، قدم	سيريئل
10 منٽ	وضاحت ۽ ضروري حفاظتي هدايتون	<p>وضاحت</p> <p>(1) فوري امداد جي تشريح (هنگامي طبي ردعمل)</p> <p>(2) فوري امداد جا مقصد (هنگامي طبي ردعمل)</p> <p>(3) واقعي واري هنڌ جو اندازو، ابتدائي تشخيص ڪريو ۽ واقعي واري هنڌ جو اندازو لڳايو</p> <p>(4) START- سادي نموني چڪاسيو ۽ تڪڙو علاج</p> <p>(5) مريض جي شروعاتي تشخيص، مريض جي شروعاتي تشخيص ڪريو- ڊي آر -اي بي سي (ڊينجر ريسپانس، ايٽروي بريننگ سرڪيوليشن)</p> <p>(6) ڪميونٽي ايمرجنسي ريسپانس ٽيم لاءِ فوري امدادي ترجيحوون</p> <p>(7) ليڪچر لاءِ ٽيبل نمبر 1 ۾ ڏنل هدايتن تي عمل ڪريو ۽ حفاظتي هدايتن تي زور ڏيو.</p>	1

15 منت	هنگامي ردعمل مهارت جو مظاهرو	<p>(1) اندازو لڳائڻ، START، سادو طريقي سان چڪاس ۽ شروعاتي تشخيص جي وضاحت ساڻي انسٽرڪٽرز جي مدد سان اهتمام هيٺ مظاهري سان ٿيڻ گهرجي، مظاهري لاءِ مجموعي طور تي 9-10 ڪردارن جي ضرورت آهي.</p> <p>(2) ڪردار نپائڻ وارا پنج ماڻهو متاثر/زخمين جي حيثيت سان ڪردار ادا ڪندا، ٽرائيج (سادو نموني چڪاس ۽ فوري علاج) ۽ ڪلر ڪوڊ لڳائڻ جو مثال ڏيڻ لاءِ هر متاثر شخص کي مختلف زخم ۽ طبي حالتون هونديون.</p> <p>(3) ڏسڻ لاءِ 4 کان 5 هوندا (ڏسنڌڙن جو انتظام شراڪتدارن مان ڪري سگهجي ٿو)</p> <p>(4) ٻه انسٽرڪٽر جوڙي ۾ سي اي آر تي ميمبرن جي حيثيت سان ڪم ڪندا.</p> <p>(5) اهي متاثرن تائين پهچندي ئي واقعي جو اندازو لڳائيندا.</p> <p>(6) بعد ۾ اهي چارئي متاثرن جي سادو نموني چڪاس ۽ فوري علاج ۽ ڪلر ٽيگنگ شروع ڪندا.</p> <p>(7) ترجيحي مريض کي هدايتنامي مطابق ڊي آر ، اي بي سي (ڊينجر ريسپانس ۽ ايٽروي برينگ سرڪيوليشن) ملندو.</p> <p>(8) مظاهرو گهٽ رفتار سان آهستي آهستي ڪرڻ گهرجي.</p> <p>(9) اوهان مظاهري جي هر هڪ قدم جي وضاحت جاري رکي سگهو ٿا جڏهن اهو ڪم جاري هجي.</p> <p>(10) مظاهري لاءِ ٽيبل نمبر 1 ۾ ڏنل هدايتن تي عمل ڪريو.</p>	2
--------	------------------------------	--	---

	<p>جوڙن ۽ ننڍن گروپس ۾ مهارتي مشق</p>	<p>3 سائيءَ تي ٻڌل مشق- پي بي پي (1) مشق لاءِ ڪلاس کي 3-4 گروپن ۾ ورهايو (2) هر گروپ لاءِ هڪ ٽرينر رکيو (3) هر گروپ لاءِ مقرر ٽرينر جي نگراني تحت مشق ڪرڻي آهي. (4) هر گروپ کي مشق لاءِ شراڪتدارن جا جوڙا ٺاهڻا آهن (5) مشق جي ترتيب، واقعي جو اندازو لڳايو، سادو نموني چڪاس ڪيو ۽ فوري علاج شروع ڪيو، ٽرائيج ڪلر ڪوڊنگ، ڊي آر (ڊينجرز ريسپانس) ايٿروي بريننگ سرڪيوليشن چيڪ ڪريو ۽ بعد ۾ جهٽڪن کان علاج (شاکس ٽريٽمينٽ) (6) مهرباني ڪري يقيني بڻايو ته شراڪتدار موج مستيءَ ۾ مشغول نه هجن (7) ٽيبل نمبر 1 ۾ پريڪٽس لاءِ ڏنل هدايت تي عمل ڪريو</p>	<p>3</p>
<p>5 منٽ</p>	<p>سهيڙيو ۽ اهم نقطن جي نظرثاني ڪريو</p>	<p>واقعي واري هنڌ جو اندازو لڳايو، START- ڪلر ڪوڊ چيڪ ڪريو، DR, ABC (سادو طريقي سان چڪاس ڪريو ۽ فوري علاج شروع ڪيو، ڊينجر ريسپانس، ايٿروي بريننگ سرڪيوليشن)</p>	<p>4</p>

حصو نمبر ٻيو

نھايت ئي عام ھنگامي صورتحال ۾ ڪميونٽي ايمرجنسي ريسپانس ٽيم پاران فوري امدادي مهارتن جو انتظام

- پهريان پهچندڙ طرفان ابتدائي تشخيص DR-ABC (ڊينجر ريسپانس- ايٿروي بريننگ سرڪيوليشن)
- ڪارڊيو پلمونري ريسوسيٽيشن (سي بي آر)
- صدمه يا بيهوش مريض / زخمي
- ساهه بوسائجڻ وارو مريض
- زخم ۽ ڌڪ
- هڏي جو ٽٽڻ ۽ مڙي وڃڻ

پهريان پهچندڙ طرفان سي بي آر سان گڏ ابتدائي تشخيص ڏي آر- اي بي سي

سيريال	ليڪچر نقطا، قدم	فراهمي جو طريقو	وقت
1	ABC-DR ٽيڪنڪ جي وضاحت ڪريو جنهن کانپوءِ سي بي آر، CAB ۾ شامل ٿي سولا قدم شامل آهن. + سي- سرڪيوليشن، ڪمپريشننگ اينڊ ڪال + اي- ايٿرو + بي - برينٽس (ساهر)	وضاحت ۽ ضروري حفاظتي هدايتون	5 منٽ
2	(1) وضاحت کانپوءِ ٻئي ساٿي ٽرينر/انسٽرڪٽر جي مدد سان هڪ مظاهري جو اھتمام ڪيو ويندو (2) مظاهري ۾ ڪل 3 ڪردار ڪندڙن جي ضرورت آھي (3) هڪ ڪردار متاثر طور ڪردار ادا ڪندو (4) ٻه انسٽرڪٽر جوڙي ۾ سي بي آر تي ميمبرن جي حيثيت ۾ ڪم ڪندا (5) اهي متاثر ٿي علاج جي ڪارروايون ڪندا ۽ ڊينجر ريسپانس ايٿرو برينٽنگ سرڪيوليشن ذريعي ان عمل جي شروعات ڪندا. (6) پوءِ اهي متاثرن تي سي بي آر ڪندا (سي بي آر پتلي تي نجام ڏني ويندي) (7) مظاهرو گهٽ رفتار سان آهستي آهستي ڪرڻ گهرجي. (8) اوهان مظاهري جي هر هڪ قدم جي وضاحت جاري رکي سگهو ٿا جڏهن اهو ڪم جاري هجي. (9) مظاهري لاءِ ٽيبل نمبر 1 ۾ ڏنل هدايتن تي عمل ڪريو.	هنگامي ردعمل مهارت جو مظاهرو	10 منٽ
3	انسٽرڪٽر جي قيادت ۾ مشق- آءِ ايل بي (1) مشق لاءِ ڪلاس کي 3-4 برابر گروپن ۾ ورهايو (2) هر گروپ لاءِ هڪ ٽرينر مقرر ڪيو (3) هر گروپ کي هڪ بالغ پتلو هجي ۽ شراڪتدار گروپ کي مقرر ڪيل ٽرينر جي نگراني تحت سي بي آر (ڪارڊيو پلمونري ريسوسيٽيشن) جي ڪارڪردگي جو مظاهرو ڪندو. (4) مشق جي ترتيب ڏي آر اي بي سي- سي بي آر (5) مهرباني ڪري يقيني بڻائي ته شرڪاءَ هڪ ٻئي تي سي بي آر (دٻاءُ ۽ ساهه کڻڻ) جو عمل نه ڪن. (6) پريڪٽس لاءِ ٽيبل نمبر 1 ۾ ڏنل هدايتن تي عمل ڪيو.	جوڙن ۽ ننڍن گروپس ۾ مهارتي مشق	15 منٽ
4	پهريان پهچندڙ طرفان سي بي آر سان گڏ ابتدائي تشخيص ڏي آر - اي بي سي	سهيڙيو ۽ اهم نقطن جي نظرثاني ڪريو	10 منٽ

صدمو يا بيهوش مريض/متاثر

وقت	فراهمي جو طريقو	ليڪچر نقطا، قدم	سيريل
5 منٽ	وضاحت ۽ ضروري حفاظتي هدايتون	علامتون، سبب، انتظامي اختيار ۽ فوري قدم جي وضاحت ڪريو • مٿي جي طرف جنگهون مٿي کڻو • بهتري جي صور حال	1
10 منٽ	هنگامي ردعمل مهارت جو مظاهرو	(1) وضاحت کانپوءِ ٻئي ساٿي تربيت ڏيندڙن/انسٽرڪٽر جي مدد سان هڪ مظاهري جو اهماام ڪيو ويندو. (2) مظاهري ۾ ڪل 3 ڪردارن جي ضرورت آهي. (3) هڪ ڪردار متاثر طور ڪردار ادا ڪندو (4) ٻه انسٽرڪٽر جوڙي ۾ سي اي آر ٿي ميمبرن جي حيثيت ۾ ڪم ڪندا (5) اهي متاثر ٿي علاج جي ڪارروايون ڪندا ۽ ڊينجر ريسپانس ايٿرو بريتنگ سرڪيوليشن ذريعي ان عمل جي شروعات ڪندا. (6) جنهن کانپوءِ سرجهڪائيندي جنگهن کي مٿي کڻندو ۽ ان بعد بهتري جي صورتحال ڏني ويندي. (7) مظاهرو گهٽ رفتار سان آهستي آهستي ڪرڻ گهرجي. (8) اوهان مظاهري جي هر هڪ قدم جي وضاحت جاري رکي سگهو ٿا جڏهن اهو ڪم جاري هجي. (9) مظاهري لاءِ ٽيبل نمبر 1 ۾ ڏنل هدايتن تي عمل ڪريو	2
15 منٽ	جوڙن ۽ ننڍن گروپس ۾ مهارتي مشق	ساٿيءَ تي ٻڌل مشق- پي بي پي (1) مشق لاءِ ڪلاس کي 3-4 گروپن ۾ ورهايو (2) هر گروپ لاءِ هڪ ٽرينر رکيو (3) هر گروپ لاءِ مقرر ٽرينر جي نگراني تحت مشق ڪرڻي آهي. (4) هر گروپ کي مشق لاءِ شراڪتدارن جا جوڙا ٺاهڻا آهن (5) مشق جي ترتيب، ڊي آر، اي بي سي ۽ پوءِ صدمي بابت علاج (6) مهرباني ڪري يقيني بڻايو ته شراڪتدار موج مستي ۾ مشغول نه هجن پريڪٽس لاءِ ٽيبل نمبر 1 ۾ ڏنل هدايت تي عمل ڪريو	3
5 منٽ	سهيڙيو ۽ اهم نقطن جي نظرثاني ڪريو	بي هوش مريض/متاثر جي علامتن سببن، علاج جي چونڊ ۽ ڪارروايون	4

هوش ۾ دم گهٽجڻ

وقت	فراهمي جو طريقو	ليڪچر نقطا، قدم	سبيل
5 منٽ	وضاحت ۽ ضروري حفاظتي هدايتون	علامتون، سبب، انتظامي اختيار ۽ فوري قدم جي وضاحت ڪريو ➤ اها صورتحال تڏهن ٿيندي آهي جڏهن متاثر نه ٿي ڪنگهي سگهندو آهي ۽ نه ڳالهائي ۽ نه ئي ساهه کڻي سگهندو آهي، جنهن سان ساهه گهٽبو آهي.	1
10 منٽ	هنگامي ردعمل مهارت جو مظاهرو	(1) وضاحت کانپوءِ ٻئي ساٿي تربيت ڏيندڙن/انسٽرڪٽر جي مدد سان هڪ مظاهري جو اهم ڪيو ويندو. (2) مظاهري ۾ ڪل 3 ڪردارن جي ضرورت آهي. (3) هڪ ڪردار متاثر طور ڪردار ادا ڪندو (4) ٻه انسٽرڪٽر جوڙي ۾ سي اي آر تي ميمبرن جي حيثيت ۾ ڪم ڪندا (5) اهي متاثر تي علاج جي ڪارروايون ڪندا ۽ ڊينجر ريسپانس ايٽروي بريسنگ سرڪيوليشن ذريعي ان عمل جي شروعات ڪندا. ۽ بعد ۾ دم گهٽجڻ تي ضابطي/علاج جو عمل ڪندا (7) مظاهرو گهٽ رفتار سان آهستي آهستي ڪرڻ گهرجي. (8) اوهان مظاهري جي هر هڪ قدم جي وضاحت جاري رکي سگهو ٿا جڏهن اهو ڪم جاري هجي. مظاهري لاءِ ٽيبل نمبر 1 ۾ ڏنل هدايتن تي عمل ڪريو	2
15 منٽ	جوڙن ۽ ننڍن گروپس ۾ مهارتي مشق	ساٿيءَ تي ٻڌل مشق- پي بي پي (1) مشق لاءِ ڪلاس کي 3-4 گروپن ۾ ورهايو (2) هر گروپ لاءِ هڪ ٽرينر رکو (3) هر گروپ لاءِ مقرر ٽرينر جي نگراني تحت مشق ڪرڻي آهي. (4) هر گروپ کي مشق لاءِ شراڪتدارن جا جوڙا ٺاهڻا آهن (5) مشق جي ترتيب، ڊي آر، اي بي سي ۽ پوءِ ساهه گهٽجڻ لاءِ ڪارروايون، پنج ڦوڪون_ 5 پيٽ جا زور (6) مهرباني ڪري يقيني بڻايو ته شراڪتدار موج مستي ۾ مشغول نه هجن پريڪٽس لاءِ ٽيبل نمبر 1 ۾ ڏنل هدايت تي عمل ڪريو	3
5 منٽ	سهيڙيو ۽ اهم نقطن جي نظرثاني ڪريو	جڏهن متاثر نه ڪنگهي سگهي نه ڳالهائي سگهي يا دم گهٽجي رهيو هجي اهڙي صورتحال ۾ علامتون، سبب، انتظامي اختيار تڪڙا ڀاءُ شراڪتدارن کي ٻارڙن لاءِ طريقي ڪار ٻڌايو (جيڪڏهن ٻارن جا	4

	پتلا دستياب هجڻ ته طريقي ڪار جو مظاهرو ڪريو
--	---

ڌڪ، زخم، رت وهڻ تي ضابطو آڻڻ

سيريئل	ليڪچر نقطا، قدم	فراهمي جو طريقو	وقت
1	علامتون، سبب، رت وهڻ جا قسم، ۽ خون وهڻ تي ضابطو آڻڻ لاءِ انتظامي اختيارن جي وضاحت ڪريو (1) سڌو سنئون زور ڏيو (2) جسم جي رت وهندڙ حصي کي بلند ڪريو (3) پٽيون هڻو (4) اڻ سڌي طرح زور، ٽورنيڪوٽ	وضاحت ۽ ضروري حفاظتي هدايتون	5 منٽ
2	وضاحت کانپوءِ ٻئي ساٿي تربيت ڏيندڙن/انسٽرڪٽر جي مدد سان هڪ مظاهري جو اھتمام ڪيو ويندو. (2) مظاهري ۾ ڪل 3 ڪردارن جي ضرورت آهي. (3) هڪ ڪردار متاثر طور ڪردار ادا ڪندو (4) ٻه انسٽرڪٽر جوڙي ۾ سي اي آر ٿي ميمبرن جي حيثيت ۾ ڪم ڪندا (5) اهي متاثر تي علاج جي ڪارروايون ڪندا ۽ ڊي آر اي بي سي (ڊينجر ريسپانس ايٿروپي برينگ سرڪيوليشن) ذريعي ان عمل جي شروعات ڪندا. جنهن کانپوءِ رت جي روڪڻ جو عمل ڪريو ۽ رت تي ضابطي جا سمورن قدمن جو مظاهرو ڪندا. (7) مظاهرو گهٽ رفتار سان آهستي آهستي ڪرڻ گهرجي. (8) اوهان مظاهري جي هر هڪ قدم جي وضاحت جاري رکي سگهو ٿا جڏهن اهو ڪم جاري هجي. (9) مظاهري لاءِ ٽيبل نمبر 1 ۾ ڏنل هدايتن تي عمل ڪريو	هنگامي ردعمل مهارت جو مظاهرو	10 منٽ
3	ساٿيءَ تي ٻڌل مشق- پي بي پي (1) مشق لاءِ ڪلاس کي 3-4 گروپن ۾ ورهايو (2) هر گروپ لاءِ هڪ ٽرينر رکيو (3) هر گروپ لاءِ مقرر ٽرينر جي نگراني تحت مشق ڪرڻي آهي. (4) هر گروپ کي مشق لاءِ شراڪتدارن جا جوڙا ٺاهڻ آهن (5) مشق جي ترتيب، ڊي آر، اي بي سي ۽ براه راست دٻاءُ، بلند ڪريو، پٽي لڳايو (6) ٽورنيڪوٽ (رت وهڻ روڪڻ جو اوزار) جي مشق نه ٿيندي (ڪميونٽي ايمرجسنسي ريسپانس ٽيم ذريعي ان جي استعمال کان روڪيو)	جوڙن ۽ ننڍن گروپس ۾ مهارتي مشق	15 منٽ

		(7) مهرباني ڪري يقيني بڻايو ته شراڪتدار موج مستيءَ ۾ مشغول نه هجن پريڪٽس لاءِ ٽيبل نمبر 1 ۾ ڏنل هدايت تي عمل ڪريو	
5منٽ	ليٽائيس اور ڪليڊي نقطن کي نظر ثانی	جڏهن متاثر نه ڪنگهي سگهي، نه ڳالهائي سگهي يا ساھ گهٽجي رهيو هجي ته اهڙي صورتحال ۾ علامتون، سبب، انتظامي اختيار ۽ فوري اپاءَ شراڪتدارن کي ٻارڙن لاءِ طريقيڪار ٻڌايو (جيڪڏهن ٻارن جا پتلا موجود هجن ته طريقيڪار جو مظاهرو ڪريو)	4

تتڻ، هتي وڃڻ ۽ موڙو اچڻ

وقت	فراھمي جو طريقو	ليڪچر نقطا، قدم	سيريل
5 منٽ	وضاحت ۽ ضروري حفاظتي هدايتون	وضاحت (1) مڙي وڃڻ (2) تتڻ (3) موڙو اچڻ علامتون، سبب، تتڻ جا قسم ۽ انتظامي چونڊ	1
10 منٽ	هنگامي ردعمل مهارت جو مظاهرو	(1) وضاحت کانپوءِ ٻئي ساٿي تربيت ڏيندڙن/انسٽرڪٽرجي مدد سان هڪ مظاهري جو اهمتار ڪيو ويندو. (2) مظاهري ۾ ڪل 3 ڪردارن جي ضرورت آهي. (3) هڪ ڪردار متاثر طور ڪردار ادا ڪندو. (4) ٻه انسٽرڪٽر جوڙي ۾ سي اي آر تي ميمبرن جي حيثيت ۾ ڪم ڪندا. (5) اهي متاثر تي علاج جي ڪارروايون ڪندا ۽ ڊي آر اي بي سي ڊينجر ريسپانس ايٿروي بريسٽنگ سرڪيوليشن ذريعي ان عمل جي ثروعات ڪندا. جنهن کانپوءِ تتڻ ۽ مڙڻ کي سنڀاليندا. (7) مظاهرو گهٽ رفتار سان آهستي آهستي ڪرڻ گهرجي. (8) اوهان مظاهري جي هر هڪ قدم جي وضاحت جاري رکي سگهو ٿا جڏهن اهو ڪم جاري هجي. مظاهري لاءِ ٽيبل نمبر 1 ۾ ڏنل هدايتن تي عمل ڪريو	2
15 منٽ	جوڙن ۽ ننڍن گروپس ۾ مهارتي مشق	ساٿيءَ تي ٻڌل مشق- پي بي پي (1) مشق لاءِ ڪلاس کي 3-4 گروپن ۾ ورهايو (2) هر گروپ لاءِ هڪ ٽرينر رکيو (3) هر گروپ لاءِ مقرر ٽرينر جي نگراني تحت مشق ڪرڻي آهي. (4) هر گروپ کي مشق لاءِ شراڪتدارن جا جوڙا ٺاهڻا آهن	3

		(5) مشق جي ترتيب، ڊي آر، اي بي سي جنهن کانپوءِ تٽڻ ۽ مڙڻ کي سنڀاليندا. (6) مهرباني ڪري يقيني بڻايو ته شراڪتدار موج مستيءَ ۾ مشغول نه هجن پريڪٽس لاءِ ٽيبل نمبر 1 ۾ ڏنل هدايت تي عمل ڪريو	
5منت	سهيڙيو ۽ اهم نقطن جي نظرثاني ڪريو	هتي وڃڻ، تٽڻ ۽ موڙو اچڻ جون علامتون، سبب، تٽڻ جا قسم، تٽڻ، موڙڻ (هتي وڃڻ) ۽ موڙي لاءِ علاج جا طريقا	4

نوٽ: مٿي ڄاڻايل سڀ کان اهم عام هنگامي صورتحال جي انتظام جي مشق ڪرڻ کانپوءِ، جيڪڏهن وقت هجي ته ترينر هيٺ استروڪ، ٻڏي وڃڻ ۽ نانگ ڪڪڻ جي علامتن ۽ انتظامي آپشنز تي به غور ڪري سگهن ٿا.

مددي مطالعاتي مواد

■ سي بي ڊي آر ايمر تربيتي ڪتاب- شراڪتدارن جي گائيد

سيشن 3

ڪميونٽي ايمرجنسي ريسپانس ٽيم (سي اي آر ٽي) جي فراهمي ٿورڙي ڳولا ۽ بچاء، ايس اي آر ڪارروايون ۽ ترجيحو

سيشن سڪڻ جا مقصد

- ٿوري ڳولا ۽ بچاء- ايس اي آر بابت معلومات حاصل ڪرڻ
- ڳولا ۽ بچاء جي ڪارروائي سڪڻ جون بنيادي ضرورتون
- ٿوري تلاش ۽ بچاء جي ڪاررواين ۾ استعمال ٿيندڙ نهايت ئي عام مهارتن جي معلومات ڄاڻڻ

☆ وقت مختص

2 ڪلاڪ / 120 منٽ

☆ سهولت جو طريقيڪار

بطرفا ليڪچر، مظاهرا، مشق، بحث ۽ سوال جواب

☆ حوالو سيڪشن

حصو-2 سيڪشن-3 شراڪتدارن لاءِ سي بي ڊي آر ايمر تربيتي ڪتاب

ضروري سامان

- وائيت بورڊ
- گهڻ رنگي مارڪرز
- فلپ چارٽس
- فلپ اسٽينڊ
- لپ ٽاپ ۽ اسڪرين سان گڏ ملٽي ميڊيا
- سيشن هينڊ آؤٽس
- بنيادي طبي امدادي ڪٽ (مرحم پتي، ويڪري پتي، دستانا ماسڪ وغيره)

☆ سيشن فراهمي لاءِ عمل:

تربيت ڏيندڙن جي حوصله افزائي ڪئي وڃي ٿي ته اهي هيٺين هدايتن تي عمل ڪن جڏهن اهي سيشن جي

سهولت فراهم ڪن.

حصو نمبر 1

واقعي واري هنڌ جو تعين، ڳولا ۽ متاثرن جو هنڌ

وقت	فراهمي جو طريقو	ليڪچر نقطا، قدم	سيريل
5 منٽ	وضاحت ۽ ضروري حفاظتي هدايتون	وضاحت (1) ڳولا ۽ بچاءَ جي تشريح (2) ڳولا ۽ بچاءَ جو اندازو (3) متاثرن جي تلاش ۽ هنڌ جا مختلف طريقا • هيلنگ سرط/ آواز ذريعي تلاش • گرڊ سرچ • لائين سرچ • پيراميٽر سرچ	1
10 منٽ	هنگامي ردعمل مهارت جو مظاهرو	(1) وضاحت بعد ٻين ساٿي تربيت ڏيندڙن/انسٽرڪٽرز جي مدد سان هڪ مظاهري جو اھتمام ڪيو ويندو (2) مظاهرو متاثرن جي هنڌ ۽ تلاش لاءِ مختلف طريقن ۽ اندازو لڳائڻ تي مشتمل هوندو (3) ڳولا جا سمورا 4 طريقا سکڻ جو مظاهرو تمام جلد ڪيو ويندو (4) مظاهرو گهٽ رفتار سان آهستي آهستي ڪرڻ گهرجي. (5) اوهان مظاهري جي هر هڪ قدم جي وضاحت جاري رکي سگهو ٿا جڏهن اهو ڪم جاري هجي مظاهري لاءِ ٽيبل نمبر 1 ۾ ڏنل هدايتن تي عمل ڪريو	2
15 منٽ	جوڙن ۽ ننڍن گروپس ۾ مهارتي مشق	انسٽرڪٽر جي قيادت ۾ مشق- آءِ ايل پي (1) مشق لاءِ ڪلاس کي 3-4 برابر گروپن ۾ ورهايو (2) هر گروپ لاءِ هڪ ٽرينر مقرر ڪيو (3) هر گروپ کي مقرر ڪيل ٽرينر جي نگراني تحت مشق ڪرڻي آهي. (4) صورتحال جو اندازو لڳائڻ لاءِ هر گروپ جا 10-12 شرڪاءَ ڪميونٽي ايمرجنسي ريسپانس ٽيم طور ڪم ڪندا ۽ ڳولا جي مختلف مهارتن ذريعي لاپتا/گمشده متاثرن جي ڳولا ڪندا. پريڪٽس لاءِ ٽيبل نمبر 1 ۾ ڏنل هدايتن تي عمل ڪريو	3
5 منٽ	سهيڙيو ۽ اهم نقطن جي نظرثاني ڪريو	ڳولا ۽ بچاءَ جو تعين، متاثرن جي هنڌ ۽ ڳولا جا مختلف طريقا	4

حصو نمبر 2

بنيادي بچاءَ جون مهارتون، ڊي آر -اي بي سي (ڊينجر ريسپانس، ايٿروي پريٽنگ سرڪيوليشن)

وقت	فراهمي جو طريقو	ليڪچر نقطا، قدم	سيريل
15 منٽ	وضاحت ۽ ضروري حفاظتي هدايتون	بنيادي بچاءَ جي مهارتن جي وضاحت ڪريو ➤ هڪ بچائيندڙ ذريعي مهارت ➤ ٻن بچائيندڙن ذريعي مهارت ➤ ٽي يا ان کان وڌيڪ بچائيندڙن جي مهارت	1
15 منٽ	هنگامي ردعمل مهارت جو مظاهرو	(1) وضاحت کانپوءِ ٻين ساٿي تربيت ڏيندڙن/انسٽرڪٽرز جي مدد سان هڪ مظاهري جو اتمام ڪيو ويندو، اوهان کي متاثرن طور ڪجهه شراڪتدارن جي به ضرورت آهي. (2) هڪ شرڪت ڪندڙ متاثر جو ڪردار نڀائي سگهي ٿو (3) مظاهرو ڪندڙ (انسٽرڪٽر) ڏيکاريندو ته ڪهڙي ريت هڪ شخص کي بچائڻ لاءِ ڪنڀو ويندو آهي. (4) مظاهري جي ٻئي حصي ۾ انسٽرڪٽرز ذريعي ٻه ريسڪيوئر گڻڻ جي مهارتن جو مظاهرو ڪيو ويندو جيڪو جوڙن جي صورت ۾ ڪميونٽي ايمرجنسي ريسپانس ٽيم ميمبرن طور ڪم ڪندا. (5) اهڙي ريت ٽن بچائيندڙن جي مهارت جو مظاهرو ڪيو ويندو. (6) ڊي آر- اي بي سي کي متعارف ڪرائڻ ذريعي مظاهري کي وڌيڪ معلوماتي بڻايو ويندو، جڏهن مظاهرو ڪندڙ پاران متاثر کي بچايو ويو هجي. (7) مظاهري کي آهستي آهتي قدم به قدم اڳتي وڌائڻ گهرجي. (8) جڏهن مظاهرو هلي رهيو هجي اوهان مظاهري جي هر هڪ قدم جي وضاحت جاري رکي سگهو ٿا. مظاهري لاءِ ٽيبل نمبر 1 ۾ ڏنل هدايت تي عمل ڪيو.	2
30 منٽ	جوڙن ۽ ننڍن گروپس ۾ مهارتي مشق	ساٿيءَ تي ٻڌل مشق- ٻي بي بي بي (1) مشق لاءِ ڪلاس کي 3-4 گروپن ۾ ورهايو (2) هر گروپ لاءِ هڪ ٽرينر مقرر ڪيو (3) هر گروپ لاءِ مقرر ٽرينر جي نگراني تحت مشق ڪرڻي آهي. (4) هر گروپ کي مشق لاءِ شراڪتدارن جا جوڙا ٺاهڻ آهن	3

		<p>(5) شرڪت ڪندڙ مختلف هڪ جڙي کي بچائڻ جي مشق ڪندو ۽ متاثر تي ڊينجر ريسپانس ايٿروپي بريننگ سرڪيوليشن چيڪ ڪندو.</p> <p>(6) شراڪتدار واري وني ڪردار کي تبديل ڪندا ته جيئن سڀني کي مشق ڪرڻ جو موقعو ملي</p> <p>(7) اڪيلو بچائيندڙ جي مشق بعد انسٽرڪٽرز به ۽ ان کان ڏيڪ</p> <p>بچائيندڙن جي مشق لاءِ پنهنجي لاڳاپيل گروپس ۾ ضروري انتظام ڪندو.</p> <p>(8) مهرباني ڪري يقيني بڻايو ته شراڪتدار موج مستيءَ ۾ مشغول نه هجن</p> <p>پريڪٽس لاءِ ٽيبل نمبر 1 ۾ ڏنل هدايت تي عمل ڪري</p>	
10منت	سهيڙيو ۽ اهم نقطن جي نظرثاني ڪريو	ڳولا ۽ بچاءَ جو اندازو ۽ ڪميونٽي ايمرجنسي ريسپانس ٽيم جو ڪردار ۽ ذميواريون	4

مددي مطالعاتي مواد

- سي بي ڊي آر ايمر تربيتي ڪتاب- شراڪتدارن جي گائيد

سيشن 4

ڪميونٽي ايمرجنسي ريسپانس ٽيم (سي اي آر ٽي) جي فراهمي
باهه وسائڻ ۽ باهه تي قابو پائڻ
ڪارروايون ۽ ترجيحو

سيشن سڪڻ جا مقصد

- باهه، ان جي ڪيمسٽري، درجا ۽ عام سببن بابت ڄاڻڻ
- باهه وسائڻ ۽ باهه تي ضابطو آڻڻ جون بنيادي مهارتون سکڻ
- باهه وسائيندڙ اوزار (فائر اسٽنگشر) جي استعمال کي ڄاڻڻ
- سي اي آر ٽي باهه وسائڻ جي حفاظتي قاعدن کي سمجهڻ

☆ وقت مختص

هڪ ڪلاڪ / 60 منٽ

☆ سهولت جو طريقيڪار

بطرفا ليڪچر، مظاهرا، مشق، بحث ۽ سوال جواب

☆ حوالو سيڪشن

حصو-2 سيڪشن-4 شراڪتدارن لاءِ سي بي ڊي آر ايمر تربيتي ڪتاب

ضروري سامان

- وائيت بورڊ
- گهڻ رنگي مارڪرز
- فلپ چارٽس
- فلپ اسٽينڊ
- لپ ٽاپ ۽ اسڪرين سان گڏ ملٽي ميڊيا
- سيشن هيٺ آڻوٽس
- بنيادي طبي امدادي ڪٽ (مرحم پٽي، ويڪري پٽي، دستانا ماسڪ وغيره)
- فائر اسٽنگشر (باهه وسائڻ جو اوزار)
- باهه کان بچاءَ وارو ڪمبل
- بالتين ۽ پاڻي ۽ مٽي
- باهه پڙڪائڻ لاءِ ڏاتو فائر پين ۽ ڪانيون/پيٽرول/تيل

☆ سيشن فراهمي لاءِ عمل:

تربيت ڏيندڙن جي حوصله افزائي ڪئي وڃي ٿي ته اهي هيٺين هدايتن تي عمل ڪن جڏهن اهي سيشن جي

سهولت فراهم ڪن.

حصو نمبر 1

فائر ڪيمسٽري ۽ باه جا درجا

وقت	فراهمي جو طريقو	ليڪچر نقطا، قدم	سيريل
30 منٽ	وضاحت ۽ ضروري حفاظتي هدايتون	پاور پوائنٽ سلائيڊز ۽ فلپ چارٽس استعمال ڪندي هيٺ ڏنل وضاحت ڪريو (1) باه جي تشريح (2) باه جي ڪيمسٽري (3) باه جا درجا (4) باه جا عام ڪارڻ (5) باه وسائڻ جي مهارت - ڪمپونٽي ايمرجنسي ريسپانس ٽيم (6) باه وسائڻ جي اوزار فائر اسٽنگشر جو استعمال	1
15-20 منٽ	هنگامي ردعمل مهارت جو مظاهرو	(1) ان باري ۾ تفصيل کانپوءِ ٻين ساٿي انسٽرڪٽرز جي مدد سان هڪ مظاهري جو اهم ڪارڻ گهرجي. (2) مظاهري ۾ مختلف درجن جي باه پٽڪائڻ ۽ باه وسائڻ جي مناسبت مهارتن جو استعمال شامل آهي. يعني باه وسائڻ لاءِ ٿڌ ڏيڻ، ٻُڪيو رکڻ ۽ گهٽڻ شامل آهي. (3) باه وسائڻ واري اوزار فائر اسٽنگشر جي مناسب استعمال جو به مظاهرو ڪيو ويندو. (4) مظاهري کي کليل علائقي ۾ ڪرڻ گهرجي ۽ سخت حفاظتي اپائن تي به عمل ڪرڻ گهرجي. (5) مظاهري کي آهستي ۽ قدم به قدم اڳتي وڌائڻ گهرجي. (6) جڏهن مظاهرو هلي رهيو هجي ته اوهان مظاهري جي هر هڪ قدم جي وضاحت جاري رکي سگهو ٿا. مظاهري لاءِ ٽيبل نمبر 1 ۾ ڏنل هدايت تي عمل ڪيو.	2

حصو نمبر-2

1. مظاهرو مڪمل ٿيڻ کانپوءِ سمورن شراڪتدارن کي درخواست ڪيو ته اهي تريننگ هال ۾ پنهنجي سبتن ت ويهي رهن، باهه وسائڻ جي تعين واري عمل کي تفصيل سان واضح ڪن ۽ سي بي ڊي آر ايمر تريننگ مينوئل ۾ درج باهه تي ضابطو آڻڻ جي حفاظتي قانونن تي زور ڏيو.
2. باهه سان لاڳاپيل هنگامي صورتحال ۾ ڪميونٽي سطح تي هنگامي ردعمل ٽيم (سي اي آر ٽي) جي ڪردار ۽ ذميوارين جي وضاحت ڪندي سيشن کي سهيڙيو ۽ هڪ ڀيرو ٻيهر انتهائي اهم رُخ باهه تي قابو پائڻ جي حفاظتي قانونن کي اجاگر ڪيو.

مددي مطالعاتي مواد

- سي بي ڊي آر ايمر تربيتي ڪتاب-شراڪتدارن جي گائيد

